

Júu³ ty^é² 'e gajmaa¹a San Mateo

L^h²¹² tsacøøi¹³ tya' Jesucristo

1 'E lo-o coon²¹ jí² 'e taai² jileei²¹ tsacøøi¹³ tya' Jesucristo, jaain²¹ jún² tya' 'l^h²¹² David joongi tya' 'l^h²¹² Abraham 'ii.

2 'In Abraham do jmii²¹ Isaac, joon Isaac do jmii²¹ Jacob, Jacob do jmii²¹ Judá coon¹³ 'in ruu²¹;i catyaa² do. 3 Judá do jmii²¹ Fares coon¹³ Zara joon sáa³o sii²¹ Tamar. Joon 'in Fares do jmii²¹ Esrom, Esrom do jmii²¹ Aram. 4 Aram do jmii²¹ Aminadab, Aminadab do jmii²¹ Naasón, Naasón do jmii²¹ Salmón. 5 Salmón do jmii²¹ Booz joon sáa³a sii²¹ Rahab. Joon 'in Booz do jmii²¹ Obed joon sáa³a Obed sii²¹ Rut. Obed do jmii²¹ Isaí. 6 Isaí do jmii²¹ røøi¹³ David. Joon røøi¹³ David do gasáa¹;i Salomón coon¹³ tsamí² 'in galí² tsamí² tya' Urías.

7 'In Salomón do jmii²¹ Roboam, Roboam do jmii²¹ Abías, Abías do jmii²¹ Asa, 8 Asa do jmii²¹ Josafat, Josafat do jmii²¹ Joram, Joram do jmii²¹ Uzías. 9 Uzías do jmii²¹ Jotam, Jotam do jmii²¹ Acáz, Acáz do jmii²¹ Ezequías. 10 Ezequías do jmii²¹ Manasés, Manasés do jmii²¹ Amón, Amón do jmii²¹ Josías. 11 Josías do jmii²¹ Jeconías coon¹³ tsaruu²¹;i. 'Yiia¹³ joon ngajé¹;i tsá² seein²¹ Babilonia 'in tsá² Israel si'ñúu¹mo fu goo¹o.

12 Joon mo taain²¹² tsá² Israel Babilonia Jeconías do gasáa¹;i Salatiel. Joon 'in Salatiel do jmii²¹

Zorobabel. ¹³ Zorobabel do jmii²¹ Abiud, Abiud do jmii²¹ Eliaquim, Eliaquim do jmii²¹ Azor. ¹⁴ Azor do jmii²¹ Sadoc, Sadoc do jmii²¹ Aquim, Aquim do jmii²¹ Eliud. ¹⁵ Eliud do jmii²¹ Eleazar, Eleazar do jmii²¹ Matán, Matán do jmii²¹ Jacob. ¹⁶ Jacob do jmii²¹ José. José do gacu²mo cwoo²¹o María 'in líi¹i sáa³ Jesús 'in sii²¹o jon Cristo.

¹⁷ Joon mo galiseein²¹ 'líi²¹² Abraham ca galiseein²¹ 'líi²¹² David galiseein²¹ daytyúuin² jmii²¹ tsá². La joon jon galiseein²¹ dyatyúuin² jmii²¹ tsá² ca mo galiseein²¹ 'líi²¹² David ca ngalín² tsá² Israel si'ñúu¹mo fu Babilonia. Joon dyatyúuin²gi jmii²¹ tsá² galiseein²¹ 'e la nã'gi 'e galiseein²¹ Cristo.

Mo galiseein²¹ Jesucristo

¹⁸ La no-o galí² mo galiseein²¹ Jesucristo. María, 'in ilíin²in sáa³ Jesús, niganá¹ júu³ coon¹³ Sé³. Pe la nã'gi icwaa¹a caain²¹ coon¹³ Sé³ do gacáan¹in María yũũn²¹ coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios. ¹⁹ Joon ñũũ¹ tya'o Sé³ do, tsũ jaain²¹ tsá² tyú¹ 'ii, jo gali'in²¹²in 'e faa²¹ tsá² 'laa²¹ tya'a, jiin¹³ 'iin²¹²in itíuu²mo 'ido la jo ñii¹ tsá² fuu²¹. ²⁰ Joon la 'ii²¹² 'i¹-tsi Sé³ jilaa²¹ 'elo lawa'a 'e cii¹o gajnér¹ jaain²¹ ángel tya' Ña'ñũ¹ tyaní¹i joon gajin²in:

—Sé³, jún² tya' 'líi²¹² David 'nã, 'ii¹³mo'o María do lawa tsamí² tyi'i. Jo jmaa²a 'goo²¹ tsũ 'in yũũn²¹ gacáan¹in do, 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios do. ²¹ Iliseein²¹ jaain²¹ xuui²¹² tsañũũ¹ tya'a iunsii²¹i JESÚS. Ilisii²¹ la joon tsũ 'wii¹³ ijmáa¹a tiin¹³ tsá² tya'a jilaa²¹ tsaá² tya'a.

22 Jilaa²¹ 'elo galí¹ la joon 'e untsiin¹in júu³ tya' Ña'ñu¹'u' 'e gafaa²¹ tsá² tya'a la mo jéei¹³. Gajin²⁰:
23 Jaain²¹ simí² icáan²in yuu²¹, joon iliseein²¹ yuu²¹ tsañuu¹ tya'a.

Joon iunsii²¹ 'ii Emanuel.

('E 'øø¹²¹tsi tsá² 'e sii²¹: Dios jee²¹² jna'.)

24 Joon mo gajná²-tsi Sé³ do gajmaa¹a jiin¹³ la jin² ángel tya' Ña'ñu¹'u'. Joon ga'ii²¹mo María lawa tsamí² tya'o. 25 Pe jo 'ee gajmaa¹a coon¹³ 'ido ca galiseein²¹ 'in xuui²¹² tsañuu¹ nifu joon gaunsii²¹ 'ii JESÚS.

2

Jalín² 'in 'øøi²¹-tsi li tyín¹ sáa³ Jesús

1 Jesús galiseein²¹ fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Belén 'e náa¹ coon²¹ 'wó² 'e sii²¹ Judea. Herodes líi¹i røøi¹³ 'yíia¹³ joon. Joon gatyalín² 'inlíi¹³ røøi¹³ magos, tsá² jmíi²¹²-tsi 'ii. Gatyalín² fu Jerusalén jalín² li 'yeei²¹ ñi¹ do. 2 Joon gaunngíi¹ 'in tsá² do:

—¿Xiiafu tyín¹ 'in røøi¹³ 'in nigaliseein²¹ tya' tsá² Israel? Tsu jna'a naa²¹a'a lí' lí' 'yeei²¹ ñi¹ joon ga-nee²¹²na'a náu¹ tya'a. Joon nijalii²¹'i jaun'goo²¹o' o 'ii.

3 Joon mo ganúu²un røøi¹³ Herodes 'elo líi¹ 'láai² ga'í¹-tsi 'áai¹ coon¹³ jileei²¹ 'in néei¹ Jerusalén do. 4 Joon 'in røøi¹³ do gatø¹ø jileei²¹ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley tya' 'in tsá² do. 'E 'iin²¹²in litsáai¹-tsi xiiafu iliseein²¹ Cristo. 5 Joon 'in tsá² do 'in gatø¹ røøi¹³ do gajin²in:

—Fuu²¹ Belén joon iliseein²¹ Cristo. Tsu 'in tsá² 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios cali gataan¹an ni ji² 'elo:

6 Joon 'nu^u, fuu²¹ Belén 'e náa¹ li roon¹on 'wó² tya' Judá,

jo líi²u'u 'in pi³gi la jee²¹² jileei²¹ 'in tyu² to² 'e 'wó² lo;

tsu icwo^{íi}1i jee²¹² lo jaain²¹ tsá² feei¹ 'in tyu² to² tsá² tyiia 'in seein²¹ Israel.

7 Joon gatø¹ø Herodes 'in tsá² 'øøi²¹-tsi do 'uun²¹mo, gaunngii¹ coon²¹ tún² líi gangoo¹o ni'í¹in 'in náu¹ do. 8 Joon gasii¹ ni²i 'in tsá² 'øøi²¹-tsi do fu Belén. Joon jin²in:

—Cwolín²naa', cwo'nee²¹naa' 'in xuui²¹² do. Joon mi tyee¹naa' 'ii joon jmáa¹³aa' jna júu³ iní³ii niun'goo²¹oo jon 'ii.

9 Joon mo ganúu²un 'in tsá² 'øøi²¹-tsi do júu³ tya' røøi¹³ do ngalín²mo joon no. Joon 'in náu¹ do 'in ganí²in 'in tsá² 'øøi²¹-tsi fu li née¹i fu li 'yeei²¹ ñi¹ ngóo¹o nifugi^u li ngalín² 'in tsá² do. Ngoo²¹o ca ga^{íi}2 fu yu¹ li raain¹ 'in xuui²¹² do. 10 Jøø¹³mo 'áa¹ 'in tsá² 'øøi²¹-tsi mo ganí²in 'in náu¹ do. 11 Joon mo gangatáa¹i inuu do gangaa¹i yuun²¹ do coon¹³ sáa³a. Joon gasi²i 'wojní¹i tyani 'in yuun²¹ do joon gaun'goo²¹o 'ido. Joon ganá¹ cwóo¹ tya'a icwo¹o 'in yuun²¹ do cwanáa¹ coon¹³ fuu²¹² sán² coon¹³ jmi³ 'mó² jmafuu²¹ sii²¹ mirra. 12 Joon Dios gajmaa¹a gacii¹ 'in tsá² do 'e jo tsalín²gi líi li tyín¹ Herodes do. Joon ngaliin¹mo fuu²¹ goo¹o fu¹ líi xiia²¹.

Mo nangó¹ yuun²¹ Jesús fu Egipto

13 Mo ngayuui¹³ ngaliin¹ 'in tsá² 'øøi²¹-tsi do la 'hí²¹² cí¹ Sé³ gajné¹i jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu¹u' gajin²in sî²¹i Sé³ do:

—Ráan²u, jée¹i yuun²¹ coon¹³ sáa³a cwolín²naa' Egipto. Joon cwotaan²¹²moo' do ca mi jmáa³aa júu³ tsu Herodes i'naa²¹in 'in yuun²¹ do ijnga²mo.

14 Joon garoon¹on Sé³ joon lí 'woo¹ ngalín² jée¹i yuun²¹ do coon¹³ sáa³a fu Egipto. 15 Do-o taan¹in ca gajún¹mo Herodes do. La lo-o galí¹ 'e gatsín¹ júu³ tya' tsá² gafaa²¹a júu³ tya' Ña'ñu¹u' la mo jée¹i 'in gajin²in: “Tø³oo Yuun²¹ Tyiia 'in taain²¹² fu Egipto.”

Tyu² Herodes to² 'e júun²in jilee²¹ yuun²¹ seein²¹ fu Belén

16 Mo galili³i Herodes 'e nigacon²on 'in tsá² 'øøi²¹-tsi 'ii tóo², 'áa¹mo gatsá² 'nií²¹-tsi joon gaty²u to² júun²in jilee²¹ yuun²¹ tsañuu¹ 'in ni ngó¹ tún² jîin¹ lí la 'wó¹. Jilee²¹ yuun²¹ tsañuu¹ 'in seein²¹ Belén joongi lí' caai¹ Belén gaty²u to² júun²in. Tsu la joon gajin²in 'in tsá² 'øøi²¹-tsi do 'e nigangaa¹ 'in núu¹ do. 17 Joon coon¹³ la joon ngatiin¹³ júu³ tya' 'hí²¹² Jeremías 'in gacwo¹ júu³ tya' Dios ca la mo jée¹i. Gajin²in:

18 'Áai¹ 'náa¹ 'goo²¹ fuu²¹ Ramá cí²i xuui²¹²-tsi 'áai¹ tsu Raquel cí²i cwáain¹ tya' jóon¹on.

Pe jo 'iin²¹²in wa'a cwo¹ tsá² 'ii fo'fee¹i tsu najún¹mo yuun²¹ tya'a.

19 Pe mo gangii¹in gajún¹ Herodes gací¹i Sé³ fu Egipto do joon gajné¹i jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu¹u' 'in jin² sî²¹i 'ii:

20 —Ráan²un, cweei¹ tee¹e xuui²¹² coon¹³ sáa³a fu Israel tsu¹ nijúun²mo 'in 'iin²¹²in ijngaai² 'ii.

21 Joon Sé³ do garoon¹on joon gatø¹ø xuui²¹² do coon¹³ sáa³a fu Israel. 22 Pe mo galili³i; Sé³ do 'e jóon¹ Herodes sii²¹ Arquelao tyu²u to² fu Judea 'goo²¹o tsalín² do. Joon coon¹³ 'e cuu¹o gajmaa¹a Dios 'ii júu³ wa tsalín² fu li sii²¹ Galilea. 23 Joon mo gatyalín² li sii²¹ Galilea joon ngacwaa²¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Nazaret. La joon gali¹ 'e gatsín¹ júu³ gafaa²¹a tsá² cwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios la mo féei¹ 'in jin²in:

—Iunsii²¹ tsá² 'ii: tsá² Nazaret.

3

Cwoo¹o Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ júu³ tya' Dios coon²¹ li jo 'iin tsá² seein²¹

1 La jee²¹² tyín¹ Jesús Nazaret ga'láa² Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios li jo 'in tsá² seein²¹ coon²¹ li sii²¹ Judea. 2 Joon gajin²in:

—Cwojaa²¹- 'oo' coon¹³ Dios tsu¹ ti li tyu² Dios to² jee²¹² tsá².

3 Jaain²¹ tsá² 'in gacwoo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ sii²¹ Isaías gafaa²¹a cwáain¹ tya' Wó³ do mo gajin²in:

Tá² coon²¹ ni 'oo¹o jaain²¹ tsá² fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹, jin²in:

“‘Ijó¹ Ña'ñu¹u'. Tyaa²aa' tyú² tyii' i'ii¹³moo' 'ii, tsáa¹mo-'oo' 'e tyú¹moo'”,

jin² Isaías.

4 Joon sün³ Wó³ lí¹ jñú² camello, joon 'e 'ñú¹ tu²gi lí¹ coon¹³ loo²¹. Joongi 'e gø¹²ø jmaai² sinii²¹

coon¹³ to² sá² moo²¹. 5 Joon 'in néei¹ ciudóo¹³ Jerusalén coon¹³ 'in néei¹ la caain²¹ li sii²¹ Judea coon¹³ 'in néei¹ coo¹³ li ngíi¹ jmíi²¹ Jordán jalín² janáa²un júu³ tya'a. 6 Joon la jee²¹² jmoo¹o tyañii²¹ tya'a tyani Dios gasaa¹i Wó³ 'ii jmíi²¹ tsi jmíi²¹ Jordán.

7 Pe mo gacón² Wó³ cwáain¹ 'e 'áai¹ fúui¹ tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos jalín² saa¹i jmii²¹, gajin²¹in:

—jTsá² 'in coon²¹ tsá² too² 'naa'! ¿'lin nigasií²¹i 'naa' 'e laa²¹²naa' yaanaa' jee²¹² coon²¹ wúu¹ 'e nijatyéein¹? 8 Cwojmaa²aa' jiin¹³ la tíi²i jmá¹ 'in nigajoo²¹-tsi. 9 Joon jo 'i¹-'oo': "Jo 'e tsangíi¹na' tsu jún² tya' 'líi²¹² Abraham jna'." Tsu fuu²¹²uu 'naa' 'e ca 'e cuun²¹² roon¹ lo lí² jmá² Dios ca jún² tya' 'líi²¹² Abraham. 10 La lí¹ 'mó²-o líi¹i tsá² jon, joon Dios nityaa¹ tyú² ñityí² tya'a 'e tyu²u 'mó² ca tí² jmóo³, joon jilaa²¹ 'mó² 'e jo cwo¹ 'oofuu²¹ tyú² tya'a ityu²o joon ijún² coon¹³ jí². 11 'E la ja²mo jna sáa³na 'naa' jiin¹³ coon¹³ jmíi²¹ 'e lí¹ lawa coon²¹ lí² 'e nigajoo²¹-'oo'. Pe 'in jó¹ ciin²¹giXu la jna isáa¹i 'naa' jmíi²¹ coon¹³ Espíritu Tyú² tya' Dios joon coon¹³ jí². Feei¹gi 'ii lagi jna ce jiin¹³ jo tíi²na cón³oon mii¹i. 12 Joon san²o 'ido 'mó² tyuun²¹ trigo tsu ti lí² untyú² trigo tya'a. Ijmáa¹a coon²¹ tyi¹ tya' trigo do. I'má² trigo fu li 'má² tsá² trigo pe tyi¹ do tya'a ijún² coon¹³ jí² 'e jo dyuun¹.

Mo gasaa¹i Wó³ jmíi²¹ Jesús

13 Joon gacwo¹íi¹ Jesús li sii²¹ Galilea joon gangóo¹ fu li taain²¹² Wó³ do tí² jmíi²¹ Jordán.

Gangóo¹ 'e saa¹i Wó³ 'ii jmi²¹. 14 Pe jo 'iin²¹²in Wó³ saa¹i Jesús jmi²¹. Joon gasii²¹i Jesús:

—'N_u-u 'ná¹ sáa²u'u jna jmi²¹. ¿Ti ñi²¹'i 'e sáa¹³na 'n_u jmi²¹?

15 Pe gajin² Jesús sii²¹i 'ii:

—Cwó²du'u lí² jii¹³ la 'iin²¹²na. Ts_u tyú²-u 'e jmoo²¹o' jilaa²¹ jii¹³ la to² tyu² Dios.

Joon Wó³ do gacwoo¹o júu³. 16 Joon mo ngayuui¹³ gasaa¹i Wó³ jmi²¹ Jesús joon gacwo¹í¹ Jesús tsi jmi²¹ do. Joon tsifu joon ganó¹ fu ñu¹fú² joon Jesús gangaa¹i 'in Espíritu Tyú² tya' Dios lí¹i maa²¹² gajngáa¹i y_u li siin²¹ Jesús. 17 Joon ganúu²un coon²¹ júu³ fu ñu¹fú² 'e jin²:

—'In no-o y_{uun}²¹ tyiia 'in 'iin²¹²na. Jløø¹³moo 'áai¹ coon¹³on.

4

Mo gacón² Satanás cwáain¹ xiiala líi¹ Jesús

1 Tsifu joon gangajée¹i 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jesús fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. Icón² Satanás cwáain¹ xiiala líi¹ Jesús.

2 Joon jee²¹² tunló¹ jmi¹ joon tunló¹ 'woo¹ jo 'ee gø¹²ø jii¹³ x_u. Joon gatsá² un'áa¹i mo ngíi¹ joon. 3 Joon Satanás gangatyéen¹in li sin² Jesús 'e 'iin²¹²in cón² cwáain¹ xiiala líi¹ Jesús. Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Wana 'n_u-u jóon¹ Dios ty_{uun}¹³ to² cwolí² 'iñi¹ 'e cuun²¹² roon¹on no.

4 Pe Jesús gañii¹i:

—Ni jí² tya' Dios jin²in: “Jo taain²¹² tsá² tyú²-u fu juncwii²¹ lo jiin¹³ coon¹³ 'e 'iñi¹ 'e sá² dθ¹²∅ pe coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyú² 'e gafaa²¹ Dios Jmii²¹.”

⁵ Joon ngajée¹i Satanás Jesús ngalín² 'e fuu²¹ nicwaa¹³ Jerusalén. Joon gasáa¹i Jesús fu yu¹ cwo¹ fee¹ si² do. ⁶ Joon gajin² Satanás sii²¹i Jesús:

—Wana 'nu-u jóon¹ Dios, cwó² cwotee²¹u tsu ni jí² tya' Dios 'e jin²:

Ityu² Dios to² 'e 'áa¹i 'nu ángeles tya'a.

Isáa¹i 'nu coon¹³ cwoo²¹o la coon²¹ jo tyuun²¹ cuun²¹² tíi¹³i.

⁷ Joon gañii¹i Jesús:

—Jin²o jon ni jí² tya' Dios: “Jo untsáai¹-o'o xiiala líi¹i Ña'ñu¹u' Dios tyi'i.”

⁸ Xiia²¹gi tún² ngajée¹i Satanás Jesús fu yu¹ moo²¹ níi¹ 'áai¹. Joon ga'e²e Jesús jilaa²¹ fuu²¹ náa¹ la 'ui juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a. ⁹ Joon gajin²in:

—Cwóo³-oo jilaa²¹ 'elo tyi'i wana sii¹³i wojní²i tyaní³ii 'e un'goo²o jna.

¹⁰ Joon jin² Jesús sii²¹i 'ii:

—Cwei², Satanás, tsu ni jí² tya' Dios jin²: “Un'goo²o Ña'ñu¹u' Dios tyi'i; joon jmoo²o jiin¹³ to² tyu² 'ii.”

¹¹ Joon Satanás do gajeen²¹mo coon¹³ Jesús. Joon gatyallín² ángeles 'e unjí²in Jesús.

'Láa² Jesús 'wii²¹² jmoo¹o to² tya'a fu li sii²¹ Galilea

¹² Joon mo ganúu²un Jesús 'e Wó³ do 'yúu¹i 'nuñi³ gangóo¹on fu li sii²¹ Galilea. ¹³ Pe jo gajaan¹ fuu²¹ Nazaret, gangacwaa²¹a fu Capernaum,

coon²¹ fuu²¹ náa¹ tí tyíia¹ do. 'Wó² tya' 'lii²¹² tsacøøi¹³ Zabolón coon¹³ Neftalí. ¹⁴La joon galí¹ 'e gatsín¹ júu³ tya' jaain²¹ tsá² sii²¹ Isaías. 'Ii jaain²¹ 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹. Joon gataan¹ an ni jí² júu³ 'e jin²:

¹⁵'Wó² tya' Zabolón coon¹³ Neftalí 'e roon¹ li' caai¹ tyíia¹, li' caai¹ li 'yee²¹i ñi¹ jmii²¹ Jordán li sii²¹ Galilea, li néei¹ tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

¹⁶'In tsá² 'in néei¹ li 'íi¹ nuu²¹ ganii²¹i coon²¹ jí² fee¹. Joon nigajná² joo²¹ tya' 'in tsá² 'in tói¹ 'mó¹ do.

¹⁷Joon galáa² Jesús 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyú², jin²in:

—Cwojaa²¹-'oo' coon¹³ Dios tsu ti li tyu² Dios to² jee²¹² tsá².

Tø²ø Jesús tyúuin² tsá² 'in jmoo¹o to² saain²¹ joo²¹ taai²¹² jmii²¹

¹⁸La 'ii²¹² ngóo¹o Jesús tí tyíia¹ Galilea gangaa¹i gái¹ tsá² taain²¹² to² pii²¹i 'mó¹ tsi tyíia¹ do. Tsu joon to² tya'a. La 'oo²¹ ruu²¹mo 'in tsá² gái² do. Jaain²¹ sii²¹ Simón 'in sii²¹o jon Tú³, 'in jaain²¹gi sii²¹ Díi³.

¹⁹Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Moo²¹o' coon¹³ jna joon jmée³na 'naa' tsá² jmoo¹o to² saain²¹ tsá² 'in lín² tsá² tyiia.

²⁰Tsifu joon gatuu²¹u 'mó¹ tya'a joon ngalín²mo coon¹³ Jesús.

²¹Xuu ngó¹xu joon mo gangaa¹i gái¹gi tsaruu²¹i. Jaain²¹ sii²¹ Jacobo, 'in jaain²¹gi sii²¹ Wó³. Joon¹on Zebedeo 'ii. Táa¹i tsi barco coon¹³ jmii²¹ 'mii¹i núu³. Joon gatø²ø Jesús 'ii. ²²Joon tsifu joon

ga'woo²¹ mo 'e barco do. Do-o gatíuu² mo jmii²¹ joon ngalín² mo coon¹³ Jesús.

'E²e Jesús tsá² fúu¹

²³ Joon gangó¹ Jesús la caain²¹ li sii²¹ Galilea 'e²e tsá² in~~uu~~ cwo¹ tya' tsá² Israel sii²¹ sinagoga. Ga'e²e tsá² xiiala ilí² mi tyu² Dios to² tsá² joon gaun'láa¹i Jesús tsatsaa¹³ 'in tyán¹an jilaa²¹ nii² jmoowú¹.

²⁴ Joon galicwii¹ mo tsá² Jesús la caain²¹ li sii²¹ Siria joon gangajée¹i tsatsaa¹³ 'in tyán¹an jmoowú¹ 'láai² 'ii¹³. Seen²¹ 'in taai² tyí². Seen²¹ mo 'inlíi¹³ 'in taai² 'inlíi¹³ alma tya'a, seen²¹ mo 'inlíi¹i jmoowú¹ jooiñii¹, seen²¹ mo jon 'in sitsuu¹³ cwoowú²¹ tií²i. Joon gaun'láa² mo Jesús 'ii. ²⁵ Joon fúu¹ mo tsá² néei¹ Galilea ngalín² mo coon¹³ Jesús. Ngalín² mo jon 'inlíi¹³ tsá² néei¹ Decápolis, coon¹³ Jerusalén. Seen²¹ mo jon 'in ningalín² coon¹³ fu li sii²¹ Judea joongi fu cwoowú¹³ roon¹ on li' caai¹ li 'yeei²¹ ñi¹ jmii²¹ Jordán.

5

Cwoowú¹ Jesús júu³ tyú² tsaa² moo²¹

¹ Joon mo gangaa¹i Jesús 'in tsá² fúu¹ li¹ gasoo¹ o coon²¹ moo²¹ joon do-o gacwó²o. Joon gangatyéin¹ tsá² tya'a cu' li' li tyíin¹in, ² joon ga'laa²¹ Jesús 'wii²¹² 'e²e 'in tsá² do, jin²in:

Tin 'in tsá² jløøi³

³ —Jløø¹³ mo 'in ñí²i 'e 'ná¹ licwii¹in Dios, tsu tyu² Dios to² 'ii.

⁴ Jløø¹³ mo 'in néi¹ fa'í³ tsu icwo¹o Dios 'ii fo'feei¹ tya'a.

5 'Jløø¹³mo 'in 'wo²-tsi 'áai¹ tsu i'ii'²¹mo 'e juncwii²¹ 'múui².

6 'Jløø¹³mo 'in 'iin²¹²in 'áai¹ jmá¹a la to² tyu² Dios, tsu Dios iuncoon¹³on 'ii 'e jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in.

7 'Jløø¹³mo 'in feei¹-tsi tya' tsá² xeei²¹ tsu ilifeei¹-tsi Dios coon²¹ tún² tya'a.

8 'Jløø¹³mo 'in jo tóin¹ júu³ tya'a tsu 'ii-o iní²i Dios.

9 'Jløø¹³mo 'in jmoo¹o 'e seein²¹ tsá² tyú² la 'oo²¹ 'ii tsu ilii¹in jón¹ Dios.

10 'Jløø¹³mo 'in ní²i wúu¹ tsu 'wii¹³ jmoo¹o la to² tyu² Dios tsu Dios tyu² to² 'ii.

11 'Jløø¹³mo 'naa' mo jí²in tsá² 'naa' joon jmaai²¹ tsá² 'naa' joon faa²¹a tsá² júu³ tajuu²¹ gó² tyi'naa' 'wii¹³ cwáain¹ tyiia. 12 Jmaa²aa' jløø¹³naa' jo cwolii¹innaa' caain²¹ tsu i'ii'¹³naa' coon²¹ 'e tyú² 'áai¹ tyii' fu ñu¹fú². Tsu la joon jon gajmaa¹a tsá² tya' 'in nigacwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios ca la mo jéei¹, ga'øø¹mo tsá² 'ii.

'Naa' líi¹naa' lawa ñi² joongi lawa coon²¹ jí¹ 'e coo²¹ tyani tsá² taain²¹² juncwii²¹

13 "Naa' líi¹naa' lawa ñi² jee²¹² tsá² taain²¹² juncwii²¹ lo. Pe wana jo jmaai²¹gi to² ñi² tya'a, jo li ñi²gi 'uunñi² tya'a. Jo lí² liñi²gi tún¹. Jo jmeei¹gi to² jiin¹³ 'e dya² tsá² tya'i fu¹ 'ø¹ tsá² joon.

14 "Naa', 'in líi¹ tsá² tyiia, líi¹naa' lawa coon²¹ jí² 'e coo²¹ tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹. Wana ná¹ coon²¹ fuu²¹ yu¹ moo²¹ jo lí² 'meei²¹ 'ña'a. 15 La joon jon jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí² 'ú¹ jí² coon²¹ jí² coo²¹o joon sii²¹i nu¹ coon²¹ 'mó² 'ii²¹ cwuu²¹. Pe xu¹ joon isii²¹i li yu¹gi do joon lí² jnee¹i jleei²¹ 'in néei¹ tsi inuu¹ do.

16 Joon la joon 'naa' jmaa²aa' 'e tyú² 'e tí²naa' joon coon¹³ la joon icón² tsá² cwáain¹ 'e tyú² jmoo²oo' joon iun'goo²¹o tsá² Dios Jmii²¹ tyii' tyíin¹ nu'fú².

'E²e Jesús tsá² cwáain¹ tya' ley

17 'Jo cwolí²naa' gacwéi¹na 'a jmáa³aa 'e jo 'ee to² tí¹gi ley tya' 'lí²¹² Moisés coon¹³ júu³ ga'ee¹ 'in nigacwoo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹. Jon'on gagóo³oo jmáa³aa la joon, gagóo³oo jmaa¹³aa tsá² júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ do. 18 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' la 'í²¹² roon¹on ñu'fú² coon¹³ cwoo¹³ juncwii²¹ jiin¹³ ca pii³ wa'a lí¹ 'e jo 'ee to² tí¹ 'e ley do. Jmaa²¹mogi to² ca gatsín¹ jilaa²¹ 'e 'ná² lí¹. 19 Joon doñi'iin wana jo jmoo¹o la to² tyu² ley do, xufin¹³ 'e 'wéi¹gi 'e ley do, joon 'e²e tsá² 'e jmáa¹a tsá² la joon, xaa²¹gi 'in tsá² do la jee²¹² jileei²¹ lí tyu² Dios to². Pe 'in jmoo¹o jiin¹³ la tí² to² tyu² joon 'e²e tsá² 'e jmáa¹a la joon, tsafee¹mo ilii¹in lí tyu² Dios to². 20 Tsu fuu²¹²uu 'naa' wana jo 'øøi²¹gi-oo' joon wana jo jmaa²gi' jiin¹³ la 'iin²¹²in Dios jmá¹ tsá² lagi 'in tifo² tya' ley coon¹³ 'in tsá² fariseos jo jmi²¹² cwotáan²naa' lí tyu² Dios to².

'E²e Jesús tsá² cwáain¹ tya' 'nii²¹-tsi tsá²

21 'Nanu²uu²n' júu³ tya' 'lí²¹² tsacøøi¹³ jin²: "Jo jngaa¹²naa' tsá², tsu 'ná¹-a lisá² 'ii²¹ tya' 'in jngaai¹² tsá²." 22 Pe fuu²¹²uu 'naa', doñi'iin 'in tya'nii²¹-tsi coon¹³ ruu²¹i ilisá² 'ii²¹ tya' 'ii. Joon tya' jileei²¹ 'in jí²in ruu²¹i 'in tsacøøi¹³ jee²¹² 'in tyu² to nifu ijmaa¹a 'ii²¹ tya' 'ii. Joon 'in unsii²¹ ruui²¹: "Tsá² caai²¹ 'nu." 'Áai¹ tyan' 'í¹ fo² lí sityú² 'in jin² la joon.

23 "Wii¹³ joon wa 'iin²¹²u'u cwo²¹o Dios coon²¹ 'e 'yaai¹-o'o in^u cwo¹ pe la jee²¹² siin¹³in tyani altar do wa'a gatii²¹-o'o 'e 'ee¹mo ruu²¹u 'n^u, 24 t² 'e cwo²¹o Dios 'e 'yaai¹-o'o do tyani altar. Joon cweei², cwojmaa¹³a júu³ røø²¹ coon¹³ ruu²¹u. Joongi ñi²i ñicwo²¹o 'e 'yaai¹-o'o do.

25 'Joon wana 'iin²¹²in tsajée¹i 'n^u tyani tsaa'to² 'e cwo¹o 'n^u tsaa², sín¹³ coon¹³on júu³ røø²¹ tya'i fu li cwolin²naa' coon¹³on joon coon¹³ la joon jo tsajée¹i 'n^u tyani tsaa'to². Ts^u wana gajée¹i 'n^u tyani tsaa'to² do, joon ity^uto² 'ii¹³ tya'a tsajéei¹ 'n^u 'n^uñi³. 26 Joon 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'n^u jo lí² júu¹³u 'n^uñi³ do ca cí²i coonti 'e cuu² do.

'E²e Jesús tsá² 'e jo feei¹ tsá² tsamí²

27 "Nan^uú^u júu³ tya' 'li²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: "Jo foo¹u'u tsamí² tya' tsá² xeei²¹." 28 Pe fuu²¹²uu 'naa' doñi'iin 'in jøø²i jaain²¹ tsamí² joon wana sooin²¹ tsá² 'ii lawa'a 'e niga'laa²¹o coon¹³ 'ido.

29 'Wana unní²i tsáa¹ jmoo¹ 'le²u, tyí²ta, pí²ta wíin² ts^u tyú²gi wa'a tsá¹i unní²i do lagi wa cwoo¹³o li 'ii²¹ la tøø²¹u'u. 30 Sina cwoo¹o tsáa¹ jmoo¹ 'le²u ty^uú¹³u, pí²ta wíin² ts^u tyú²gi tyi'i tsá¹i cwoo¹o lagi wa cwoo¹³o li 'ii²¹ la tøø²¹u'u.

'E²e Jesús tsá² wa'a túui² tsá² tsamí² tya'a

31 'Gajin²in tsá² la mo jéei¹: "Wana túui² tsá² tsamí² tya'a 'ná¹ cwo¹o coon²¹ mo'jí² jin²in 'e nigatú¹mo'oo²¹²o." 32 Pe fuu²¹²uu 'naa' wa gatíui² tsá² 'oo²¹²o, wana jo mo 'láa¹a coon¹³ tsañ^uú¹ xeei²¹, 'in tsañ^uú¹ do jmoo¹ 'e 'lee²¹i 'in tsamí² do wa

cuu²¹i cwoo²¹o tún¹ coon¹³ tsá² xeei²¹. La joon jon doñi¹iin tsañuu¹ 'in cuui²¹ cwoo²¹o coon¹³ jaain²¹ tsamí² 'in nigatíui² nuu¹ tya'a i'noo¹o 'in tsañuu¹ do tsaa² lawa'a fee²¹i tsamí² tya' tsá² xee²¹mo.

'E²e Jesús tsá² 'e jo 'é¹ tsá² Dios

33 'Nanuu²uu¹ júu³ tya' 'lii²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: “Jo cuu¹³u júu³ tyi'i 'e niga'é¹u tyani Ña'ñu¹u.”
 34 Pe fuu²¹²uu 'naa' jo 'é¹u'u tyani tsá² coonti. Jo 'é¹u'u coon¹³ ñu¹fú² tsu joon si² li silii²¹² tya' Dios.
 35 Jon'gi'i 'é¹u'u coon¹³ cwoo¹³ juncwii²¹ tsu do-o 'ø¹²ø Dios. Jon'gi'i coon¹³ Jerusalén tsu do-o fuu²¹ tya' røøi¹³ 'in feei¹. 36 Jo 'é¹u'u Dios coon¹³ po'tyi²i tsu jo lí² litaa²¹ si 'wii¹ 'ee jii¹³ coon²¹ jná¹ tyi'i.
 37 Jiin¹³ fóo¹³o “joon” si “ún³” 'ee. Wana foo²¹gi'i 'áai¹ lawa 'e faa²¹a 'in 'lii¹³.

'E²e Jesús tsá² 'e jo coon¹on tsá² tya'a

38 'Nanuu²uu¹ júu³ tya' 'lii²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: “Wana gatyí²i coon²¹ mi² unni² tsá² la joon jon tyí¹ tsá² mi² unni²i. Joon wana gatyí²i moojon² tsá² la joon tyí¹ tsá² moojón²on.” 39 Pe fuu²¹²uu 'naa': Jo tíi¹³u'u coon¹³ 'in gó². Li' cii¹³i jmaa²a. Wana gatyuu¹un tsá² ju²u cataain²¹² pe cwóo¹³o lí' cataain²¹gi ju²u cwotyuu¹un. 40 Wana 'in 'iin²¹²in tsajée¹ 'nu tyani tsaa'to² 'e 'iin²¹²in tyí¹i 'mi² tyii¹³i. Cwoo¹³o 'mi² tyii¹³i, cwóo¹³o jon 'mi³ jná¹ yu lúu¹³u. 41 Joon wana 'in jin² cwocón²on láa¹a coon²¹ kilometro cwocón²on coon²¹gi líi¹. Joon wana 'in mi¹³ 'nu cwoo¹³o 'ee mi¹i do. 42 Joon mo 'iin²¹² tsá² 'e tyí² tyi'i cwoo¹³ta.

E'²e Jesús tsá² 'e 'ná¹-a 'e li'²iin²¹² in tsá² 'in 'eei¹ 'ii
 43 'Nanuu²oo' jon júu³ tya' 'lii²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²:
 “Cwoli'²iin²¹² mo'o tsá² 'in seen²¹ u'u tyú² coon¹³ on
 joon 'ee¹ mo'o 'in 'eei¹ 'nũ.” 44 Pe jna-gii fuu²¹² uu
 'naa', —gajin² Jesús— cwoli'née¹ moo' 'in 'eei¹
 'naa', fáa¹³ aa' tyú² tya' 'in faa²¹ a 'laa²¹ tyii',
 jmaa² aa' jmaai² 'e tyú² tya' 'in 'eei¹ 'naa', fáa¹³ aa'
 júu³ tyú² tya' 'in jí² in 'naa' joon tya' 'in jmaai²¹
 'naa'. 45 Joon coon¹³ la joon ilii² naa' jóon¹ Dios
 ñũ² uu' 'in tyiin¹ ñũ'fú². Tsũ Dios jmoo¹ 'yeei²¹ ñi¹
 tya' tsá² gó² la joon jon tya' tsá² tyú¹, jmoo¹ o jon 'e
 tsá¹ jmí¹ jee²¹² tsá² jmoo¹ o la to² tyu² u la joon jon
 jee²¹² 'in tsá² 'in jo jmoo¹ o la to² tyu². 46 ¿Ti líi² naa'
 'e tí²-tsi Dios tyii' wa'a 'iin²¹² naa' jiiin¹³ 'in 'iin²¹² in
 'naa'? Tsũ 'in cón² on 'laa¹³ tya' li' nñi¹ tsá² jmoo¹ o
 la joon. 47 ¿Ti líi² naa' 'e tyú² jmoo² oo' mo foo¹³ naa'
 'e tyú² tya' jiiin¹³ 'in tyú² seen²¹ naa' coon¹³ on? Ca
 'in jo cwii¹ in Dios jmoo¹ o la joon. 48 Tsũ 'wii¹³ joon
 jmaa² aa' tyú² tya' jileei²¹ tsá² la jmoo¹ o Dios tyiin¹
 ñũ'fú² tyú² tya' jileei²¹ tsá².

6

E'²e Jesús tsá² tya' to² tyú² 'e jmoo¹ o tsá²

1 'Jo jmaa² aa' 'e tyú² tya' tsá² jiiin¹³ la ní²i tsá²
 xeei²¹, tsũ wana jmoo² oo' la joon jo 'ii¹³ naa' tya'
 Ña'ñũ¹ u' Dios tyii' 'in tyiin¹ ñũ'fú² jiiin¹³ xũ tya' 'e
 tyú² 'e nigajmaa² aa' do. 2 Tsũ 'wii¹³ joon jo fu²¹ u
 tsá² mo 'e cwo²¹ o tsá² sityéein¹³ jmii²¹². Tsũ seein²¹
 tsá² 'in sisíi²i 'i¹-tsi 'e jmoo¹ o inũ cwo¹ sinagagas
 joon jee²¹² 'nú¹ 'in jmoo¹ o 'e tyú² tya' 'in sityéein¹³

jmii²¹² pe jiin¹³ 'e ní²i tsá². Joon faa²¹ tsá² tyú² tya'a. Pe 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', coon¹³ 'e tyú² do 'e nigafaa²¹ tsá² tya'a ga'ii²¹mo 'ido jiin¹³ i'ii²¹i 'e gatí²i. 3-4 Pe mo cwo²¹o 'e 'in sityéin¹³ jmii²¹², 'uun²¹mo cwo²¹o, ce jiin¹³ 'in seein²¹ tyú² coon¹³on jo ñii¹i. Joon Ña'ñu¹u' tyi'i 'in ni¹ jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá² 'uuin²¹ icwo¹o 'nu 'e gatí²u.

'E²e Jesús tsá² xiiala lí² faa²¹ tsá² júu³ tyú²

5 Joon mo foo²oo' júu³ tyú² jo jmaa²aa' la jmoo¹o 'in tsá² 'in sisí²i 'i¹-tsi 'e jmoo¹o. 'In tsá² do tí²-tsi téen²in inuu cwo¹ sinagogas joon li lí¹ tyuu¹³ jee²¹² 'nú¹ téen²in faa²¹a júu³ tyú² tya'a li ni¹ tsá². Pe 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa': niga'ii²¹mo 'in tsá² do 'e gatí²i. 6 Pe mi fo²o júu³ tyú² tyi'i joon 'ú¹u tsi inuu joon jni²i 'ñú¹ do joon mi²i 'uuin²¹ tyani Ñu²u. Joon Ñu²u 'in ni¹o jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá² 'uuin²¹ icwo¹o nu 'e gatí²u.

7 Joon mo fó²oo' júu³ tyú² jo jmaa²aa' la jmoo¹o 'in jo cwii¹in Dios Jmii²¹, tsá² 'in faa²¹a júu³ 'e jo 'ee to² tí² 'ii. Joon 'i¹-tsi 'e nuu¹un dios tya'a wa faa²¹a 'láai² naa' júu³ tyú² tya'a. 8 Jo jmaa²aa' la jmoo¹o 'ino tsu Ñú²uu' nii¹o jilaa²¹ 'e 'naa²aa' la nu'gi 'e mí²ii'. 9 Tsu 'wii¹³ joon mo fó²oo' júu³ tyú² joon fo²oo' la no:

Nu¹u' tyiin¹ ñu'fú²,

cwoun'goo²¹o tsá² jiin¹³ 'nu-u.

10 Cwoli² 'e tyu²u to² jee²¹² tsá².

Cwojmaa¹a tsá² taain²¹² juncwii²¹ jiin¹³ la 'iin²¹²u'un la jmoo¹o 'in taai² ñu'fú².

11 Cwoo¹³ jna'a 'uunñi² tyii'i jmi²¹² no jiin¹³ la
'naa²¹a'a.

12 Jmaa²¹a fee¹-o'o 'wii²¹² tyii'i jilaa²¹ 'e gó² 'e
nigajmoo²o'o.

Tsu la joon jna'a nigajmoo²¹o'o fee¹-tsii'i 'e gó² 'e
nigajmaa¹a tsá² tyii'i.

13 Jo cwo²¹o wa'a 'e 'naa²¹a'a tsaa²; 'láa²i jna'a jee²¹²
jilaa²¹ 'e gó².

Tsu tyi'n_u jilaa²¹ to² coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ coon¹³
jilaa²¹ 'e 'ya²gi coon²¹ tøø²mo. Amén.

14 'Tsu wana 'naa' jmoo²oo' feei¹-oo' tya' 'in
nigajmaa¹a 'e gó² tyii' la joon jon Ñú^{2uu} 'in tyín¹
ñu'fú² ijmáa¹a feei¹-tsi 'wii²¹² tyii'. 15 Pe wana
jo jmoo²oo' feei¹-oo' tya' tsá² xeei²¹ la joon jon
'Ñú^{2uu} jo ijmáa¹a feei¹-tsi 'wii²¹² tsaa² tyii'.

'E²e Jesús tsá² cwáain¹ tya' mo gø² tsá² tyiiañi¹

16 'Joon mo cøø²øø' tyiiañi¹ jo jmaa²aa' fa¹³
lí²naa' la jmoo¹o 'in sisí²i 'e 'i¹-tsí 'e jmoo¹o. Tsu
'iin²¹²in 'in tsá² do 'e iñí² tsá² 'e gø²øø tyiiañi¹.

'E la ja²mo fuu^{212uu} 'naa' niga'ii²¹mo jilaa²¹ ití²i.

17-18 Pe mo cøø¹³¹ø tyiiañi¹ roon¹³¹un ní²i joon
xaai²¹² tyí²i wuu²¹ 'e jo liñí²i tsá² 'e cøø¹³¹ø tyi-
iañi¹. Wa cøø¹³¹ø tyiiañi¹ 'uuin²¹ 'e liñi¹o Ñu²¹
joon 'ii icwo¹o 'n_u 'e gatí²u.

'E²e Jesús tsá² xiiala lí² sáa¹i 'e tyú² tya'a fu ñu'fú²

19 'Jo saa²aa' jilaa²¹ 'e tyú² tyii' fu ni cwoo¹³
juncwii²¹ tsu fu ni cwoo¹³ juncwii²¹ joo'fu² cuu²¹u,
si ili'oo² 'ee si itsataai² 'uun²¹ icón² 'ee. 20 'Áa¹mo
tyú²gi tyii' wa saa²aa' 'e tyú² tyii' fu ñu'fú² li jo
icuu²¹u joo'fu² jon'gi ili'oo² joon jo lí² tsataai²

'uun²¹ icón². ²¹ Joon doñili¹ 'e sáa¹ tsá² 'e tyá² tya'a do-o jon 'iin²¹²in cwá²a —jin² Jesús.

'E²e Jesús tsá² xiiala ilí² ngí¹i coon²¹ tsáa¹

Faa²¹gí Jesús jin²in:

²² —La 'i¹-tsi tsá² la joon ingí¹. Joon wana canii² 'i¹-tsi tsá² coon²¹ tsáa¹ ingí¹ la ngí¹ tsá² mo jmi¹.
²³ Pe wana gó² 'i¹-tsi tsá² jo ñii¹i xiiafu tsáa¹a la mo ngí¹ tsá² mo 'woo¹. Joon wa lí²i tsá² 'e ngí¹i mo jmi¹ pe 'e gó²o 'i¹-tsi 'áa¹mo 'íi¹ nuu²¹ li ngí¹i.

'E²e Jesús tsá² 'e 'ná¹-a 'iin²¹²in jün¹³ Dios Jmii²¹

²⁴ 'Jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí² jmáa¹a la to² tyá² gáí¹ ñi'fi²¹². Tsu ili'ee¹i 'in jaain²¹ joongi 'in jaain²¹gí ili'iin²¹²mo. Joon wana ijmáa¹a la to² tyá² jaain²¹ 'e jo 'ee ilitsáa¹-tsi 'in jaain²¹ do. Joon jo lí² jmá¹a tsá² la to² tyá² cuu² la 'ii²¹² jmoo¹o la to² tyá² Dios.

'E²e Jesús tsá² 'e 'aa¹mo Dios Jmii²¹ 'in tsaa¹-tsi 'ii

²⁵ 'Tsu 'wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa', jo cuu¹³-'oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e cøø²øø' coon¹³ 'e 'uu²uu' 'e taan²¹²naa' juncwii²¹ jon'gí tya' 'mi² tyi²ii'. Tsu tyiin²gí juncwii²¹ tya' tsá² lagi 'e gø² tsá² joon tyiin²gí cuerpo tya' tsá² lagi 'mi² 'e tyi²i.
²⁶ Coon²oon' cwáain¹ tya' ton¹ 'øø¹i tya'cwí² tsu jo 'ee jñii¹i, jon'gí 'ee roo²¹ tya'a 'e coon¹on, jon'gí 'e coon¹on wa 'máa¹a tsi tyuu², xu li'i Ñu²oo' 'in tyín¹ ñu'fú² cwoo¹o 'e gø²øø 'ido. Joon tyiin²gí 'naa' lagi ton¹.
²⁷ 'Jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' lí² jmé¹i 'ña'a ca'no¹³ metro li ní¹gí coon¹³ jilaa²¹ 'e cu²-tsi lí²i.

²⁸ '¿'Ee li' cu²-'oo' coon¹³ jilaa²¹ 'mi² tyii²ii'? Tyaan²aan' cwáain¹ lí³ cartu² 'e cwaain²¹ jün¹³ li

cwii'²¹. 'E lí³ do jo jmoo¹o to² jon'gi 'mii¹i 'mi²
²⁹ pe fuu²¹²uu 'naa', ca 'lii²¹² róø¹³ Salomón coon¹³
 jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a jo li la li 'e lí³ do. ³⁰ Joon wana
 gajmaa¹a Dios jilaa²¹ lí³ 'ya²gi 'e taa²¹ coon²¹
 jmi²¹² joon coo²¹o coon¹³ jí², cwoliñí² 'naa' icwo¹
 Dios 'naa' jilaa²¹ siin¹³in'. ¡Tsá² 'in cu²-tsi coon¹³
 Dios 'naa'! ³¹ Tsu 'wii¹³ joon jo cwotaan²naa'
 cu²-oo' coon¹³ Dios. Jo 'i¹-oo' 'ee icøø²øø' jon'gi
 tya' i'uu²uu' jon'gi tya' 'mi² ityí¹³ii'. ³² 'Áa¹mo 'i¹-tsi
 'in jo cwii¹in Dios tya' jilaa²¹ 'e júu³ lo, pe Ña'ñu¹u'
 'in tyin¹ ñu'fú² ñii¹o jilaa²¹ 'e 'ná¹ jmé¹ to² tyii'.
³³ Pe cwoo¹³-oo' 'e tyu² Dios to² 'naa' joon jmaa²aa'
 jii¹³ la 'iin²¹²in. Joon wana jmoo²oo' la joon
 i'ii¹³naa' jilaa²¹ 'e catyia² do. ³⁴ Jo 'i¹-oo' jmi²¹²
 nano tya' fa'í³ ilisá² tsa'oo²¹ tsu fa'í³ ilisá² tsa'oo²¹
 'e tya' tsa'oo²¹-o joon. 'E fa'í³ 'e sá² la coon²¹ jmi²¹²
 líin²mo tya' jmi²¹² joon.

7

Jo jmaa²aa' 'ii²¹ tya' tsá² xeei²¹

¹ 'Jo jmaa²aa' 'ii²¹ tya' tsá² xeei²¹ joon jo ijmá¹a
 Dios 'ii²¹ tyii'. ² Tsu Dios ijmá¹a 'ii²¹ tyii' jii¹³
 la nigajmaa²aa' do. Coon¹³ 'ii²¹ 'e gatyiin²aan' tya'
 tsá² coon¹³ 'ii²¹ joon icon¹on Dios 'ii²¹ tyi'naa'.
³ Tyú² jøø²ø 'e tyi¹ pi³ 'yu unni² tsaruu²¹u pe jo
 cón²on cwáain¹ coon²¹ po³ 'mó² 'yu unni²i 'wo'o.
⁴ ¿'Ee li' fu²u tsaruu²¹u: "Cwó² tyí³ii tyi¹ 'yu
 unni²i", pe joongi 'yu coon²¹ po³ 'mó² 'yu unni²i?
⁵ ¡'In sisi¹i 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! Tyi¹du' po³ 'mó² 'yu
 unni²i jéei¹ joongi lí² tyi²i tyi¹ 'yu unni² tsaruu²¹u.

6 'Jo cwoo^{2oo} 'e júu³ cwaai³ tya' Dios tya' tsá² 'in líi¹ la líi¹ i tsii²¹, 'in jo tsí¹ tsa'goo^{1o}, jo 'ee ilinuu^{13u} jiiin¹³ ijmee^{21mo} 'naa'. La joon jon jo cwoo^{2oo} 'jilaa²¹ 'e jai² líi^{2naa}, 'e li la li perlas tyii', tya' 'in tsá² 'in líi¹ la líi¹ i ñí¹ tsu jiiin¹³ i'ø^{1o} 'e júu³ do —jin² Jesús.

Cwoo¹³-oo' 'e cwo¹ Dios 'naa' 'e tyú² tya'a

Faa²¹gi Jesús jin²in:

7 —Mí²ⁱⁱ joon icwo¹ Dios 'naa'; joon wana 'naa^{21naa} Dios joon ityee^{21moo} 'ii; joon wana pó^{2oo} 'ooca'nú¹, Dios i'ná² tyii'. 8 Tsu tya' jileei²¹ 'in mí¹ i, i'ii^{21mo}; joon jileei²¹ 'in 'noo^{1o} ityii^{13a}; joon 'in pó² 'ooca'nú¹ 'e 'ná^{1a} i'ná¹ tya'o.

9 'Jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' jo icwoo^{2oo} yuun²¹ tyii' coon²¹ cuun²¹² wa'a gamii¹ coon²¹ 'iñi¹. 10 Jon'gi cwoo^{13naa} jaain²¹ mii²¹ wa'a gamuu¹ jaain²¹ joo²¹ taai² jmii²¹. 11 Joon wana 'naa', 'in líi¹ 'in gó², ñí^{2oo} 'e cwoo^{2oo} 'e tyú² tya' yuun²¹ tyii', fee¹gi 'áai¹ icwo¹ Dios 'e tyú² tya' 'in mí¹ i.

12 'Tsu 'wii¹³ joon jmaa^{2aa} tya' tsá² xeei²¹ jiiin¹³ la 'iin^{212naa} jmaa^{1a} tsá² xeei²¹ tyii'. Coon¹³ la joon itiin^{13moo} 'e ley tya' Moisés coon¹³ jilaa²¹ júu³ tya' 'in tsá² 'in gacwoo^{1o} júu³ tyú² tya' Dios ca la mo jéi¹.

Cwoo¹³-oo' 'íi¹ 'naa' 'ooca'nú¹ cu² áai¹

13 "Íi¹ 'naa' 'ooca'nú¹ cu² 'áai¹ tsu 'ú² 'áai¹ 'e 'ooca'nú¹ si² li 'ii²¹ joon 'e fu¹ 'e tsá^{1a} li 'ii²¹ 'áai^{1mo} 'ú² 'e fu¹ joon. Joon fúu^{1mo} tsá² tsalín² fu¹ joon. 14 Pe cu² áai¹ 'e 'ooca'nú¹ tyi² fu ñu¹ fú² joon tii² 'e

fu¹ 'e ngo² fu ñu¹ fú². Joon xu tsá² 'in tsaá²¹ 'e fu¹ 'e tsá¹ a ñu¹ fú².

Cwii¹ tsá² 'mó² 'oofuu²¹ coon¹³ 'oofuu²¹ tya'

¹⁵ 'Un'øø¹ naa' yaanaa' coon¹³ 'in tsá² 'in jin² 'e faa²¹ a cwáain¹ tya' Dios pe jo jo¹. Jalín² mo jee²¹² 'naa' lawa joo'saa²¹ xuui²¹² 'in 'wo²-tsi 'áai¹ pe 'yíia¹ tsiinuu²¹ 'in 'líi³ mo 'ii. ¹⁶ Lí²-i licwii²¹ naa' 'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹ o tsu jo cún¹ tsá² mi³ wuunjøø¹³ 'mó² tóon¹, jon'gi cún¹ tsá² mi³ cwarí³ 'mó² tóon¹ náa². ¹⁷ La joon jon coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ tyú² cwo¹ o jiin¹³ 'oofuu²¹ tyú²-u. Coon²¹ 'mó² 'e gó² cwó¹ o jmaai² 'oofuu²¹ 'e gó²-o. ¹⁸ Coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ tyú² jo lí² cwo¹ 'oofuu²¹ gó² jon'gi lí² cwo¹ o coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ gó² 'oofuu²¹ tyú². ¹⁹ Joon jilaa²¹ 'mó² 'oofuu²¹ 'e jo cwo¹ o 'oofuu²¹ tyú² 'ná¹ 'wiin²¹ in joon coo¹ o. ²⁰ Iliñi² 'naa' xiiala líi¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹ o.

Jo jileei²¹ 'i²¹ li tyín¹ Dios Jmii²¹

²¹ 'Jo jileei²¹ itsataai² li tyín¹ Dios Jmii²¹, 'in nigasi²¹ i jna jin² in: “Ña'ñu¹ u', Ña'ñu¹ u'.” Jiin¹³ 'in nigajmaa¹ a la to² tyu² Ñu³ oo itsataai² li tyín¹ in ñu¹ fú². ²² Joon mi tyé¹ jmi²¹² joon fúu¹ mo 'in jin² in si²¹ i jna: “Ña'ñu¹ u', nigafaa²¹ jna'a coon¹³ 'e si²¹ 'nu, joon coon¹³ 'e si²¹ 'nu niga'wóo³ na'a 'in 'líi³ taa² 'alma tya' tsá², la joon jon nigajmoo²¹ o'o milagros fee¹ 'láai² tya' tsá².” ²³ Pe joon ifuu²¹² uu 'ii: “Jo mo galicwí³ na 'naa', jeen¹³ naa' tyaní³ ii jileei²¹ naa' 'in nigajmaa¹ 'e gó²” —jin² Jesús.

Tún² 'ii¹³ tñifuu²¹ jmoo¹ o tsá²

Faa²¹ gi Jesús jin² in:

24 —Jileei²¹ tsá² 'in nuu¹un joon jmoo¹o la to² tyu²uu líi¹i la líi¹ tsá² 'in 'øøi²¹-tsi, 'in jmoo¹³ 'nú¹ ni cuun²¹². 25 Joon mi jó¹ jmí¹ mii²¹, joon galifee¹ jmii²¹, joon 'la¹ tyí² 'e 'nú¹ do pe jo gacii² tsu si² ni cuun²¹². 26 Pe 'in nuu¹un joon jo jmoo¹o la to² tyu²uu líi¹i la líi¹ tsá² 'in báí¹ 'in gajmaa¹³ 'nú¹ ni too¹³. 27 Joon mo najó² jmí¹ joon galifee¹ jmii²¹, ga'la² tyí² 'e 'nú¹ do. Joon gaci²mo 'e 'nú¹ do coonti. 28 Joon mo gauntyeei¹ Jesús júu³ tyaa¹a do 'áai¹ tsa'goo²¹-tsi jileei²¹ coon¹³ 'e ga'ee¹e Jesús do. 29 Tsu ga'e²e Jesús tsá² lawa 'in 'oo¹o to² jo 'ee¹ la 'é¹ 'in tifo² tya' ley tya' Moisés.

8

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² 'in líi¹ jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya'

1 Mo gajngáa¹i Jesús 'e moo²¹ do fúu¹mo tsá² ngalíin² caluu. 2 Joon gangatyéen¹in jaain²¹ tsá² 'in líi¹ jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya' coo¹³ li ngaai¹ Jesús. Joon 'in tsá² do gasii²¹i wojní¹i tyani Jesús joon jin²in sii²¹i Jesús:

—Tsañuu¹, feei¹du-'o'o, wana 'iin²¹²u'un lí²-i un'láa²u jna.

3 Joon gataan¹an Jesús cwoo²¹o tya' 'ido joon jin²in sii²¹i 'ido:

—'Iin²¹²moo jon. Un'láa²moo 'nũ.

Joon tsifu joon ga'láa²mo 'e jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ 'e líi¹i. 4 Joon jin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Jo 'in fu²¹u jiiin¹³ jaain²¹. Jiin¹³ cwoo¹³o cwo'eei¹³ 'wo'o untsá². Joon cwocwoo²¹o fa¹ tya'

Dios jiiñ¹³ la to² gaty^u² ley tya' Moisés. Joon coon¹³ la joon liñi¹ tsá² 'e niga'láa²mo'o.

Gaun'láai² Jesús tsa'leei¹³ tya' 'in ty^u² to² 'láa²

⁵ Joon mo ga'í² Jesús fuu²¹ Capernaum joon ganyatyeén¹ in jaain²¹ 'in ty^u² to² 'láa² Roma co' li siin¹² Jesús ⁶ joon gajin² in sii²¹ i 'ii:

—Tsañ^u¹, jmaa²¹ a feei¹ -o'o 'wii²¹² tyiia tsu jaain²¹ tsa'leei¹³ tyiia raain¹ tsaa¹³ a coo¹³ 'mó² fu tyiia. 'Áai¹ jó¹ tsaa¹³ a cuu¹³ 'áai¹.

⁷ Joon Jesús gajin² in:

—Iní³ oo, niun'láa² na.

⁸ Joon 'in ty^u² to² 'láa² do gañii¹:

—Tsañ^u¹, jo tíi² na 'e 'u²¹ u in^u tyiia, jiiñ¹³ ty^u²¹ u to² 'e un'láa² mo tsa'leei¹³ tyiia joon i'láa² mo. ⁹ Seen²¹ mo jaain²¹ 'in ty^u² to² jna; jna-a jon ty^u³ u to² 'láa². Joon mo ty^u³ u to² 'láa² tyiia 'e tsáa¹ a, tsaa²¹ o. Joon wa fuu²¹² uu, “na¹” joon joo²¹ -o. Joon wana ty^u³ u to² tsa'leei¹³ tyiia 'ee jmáa¹ a, jmaa¹ o.

¹⁰ Joon mo ganúu² un Jesús 'e júu³ lo joon ganga'goo²¹ -tsi, joon jin² in sii²¹ i 'in ngalín² caluu:

—'E la ja² mo fuu²¹² uu 'naa', jo mo gatsee²¹ na jiiñ¹³ jaain²¹ jee²¹² tsá² Israel 'in jo¹ líi² i la jo¹ líi² 'ino. ¹¹ Fuu²¹² uu 'naa' 'e fúu¹ mo jalín² li 'yeei²¹ ñi¹, jalín² mo jon li' li yooi¹³ ñi¹ jaa¹³ i 'í¹ coon¹³ Abraham, coon¹³ Isaac coon¹³ Jacob fu li ty^u² Dios to² ññ'fú². ¹² Pe i'woo²¹ mo Dios fu caluu 'in nanáa¹ tyú² tya' 'e dø¹ do. I'woo²¹ mo fu caluu li 'í¹ n^u²¹. Joon ityi² i, joon cuu²¹ i moojóon¹ on —jin² Jesús sii²¹ i tsá² fúu¹ do.

¹³ Joon gajin² Jesús sii²¹ i 'in ty^u² to² 'láa² do:

—Cwei¹ fu tyi'i, 'e jo¹ ni galí²u'u ilí² tyi'i.
Joon 'in tsa'leei¹³ tya'a tsifu joon ga'láa²mo.

Gaun'láa²mo Jesús 'yiaunsáa³ Tú³

¹⁴ Joon gangó¹o Jesús fu li tyín¹ Tú³, joon do-o gangaa¹i 'yiaunsáa³ Tú³ taain¹ yu tyí². ¹⁵ Joon gason¹ Jesús cwoo²¹o joon tsifu gacwó² tyí². Joon tsifu joon garoon¹on joon gatyaa¹ tyú² 'e idø¹ Jesús coon¹³ 'in catyaa² do.

Gaun'láai² Jesús tsá² fúui¹

¹⁶ Joon mo gatséi¹ ñi¹ gangajée¹i tsá² 'in taai²¹² 'in 'lái¹³ alma tya'a li sin¹² Jesús. Joon mo gatyú² Jesús to² 'e 'wé¹i 'in 'lái¹³ do joon ga'woo²¹mo. Joon Jesús gaun'láai² ce jileei²¹ 'in tsatsaa¹³ do. ¹⁷ La joon galí¹ 'e gatsín¹ júu³ ga'í² 'in tsá² gacwoo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ sii²¹ Isaías mo gajin²in: “Gajeen¹³mo 'e jo pí³-tsi', joon ga'wo²o jmoowúu¹ 'e lee²e'.”

Lawa 'in 'iin²¹²in ngí² coon¹³ Jesús

¹⁸ Joon mo gangó¹ Jesús 'áai¹ fúui¹ tsá² niteen¹in ce cu' lí' li siin¹²in, joon gatyú² Jesús to² wa'a tsalín² tsá² tya'a lí' ngoo¹³ li náa¹ tyíia¹ do. ¹⁹ Joon jaain²¹ jee²¹² 'in tifo² tya' ley do gangatyéen¹in li sin¹² Jesús joon jin²in sii²¹i Jesús:

—Tifo², 'iin²¹²na ní³ii coon¹³ 'nɛ doñixiia¹ cwoo¹³o.

²⁰ Joon Jesús do gañii¹i:

—'In cwii¹ sá² too²¹ tya'a tii² xá¹ joon 'in ton¹ sá² sii²i pe 'in Ruu²¹i Tsá² jo sá² tya'a lí' ján³.

²¹ Jaain²¹gi 'in lí¹i tsá² tya'a gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ñá'ñu¹u', 'iin²¹²na ní³ii coon¹³ 'nu pe cwo²o ni'ái¹³duu ñu¹³uu jééi¹ nifu.

²² Joon Jesús do gañii¹i:

—Na¹ coon¹³ jna. Cwolí² cwo'aai¹ 'in jo cwii¹in Dios 'in 'lhi²¹² do.

Jmoo¹o Jesús 'hi¹i tii² tyí²

²³ Joon gaí² Jesús tsi barco coon¹³ tsá² tya'a 'in ngalín² coon¹³. ²⁴ Joon garóon² coon²¹ tyí² tá² lhi¹i ca ganga'ó² jmhi²¹ tsi barco do. Joon cwuu²¹mo Jesús la jee²¹² do. ²⁵ Joon tsá² tya'a ngalín² ngaun-jnaa¹-tsi 'ido. Joon gajin²in:

—¡Ñá'ñu¹u! Laai²¹² jna'a. Ti li te²moo'o.

²⁶ Joon Jesús do gañii¹i:

—¿'Ee li 'goo²¹oo' 'ái¹? ¡'Áai¹ xu jai² lhi²naa'!

Joon garóon² Jesús joon gatyu²u to² 'e tyí² do coon¹³ jmhi²¹ do 'e ján² tii². Joon coonti gajaan¹an tii². ²⁷ 'Áai¹ tsa'goo²¹-tsi 'in tsá² do joon gajin²in:

—¿'lin-gi 'in tsañuu¹ no? Ca tyí² coon¹³ jmhi²¹ nuu¹³u to² tyu² 'ino.

Lawa gáí¹ tsá² Gadara 'in taai² 'in 'lhi³ 'alma tya'a

²⁸ Joon mo gatyí¹a Jesús li' ngóo¹³ tyí¹a cataain²¹ do li roon¹ cwoo¹³ 'wó² tya' tsá² seein²¹ Gadara gáí¹ tsañuu¹ 'in taai² 'in 'lhi³ alma tya'a ga'woo²¹i li taa¹³ 'áan³ tya' 'lhi²¹². 'In gáí¹ do 'in 'lhi³mo ca jo lí² ngí¹ tsá² li' co' li táa¹i. Joon gangatyéen¹in li sin² Jesús. ²⁹ Joon galáa² 'wii²¹² 'oo¹o gajin²in:

—¿'Ee to² ñi²¹i jee²¹² jna'a, Jesús? Joon¹ Dios 'nu. ¿Ti ñi²¹i 'e 'e²e jna'a wúu¹ la nu'gi ijó¹ 'ii²¹?

30 Joon coo^{'13} joon taain²¹² ca poo²¹² ñí¹ fúui¹ líí¹ gø^{'2}∅. 31 Joon 'in 'líí^{'3} taai² tya' 'in tsá² do gamí¹; tyani Jesús jin^{'2}in:

—Wana 'woo²¹o'o jna'a wa'a cwo^{'2}o tsatoo²¹o'o alma tya' 'in ñí¹ no.

32 Joon gajin^{'2} Jesús sii^{'21}; 'in 'líí^{'3} do:

—Cwolín²naa'.

Joon 'in 'líí^{'3} taai² alma tya' 'in tsá² gáí¹ do ga'woo²¹mo joon ngataa²¹²; alma tya' 'in ñí¹ do. Joon tsifu joon 'in ñí¹ do ngalín² cwiin¹in lí' sijí² joon gaxuu^{'21}; tsi tyíia¹ do, joon gajgoo^{'21} jmí^{'21} do.

33 Joon 'in 'aai¹ ñí¹ do ngalín² cwiin¹in 'goo^{'21}o fu ifuu²¹ gajmaa^{'13}a tsá² júu³ xiiala galí¹ tya' 'in tsá² 'in taai² 'in 'líí^{'3} alma tya'. 34 Joon jilee^{'21} tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do ngalín² ngajø^{'21} Jesús. Joon mo gangaa^{'1} 'in tsá² do Jesús gamí¹; tyani Jesús wa cwo^{'íí} 'ido fu goo¹o.

9

Gaun'láa^{'2}i Jesús jaain²¹ tsá² 'in 'íí^{'13} tá² cwoo²¹ tíí^{'2};

1 Joon ga'í² Jesús tsi barco do joon gangíí^{'1} lí' cataain²¹ caai¹ tyíia¹ do. Joon gatyee^{'12} fuu²¹ lí taain¹. 2 Joon gajée^{'1} tsá² jaain²¹ tsá² 'in 'íí^{'13} tá² cwoo²¹ tíí^{'2}; 'yuui² coon²¹ jmoo²¹. Joon mo ganí^{'2} Jesús xiiala jo^{'1} líí^{'2} 'in jalín² do gajin^{'2}in sii^{'21}; 'in tsatsaa^{'13} do:

—Tya¹-o'o yú², ni'iin²mo taa² tyi'i.

3 Joon 'in líí^{'13} tífo^{'2} tya' ley 'in taai² do niga^{'i}-tsi: “In tsá² lo faa^{'21}a 'laa^{'21} tya' Dios coon^{'13} júu³

tya'a." ⁴ Joon galiñii¹i Jesús 'ee 'i¹-tsi 'in tsá² do joon gaunngii¹i, jin²in:

—ǂ'Ee li 'i¹-'oo' 'e gó²? ⁵ ǂNo-o jo taai²¹²gi fuu²¹²uu 'in tsá² no: “Ni'in²moo tsaa² tyi'i”, si fuu²¹²uu 'e: “Ráan²un ngí² tíi¹³i”? ⁶ Pe 'e liñí² 'naa' 'e Ruu²¹i Tsá² 'oo¹o 'ii²¹ ili'in²in tsaa² tya' tsá² mo taain²¹² juncwii²¹, jøø²øø' 'elo.

Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ dó²:

—Ráan²un no; pé¹ jmoo²¹ tyi'i no, cwei¹ fu tyi'i.

⁷ Tsifu joon garoon¹on 'in tsá² do joon nga²mo fu tya'a. ⁸ Joon gafoo¹³mo 'in tsá² néei¹ do mo ganí² 'elo, joon gaun'goo²¹o Dios 'e nigacwo¹o Dios 'ii²¹ 'e li 'iin² tsá² tsaa² tya' tsá².

Mo gatø¹ø Jesús Mateo

⁹ Joon mo gacwo¹i Jesús fu li taain¹ do gangaa¹i jaain²¹ tsá² sii²¹ Mateo tyín¹in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá². Joon gajin² Jesús sii²¹i Mateo do:

—Na¹ coon¹³ jna.

Joon 'in Mateo do garóon²on li tyín¹in joon gangó¹ coon¹³ Jesús.

¹⁰ Joon gaí² Jesús coon²¹ inuu. Gøø²¹ø 'íi¹i. Joon gatyalín² fúu¹ 'in cón² 'laa¹³ li 'nii¹ tsá² coon¹³ fúu¹mogi 'in røøi²¹ tsaa². Coon²¹ caan²mo néei¹ gø²ø coon¹³ Jesús joongi coon¹³ tsá² tya'a. ¹¹ Joon mo gangó¹ tsá² fariseos 'e tyín¹ Jesús gø²ø coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ do gajin²in sii²¹ tsá² tya' Jesús:

—ǂ'Ee li' tyín¹ tifo² tyii' gø²ø coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ joongi coon¹³ 'in tsá² røøi²¹ tsaa²?

¹² Joon nuu¹un Jesús 'e jin² 'in tsá² do joon gajin²in:

—'In tsá² tyúí¹ coon^{'13} 'in tsá² tyú² si'íí¹-tsi jo 'néi¹ timí¹ tya'a, jiin^{'13} tsatsaa^{'13} 'néi¹ timí¹ tya'a. ¹³ Cwolíin²naa', cwolitíí²moo' 'ee 'øøi^{'21}-tsi tsá² 'e júu³ tya' Dios 'e jin^{'2}: “'Iin^{'212}gíi 'e jmá¹a tsá² fee^{'1}-tsi tya' tsá² xeei^{'21} lagi'i cwo^{'1}o jna fa^{'1}.” Tsu jo gagoo^{'212}oo wa'a tó³øø 'in tsá² tyúí¹, gagoo^{'212}oo 'e tó³øø 'in røøi^{'21} tsaa² wa'a ijaa^{'21}-tsi.

Gaungíí¹ tsá² Jesús cwáain¹ tya' 'e gø^{'2} tsá² tyi-iañi^{'1}

¹⁴ Joon gangatyéen¹in 'in tsá² 'in ngí¹ coon^{'13} Wó³ saai¹ tsá² jmíí^{'21} co^{'2} li tyíin¹ Jesús joon gaungíí¹:

—'In tsá² fariseos la joon jon jna'a tyé²e'e tyi-iañi^{'1}. ¿Ee li jo gø^{'2}øø tsá² tyi'i tyiiañi^{'1}?

¹⁵ Joon gañii^{'1} Jesús:

—Jo jmoo^{'1}o tsá² fa'í³ mo tsáa¹a li cuui^{'13} cwoo^{'21} tsá² la 'íí^{'212} tyíin¹ 'in tsá² cuui^{'13} cwoo^{'21} do. Pe ijó^{'1}-o coon^{'21} jmíí^{'212} mo jo tyíin¹gi 'in nigacuui^{'13} cwoo^{'21} do joongi idø^{'2}øø tyiiañi^{'1}.

¹⁶ 'Jiin^{'13} jaain^{'21} jo toon^{'13} 'mí^{'2} fiin^{'21} coon^{'21} 'mí^{'2} natsáai² tsu mi ron^{'2} tsá² itsuu^{'2} 'e 'mí^{'2} fiin^{'21} do joon ilifee^{'2}gi li 'gíí^{'1}. ¹⁷ La joon jon jo tyiia^{'21} tsá² jmí^{'3} móo¹ tsi loo^{'21} tsáai² tsu wana jmoo^{'1}o tsá² la joon i'gíí^{'1} 'e loo^{'21} tsáai² do joon tsa'íí^{'1} 'e jmí^{'3} móo¹ do coon^{'13} loo^{'21}. Tsu 'wii^{'13} joon tyiia^{'21} tsá² jmí^{'3} móo¹ tsi loo^{'21} 'míí^{'2} joon tyú² jee^{'212} tún² do.

Lawa jamí¹ Jairo coon^{'13} 'in tsamí² 'in gason^{'2} sñn^{'3} Jesús

¹⁸ La jee^{'212} tyíin¹ Jesús faa^{'21}a 'e júu³ do gatyía¹ jaain^{'21} tsá² feei^{'1} tya' tsá² Israel. Joon gasi^{'2}i wójnii^{'1} tyani Jesús joon gajin^{'2}in:

—La ngayuui¹³ júun²mogi yuun²¹ tyiia. Pe wana cwoo¹³'o cwotaan¹³'an cwoo¹'o tya'a joon ijiin¹'in tún¹.

¹⁹ Joon garóon²on Jesús gangóo¹'o coon¹³ 'ido coon¹³ tsá² tya'a. ²⁰⁻²¹ Joon li ningóo¹'o 'yuui fu¹ gason²on jaain²¹ tsamí² tsaa¹³ ti' siin³. Dyatun¹ jiin²¹ ningó¹ 'e tuuin²¹ 'in tsamí² do. Ga'i¹-tsi 'in tsamí² do: “Xufiin¹³ coon²¹ son³oon siin³ 'ido in'láa²moo.” Tsu wii¹³ joon gangatyéen¹'in caluu li ngó¹ Jesús gason²on siin³'in. ²² Joon gajjin¹'in ña'a Jesús gajø²'i 'in tsamí² do joon gajin²'in:

—Tya¹-'o'o yú². Tsu niga'láa²mo'o tsu wii¹³'i jo¹'o galí²'u'u.

Joon tsifu joon ga'láa²mo 'in tsamí² do.

²³ La jee²¹² joon gatyía¹ Jesús tya 'in tsafeei¹ do. Joon mo gangoo¹'o nataai² tí² 'e ti li tsa'áa¹mo 'ido joon ganaa²¹² 'goo¹ 'áai¹. ²⁴ Joon gajin² Jesús:

—'Wóo²naa', tsu jo mo 'lii²¹² 'in simí² no li' cwuu²¹mo 'ino.

Joon 'in tsá² do gacoo²¹ ngí² tya' Jesús. ²⁵ Mo ga'wóo²'i 'in tsá² do ga'í² Jesús li raain¹ 'in simí² do joon gason²on cwoo²¹'o 'ido. Joon garóon²'o 'ido. ²⁶ Joon galiñi¹ tsá² 'in néei¹ la caain²¹ fuu²¹ taa¹³ do jilaa²¹ 'e nigalí¹.

Mo gaun'láa²'i Jesús gai¹ tsá² tiui²

²⁷ Mo gacwo'í¹ Jesús tsi inuu do gái¹ tsá² tiui² ngalín² caluu Jesús 'oo¹'o tá² jin²'in:

—jFúu² cwolii¹u jna'a, Joon¹ David!

²⁸ Joon mo gatyee¹²'i Jesús fu tya'a 'in tsá² tiui² do gangatyéen¹'in joon gaungí¹'i Jesús 'ii:

—¿Ti la jai² líi²naa¹ 'e liun'láa²na 'naa'?

Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—Jo¹o líi² jna'a, Ña'ñu¹u'.

²⁹ Joon gataan¹an Jesús cwoo²¹o unni² tsá² tiui² do joon jin²in sii²¹i 'ido:

—Cwoli² jiin¹³ la jo¹ líi²naa¹.

³⁰ Joon ga'lóo²o unní¹i. Joon Jesús ga'íi²i júu³ jin²in sii²¹i 'ido:

—Xúun² fú²uu' jiin¹³ jaain²¹ 'e niga'lóo²o unni²ii'.

³¹ Pe xuu joon xuu 'wóo²i xu do joon gajma²a júu³ jileei²¹ 'in néei¹ do jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Jesús tya'a.

Mo gaun'láa²i Jesús jaain²¹ tsá² 'in jo lí² faa²¹a

³² Joon mo ga'wóo²i 'in gáí¹ do joon 'in xeei²¹gi ngataai² jée¹i jaain²¹gi tsá² 'in jo lí² faa²¹a li tyíin¹ Jesús. 'In 'líi³mo 'yuui² alma tya'a. ³³ Joon mo gatyii¹in Jesús 'in 'líi³ 'yuui² alma tya'a do tsifu joon ga'láa² 'in tsá² do 'wii²¹² faa²¹a. 'Áa¹mo tsa'goo²¹-tsi 'in tsá² taai² do joon gajin²in:

—Jiin¹³ cafu jo mo nee²¹e' fu goo²¹o' Israel la lí¹ 'e ganee²¹e' nano.

³⁴ Pe 'in tsá² tya' fariseos do gajin²in:

—'In tsañuu¹ no 'woo²¹i 'in 'líi³ taai² alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in tyu² to² 'ii.

Feei¹-tsi Jesús tya' tsá²

³⁵ Ngóo¹ Jesús la caain²¹ fuu²¹ coon¹³ fuu²¹ pi³ náa¹ do. Tsi inuu cwo¹ sinagogas gacwo¹ júu³ tyú² tya' mi li tyu² Dios to² tsá². Joon gaun'láa²i jileei²¹ tsatsaa¹³ 'in tyaan¹an 'láai² nii² jmoowúu¹. ³⁶ Joon mo gajóø²i Jesús 'in tsá² do fúu² galíi²i ni'i 'ido tsu 'in

tsá² do líi¹i la líi¹ joo'saa²¹ 'in jo seein²¹ 'in 'aa¹i 'ii, 'woo²¹o joon caain²¹ líi¹i. ³⁷ Joon Jesús jin²'in sii²¹i tsá² tya'a:

—'E la ja²mo, fee¹ 'áai¹ 'e sá² 'e roo¹ pe xuu tsa'leei¹³ seein²¹ 'in jmaa¹a to². ³⁸ Tsu 'wii¹³ joon mí²ii' tyani Fii²¹² 'in cwó¹ 'e roo¹ 'e sá² 'e síi¹in tsa'leei¹³ tya'a jee to² 'e cóon¹on 'e garoo¹o do.

10

Tø²ø Jesús dyatooi¹ tsá² tya'a 'in sii²¹ apóstoles

¹ Joon gatø²ø Jesús dyatooi¹ tsá² tya'a joon gacwo¹o Jesús 'in tsá² do 'ii²¹ 'e lí² 'wóo²i 'ido 'in 'líi³ taai² alma tya' tsá² joon 'e lí² un'láa²i tsá² jilaa²¹ jmoowúu¹ 'e líi¹ tsá².

² 'Elo-o 'e sii²¹ 'in dyatooi¹ tsá² tya'a ilí²in apóstoles: 'in nifu sii²¹ Simón, sii²¹o jon Tú³; coon¹³ ruu²¹i Dí³. Joon gáí¹ jóon¹ Zebedeo 'in sii²¹ Jacobo coon¹³ Wó³. ³ Seein²¹ jon Lii²¹² coon¹³ Bartolomé coon¹³ Tomóo¹³ coon¹³ Untøø², 'in gacón² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹i tsá² la mo jéi¹. Joon seein²¹ Jacobo, jóon¹ Alfeo; joon seein²¹ jon Lebeo, 'in sii²¹o jon Tadeo. ⁴ Joon jaain²¹ jee²¹² 'ido sii²¹ Simón, jaain²¹ tsá² tya' tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ cananistas. Joon seein²¹ jon Judas Iscariote, 'in ga'nii¹i Jesús mo líi¹ciin¹gi.

Sii¹in Jesús ji dyatooi¹ apóstoles tya'a 'e cwoo¹o júu³ tyá²

⁵ Joon Jesús gasii¹in 'in dyatooi¹ tsá² tya'a do joon gatyu²u to² jin²in:

—Jo cwolín²naa' li néei¹ 'in tsá² 'in jo seein²¹ Israel, joon jo cwotaan²naa' fuu²¹ náa¹ li sii²¹ Samaria. ⁶ Tyú²gi wa'a cwolín²naa' tya' jiiin¹³ tsá² Israel 'in líi¹ la líi¹ joo'saa'²¹ 'in nituu¹i. ⁷ Cwolín²naa', cwocwoo²oo' júu³ 'e ti li tyu² Dios to² tsá². ⁸ Un'láa²naa' 'in tsatsaa'¹³ joon 'in tsá² líi¹ jmoowúu¹ 'e jgoo'²¹ tya'a. Jmaa²aa' jiiin¹ 'in najúin¹. 'Wóo²naa' caluu 'in 'líi³ taai² alma tya' tsá². 'Naa' niga'ii'¹³naa' 'e 'ii'²¹ lo 'e jo 'ee gaciin¹ tyii' la joon jo 'ee 'laa'¹³ cón²oon'.

⁹ 'Jo cwotyaa²aan' cuu² cwanáa¹ jon'gi cuu² cwataa²¹ jon'gi cuu² yúun² ¹⁰ jon'gi tulóo¹³oo'. Coon²¹ 'mi'² cwaa²¹ cwotyí¹³ii' joon jo cón²oon' mii¹³ii' jon'gi soon²oon' 'mo'u². Tsu 'in jmoo¹o to² tíi²i 'ii'²¹i 'e dø¹²ø.

¹¹ 'Mi tyaliin²naa' coon²¹ fuu²¹ si coon²¹ fuu²¹ pi³ 'ee, 'naa'¹³naa' jaain²¹ tsá² tyú¹i joon do-o jón²oon' ca 'wóo²naa' do. ¹² Joon mi cwotaa²naa' inuu joon fú²uu': 'Aa²¹²moo' tyú²-u si'í¹-'oo'. ¹³ Joon wana ga'ii'²¹i tyú² 'e 'aa²¹²i do iliseein²¹ tyú²-u. Pe wa jo ga'ii'²¹i júu³ tyii' tyiin¹aan' 'e 'aa²¹²i nigasí¹³ii' do. ¹⁴ Joon wana jo 'ii'²¹i jon'gi jo 'iin²¹²in núu¹un júu³ tyii' cwo'wóo²naa' 'e 'nú¹ do si fuu²¹ do 'ee joon xuu²uu' 'laa²¹ toon²¹² tíi¹³ii'. ¹⁵ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'áai¹gi iní² wúu¹ 'in tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do mi cwá¹ jmii²¹² ijma¹ Dios 'ii'²¹ tya' tsá² lagi 'in tsá² néei¹ fuu²¹ Sodoma coon¹³ Gomorra.

I'ø¹mo tsá² 'naa'

¹⁶ 'Tyan²duu' cwáain¹, síi³na 'naa' lawa joo'saa'²¹ 'e cwolín²naa' jee²¹² tsiinuu²¹. Tsu 'wii'¹³ joon

jmaa²aa' lí³ii' la jmoo¹o mii²¹ li³i pe seein²¹naa' 'wo²-'oo' lawa jaain²¹ maa²¹². 17 Lí³ii' jmaa²aa' tya' tsá² tsu tsajée¹i 'naa' tyani tsaa'to² joon ipóo¹i 'naa' tsi inuu cwo¹ sinagogas. 18 Joon 'wii¹³ jna ijéi¹ tsá² 'naa' tyani tsaa'to² tsacøøi¹³ joongi tyani røøi¹³. Joon coon¹³ la joon lí² fó³oo' 'wii²¹² tyiia tyaní¹i joongi tyani 'in jo tsáa¹-tsi Dios. 19 Joon mi jéi¹ tsá² 'naa' tyani tsaa'to² jo cuu¹³-'oo' 'ee ifó³oo' tyani tsaa'to² do tsu mi ti 'ii²¹ ifó³oo' Dios icwo¹o 'naa' 'ee ifó³oo' do. 20 Jon' 'naa' 'in faa²¹a do pe 'in Espiritu Tyú² tya' Ñú²uu' Dios Jmii²¹ 'in faa²¹a coon¹³ 'naa'.

21 'La 'oo²¹ ruu²¹i tsajée¹i ruu²¹i tyani tsaa'to² ijngaa¹³i la joon jon tsacøøi¹³ tsajée¹i jóon¹on. La joon ijma¹ jóon¹on coon¹³ sáa³ jmii²¹ itsajée¹i tyani tsaa'to² ijngaa¹³i tsá² 'ii. 22 Jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ili'ee¹i 'naa' tsu 'wii¹³ ja²mo líi²naa' cwáain¹ tyiajna. Pe jileei²¹ 'in jmaa¹a taa²¹ ca li tyéi¹ itiin¹³mo. 23 Mo ga'ói¹ tsá² 'naa' coon²¹ fuu²¹ cwíin¹³iin' fuu²¹ li xiia²¹gi. Tsu 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'in Ruui²¹ Tsá² ijó¹ la nu'gi icwíin¹³iin' la caain²¹ fuu²¹ li néei¹ tsá² Israel.

24 'Jiin¹³ jaain²¹ 'in untsáa¹a ilifeei¹gi lagi tifo² tya'a, jon'gi ilifeei¹gi tsaleei¹³ lagi ñi'fii²¹²i. 25 'Ná¹-a 'yaa¹-tsi 'in untsáa¹a 'e 'yee¹i jiin¹³ la tifo² tya'a do, joon 'in tsaleei¹³ do 'e 'yee¹i jiin¹³ la ñi'fii²¹²i. Joon wana gaunsii²¹ tsá² 'in tyu² to² inuu do Beelzebú, ¿'ee iunsii²¹ 'in tsá² taai² inuu do? (Wana gasii²¹i jna 'e gó² xufoo³ 'naa'gi jo sii²¹i 'e gó².)

Tin tú²i jma¹ 'gó²oo'

26 'Tsu 'wii¹³ joon jo jmaa^{2aa} 'goo²¹ tyani tsá². Jo 'e sá² jii¹³ coon²¹ júu³ 'e 'uui²¹ wa' jo 'in liñi¹. Joon jii¹³ coon²¹ 'e si'mó¹ wa'a jo lijná² nii²ⁱ. 27 Jilaa²¹ júu³ 'e fuu^{212uu} 'naa' coon²¹ cwofáa^{13aa} jee²¹² li nuu^{1un} tsá². Joon jilaa²¹ 'e fuu^{212uu} 'naa' li 'uui²¹ ca yu¹ 'nú¹ cwo'oo^{2oo}'. 28 Jo jmaa^{2aa} 'gøø^{21naa} 'in jngaai¹² tsá² pe jo lí² jngaai¹² alma tya' tsá². Jmaa^{2aa} 'gøø^{21naa} 'in lí² 'iin² cuerpo coon¹³ alma tya' tsá² fu li 'ii²¹.

29 'Xufiin¹³ gáí¹ ton¹ tyín¹ coon²¹ cuu² pe jii¹³ jaain²¹ ton¹ do ijúun²ⁱⁿ wa jo cwo¹ Dios Ñu^{1u} 'ii²¹ tya'a. 30 Joon ca jñú² tyi'naa' si'í³ ti ca mi² ce jilaa²¹. 31 'Tsu 'wii¹³ tyiin^{2mo} 'naa' lagí ton¹ fúu¹ jo jmaa^{2aa} 'goo^{21oo}'.

'Ná¹-a jmaa^{2aa} júu³ tyani tsá² 'e cwii^{1naa} Jesu-cristo

32 'Jileei²¹ 'in jmoo^{1o} júu³ tyani tsá² 'e cwii¹ⁱⁿ jna la joon jon jna ijmáa^{3aa} júu³ 'e cwii^{1na} 'ii tyani Ñu^{3oo} 'in tyín¹ ñu^{1fú2}. 33 Pe tya' jileei²¹ 'in jo røø¹ⁱ 'e cwii¹ⁱⁿ jna tyani tsá² la joon jon jna ifo^{3oo} 'e jo cwii^{1na} 'ido tyani Ñu^{3uu} tyín¹ ñu^{1fú2}.

'Wii¹³ cwáain¹ tya' Jesús ijmá^{1a} tsá² ti' coon²¹ poo²¹²

34 'Jo cwolín^{2naa} 'e gagó^{3oo} 'e jmáa^{3aa} 'ii²¹ 'e liseein²¹ tsá² tyú² coon¹³ tsá² taain²¹² juncwii²¹. Gagó^{3oo} 'e 'wiin²¹ mii¹³ jee²¹² tsá² jon' wa' liseein²¹ tsá² tyú² coon¹³ tsá². 35 Nigagó^{3oo} ilisá² mii¹³ jee²¹² tsá² coon¹³ jmii²¹. La joon jon ilisá² mii¹³ jee²¹² simí² coon¹³ sáa^{3a}. Ilisá² mii¹³ jee²¹² unloo²¹² tya'a

coon¹³ 'yiaaunsáa³a. 36 La joon 'in tsá² la 'oo²¹ in_{uu} tya'a ili'ee¹mo ruu²¹i in_{uu} tya'a.

37 'Jileei²¹ 'in 'iin²¹²gi sáa³ jmii²¹ lagi jna jo tíi²i ilíin² tsá² tyiia. Joon wana 'iin²¹²gi tsá² jóon¹on lagi jna jo tíi²i ilíin² tsá² tyiia. 38 Joon wa jo 'iin²¹²in júun²in 'wii¹³ tyiia jo tíi²i ilíin² tsá² tyiia. 39 Joon 'in 'iin²¹²in intiin¹³ juncwii²¹ tya'a icaa¹mo juncwii²¹ tya'a. Pe 'in caa¹mo juncwii²¹ tya'a tsu 'wii¹³ cwáain¹ tyiajna, intiin¹³ juncwii²¹ tya'a.

'E tyá² ijmáa¹ a Dios tya' tsá²

40 'Joon mi 'ii²¹ tsá² 'naa' in_{uu} tya'a tsu 'wii¹³ líi²naa' tsá² tyiia lawa'a 'e 'ii²¹ 'in tsá² do jna ñiia'oo. Joon mo 'ii²¹ tsá² jna lawa'a 'e 'ii²¹ tsá² Nu³oo 'in gasii¹in jna. 41 Joon doñi'in tsá² 'in 'ii²¹i jaain²¹ tsá² 'in cwoo¹ júu³ tya' Dios in_{uu} tya'a i'ii²¹i 'in tsá² do coon²¹ røø²¹ 'e la 'ii²¹ 'in tsá² cwoo¹ júu³ tyá² do tsu ga'iin²¹ ni 'ido tsu 'wii¹³ tsá² cwoo¹ júu³ tyá² 'ido. Joon doñi'in tsá² 'in 'ii²¹i jaain²¹ tsá² tyú¹ tsu 'wii¹³ 'in tyú¹mo 'ii i'ii²¹ 'in tsá² do jon coon²¹ røø²¹ la in'ii²¹ 'in tsá² tyú¹ do. 42 Joon doñi'in tsá² 'in cwo¹ tsá² tyiia xaai¹gi doñiee coon²¹ 'e pi³, 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', xufiin¹³ coon²¹ vaso jmii²¹ cwii²¹ gacwo¹o 'ido, i'ii²¹i 'in tsá² do coon²¹ 'e tyá² tya' Dios.

11

Mo jalín² tsá² tya' Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ jafee¹³;
Jesús

¹ Joon mo ngayuui¹³ gatyu² Jesús to² 'in dy-
atoin¹ tsá² tya'a jilaa²¹ 'e 'ná¹ jmáa¹ a joon

gacwa^{h1}i do ganga'e^{2e} tsá² joon gacwoo^{1o} júu³ tyú² la caain²¹ fuu²¹ náa¹ do.

² Yiia¹³ joon 'nañi³ yuui² Wó³ saai²¹ tsá² jm^h²¹. Joon mo galiñi¹ xiiala jmoo^{1o} Cristo do, joon gasii¹ⁱⁿ Wó³ tsá² tya'a tsajøø²ⁱ Jesús. ³ Ngaunng^h¹ⁱ:

—¿Ti 'n^u-^u 'in Cristo 'in ijó¹ si sijeen^{2na}'a 'in xeei²¹ 'ee?

⁴ Joon Jesús do gañii¹ⁱ:

—Cwolín^{2naa} cwośi¹³ⁱⁱ Wó³ do jilaa²¹ 'e niganí²ⁱⁱ joongi 'e nigan^{uu2uu}'. ⁵ Cwojmáa^{13aa} Wó³ júu³ xiiala nigalijn²¹ 'in tsá² tiui². Joon 'in jluui¹³ nigang^h¹ⁱ, joon niga'láa^{2mo} 'in tsá² jgøøi²¹, joon ganá¹ loocwóo^{1o} tya' 'in tsá² jo nuu^{1un}, joon 'in najúin¹ gajjin^{1o}. Joon tya' 'in tsá² tañi² niganuu^{1o} júu³ tyú² tya' Dios. ⁶ Joon jløø^{13mo} 'in jo cu²-tsi coon¹³ jna.

⁷ Joon ngaliin^{1mo} 'in tsá² do joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² tyaa¹ júu² cwáain¹ tya' Wó³ coon¹³ 'in tsá² taai² do. Gajjin²ⁱⁿ:

—¿'Ee li' tyalín^{2naa} tyajøø^{2øø} fu li jo 'iin tsá² seein²¹? ¿Ti tyalín^{2naa} tyajøø^{2øø} coon²¹ tó² 'e si² jøø²¹ li 'h²ⁱ tyí²? ⁸ Wa jo la joon ¿'ee li' tyalín^{2naa}? ¿Ti tyalín^{2naa} tyajøø^{2naa} jaain²¹ tsá² tyi³ 'mi² 'ya^{2gi}? Niñi² 'naa' 'in tsá² 'in tyi³ 'mi² 'ya^{2gi} néei¹ fu li tyiin¹ⁱⁿ røøi¹³. ⁹ 'Naa' tyalín^{2naa} tyajøø^{2naa} jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios. Pe 'e la ja^{2mo} fuu^{212uu} 'naa' nigajøø^{2naa} jaain²¹ feei^{1gi} lagi 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios la mo jéei¹. ¹⁰ Tsu ni jí² tya' Dios 'e jin² cwáain¹ tya' Wó³ do:

Síi^{3na} jaain²¹ tsá² tyiia 'e tsáa^{1a} tyani²ⁱ.

Joon ityaa¹ tyú² coon²¹ fu¹ li ngi²ⁱ.

11 Pe 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² tsá² taai² juncwii²¹ jo seein²¹ 'in feei¹gi lagí Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹. Pe feei¹gi lagí Wó³ do doñi'in 'in xaai²¹gi 'in 'í² li tyu² Dios to² tsá².

12 'Ca mo 'láa² 'wii²¹² cwó² Wó³ júu³ tyú² la ca nano jo ga'øi¹²¹-tsi tsá² røø²¹ xiiala ili² 'e tyu² Dios to² tsá². Joon tyitsaa¹mo 'iin²¹²in ili² jiin¹³ la 'i¹-tsi yaamo. 13 Jileei²¹ 'in gafaa^{21a} júu³ tya' Dios la mo jéei¹ coon¹³ jilaa²¹ ley tya' Moisés faa^{21a} cwáain¹ tya' xiiala tyu² Dios to² ca mi jó¹ Wó³. 14 Joon wana lí² jai² ili²naa' 'in Wó³ no líi¹i Elías 'in 'ná¹ jó¹ tún¹ jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios. Ii jaain²¹ 'in gacwo^{1o} júu³ tya' Dios la mo jéei¹. 15 Joon jileei²¹ 'naa' 'in nuu¹un, nnu²uu'.

16 '¿'Ee 'ii²¹ ilijmá^{1a} tsá² tya' 'in tsá² no ili² coon²¹ røø²ⁱ? Líi¹i la líii¹ xuui²¹² taai²¹² to² coo^{1o} li lí' 'moo¹³ joon 'oo^{1o} jin²in sii²¹ⁱ ruu²¹ⁱ: 17 "Xuu^{21u} lúu¹ tyi' jmoo^{21o} sóoin¹³ pe jo 'in gatséen^{1en}. Joon ga'øø^{21ø} sóoin¹³ tya' li raan¹in 'líi²¹² pe jo 'in gatyí² jiin¹³ jaain²¹." 18 Tsu gajó² 'in Wó³ do jo 'ee gø² jon'gi 'ee 'uun²¹un joon 'naa' foo^{2oo} 'e 'yuui² 'in 'líi³ alma tya'a. 19 Mi yuui¹³ joon jna-gi líi¹na Ruu²¹ⁱ Tsá² gagoo^{212oo} joon gagu^{3uu} joongi gagø^{1oo}, joon 'naa' foo^{2oo} 'e líi¹na tsá² jlo² tu^{2u}. Joongi líi¹na tsá² 'uun²¹ vino 'áai¹, jaain²¹ tsá² 'in tyú² seein²¹ coon¹³ tsá² 'in røø²ⁱ tsaá² joongi coon¹³ 'in tsá² cón² 'laa¹³ li 'nii¹ tsá². Tsu xiiala cwo'íi¹ 'e jmoo^{1o} tsá² jmoo^{1o} júu³ xiiala 'i¹-tsi 'in tsá² do si tyú² si 'e gó² 'ee.

Cwáain¹ tya' tsá² fuu²¹ 'in jo gajmaa^{1a} nnu¹³

20 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'gáa²i sii²¹i 'in tsá² fuu²¹ li gajmaa^{1a} 'láai² 'ii¹³ milagros tya'a tsu 'in tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do jo gajoo²¹-tsi. Jin² Jesús:

21 —¡Fúu² 'naa' 'in néei¹ Corazín! ¡Fúu² jon 'naa' 'in néei¹ Betsaida! Wana nigalí¹ milagros fee¹ jee²¹² fuu²¹ Tiro coon¹³ fuu²¹ Sidón la nigalí¹ jee²¹² 'naa' 'e nigajoo²¹-tsi 'in tsá² do jmoonoo. Joon i'e²e tsá² 'e nigajoo²¹-tsi 'e ci²i 'mi² lí¹ tyiia²¹² joon 'ee¹e fó² tyí¹i. 22 Joon fuu²¹²uu 'naa' xugi wúu¹ ini² 'in tsá² Tiro coon¹³ Sidón lagi 'naa' mi tí² jmii²¹² ijma^{1a} Dios 'ii²¹ tya' tsá². 23 La joon jon 'naa' tsá² néei¹ Capernaum, ¿ti líi²naa' 'e cwolín²naa' fu ñu'fú²? Xu joon, ¡cwolín²naa' fu li 'ii²¹! Tsu wana nigalí¹ fuu²¹ Sodoma milagros fee¹ la nigalí¹ jee²¹² 'naa' 'e taa^{21a} 'e fuu²¹ do ca nano. 24 Pe 'e fuu²¹²uu 'naa' mi tí² jmii²¹² 'e jma^{1a} Dios 'ii²¹ tya' tsá² imoo²gii¹ wúu¹ lagi 'in tsá² néei¹ Sodoma do.

I'ii¹ 'woo²¹o jileei²¹ 'in jalín² coon¹³ jna

25 'Yiia¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i Jmii²¹:

—Cwo³oo 'nu 'maai¹³, Ñu². 'Nu-ü fii²¹² ni cwo³oo juncwii²¹ coon¹³ ñu'fú². Cwo³oo 'nu 'máa²u'u tsu niga'ma²'a 'e júu³ lo 'e jo lí² 'øøi²¹-tsi 'in jmii²¹²-tsi, 'in 'øøi²¹-tsi joon ga'ee¹³'e tya' 'in 'wói¹gi. 26 Tyú²-ü, Ñu², tsu la joon gali'in²¹²u'un.

27 Faa²¹gi Jesús sii²¹i 'in tsá² taain²¹² do:

—Ñu³uu nigacwo¹o jna jilaa²¹. Joon jiiin¹³ jaain²¹ jo lí² licwii¹in 'in Joon¹ Dios wa'a jo cwo¹ Jmii²¹. La joon jon jo lí² licwii¹in jiiin¹³ jaain²¹ 'in Jmii²¹ do wa'a jo cwo¹ Joon¹ Dios. Joon cwo¹ 'in Joon¹ do jiiin¹³ 'in 'iin²¹²in ilicwii¹in Jmii²¹.

28 Ñilín²naa' tyaní³ii jileei²¹ 'naa' 'in 'woo²¹ coon¹³ to² 'e jmoo^{2oo} joon coon¹³ laa²¹² tyán²aan'. Joon jna-a icwóo^{3oo} 'e 'ii²¹ 'woo^{21oo}. 29 'Ii¹³naa' júu³ tyá² tyiia joon cwolicwii^{1moo} jna, jmoo^{2oo} la to² tyu^{3uu}. 'E to² tyu^{3uu} do ilí¹ la lí¹ coon²¹ 'motsityi² tyii'. Pe 'wo²-tsíi^{3oo} joon jo tyu^{3uu} to² 'ii²¹. Joon alma tyii' i'ii²¹i 'woo²¹. 30 'E 'motsityi² 'e cwo^{3oo} 'naa' jo tyan¹ to² cón^{2oon} joon 'e laa²¹² cwo^{3oo} 'naa' jo 'áai¹ 'ii²¹.

12

Lawa mo gacúun¹un tsá² tya' Jesús 'mi³ trigo mo jmíi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

1 La jee²¹² joon gangóo¹ Jesús fu li jñi¹ tsá² trigo coon²¹ jmíi²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon gatsá² un'áa¹i tsá² tya'a joon ga'láa² 'wii²¹² cúun¹un 'e 'mi³ trigo do. Gauntyá² coon¹³ ja'cwoo^{21o} joon gagøø^{21o}. 2 Joon mo ganí² tsá² fariseos 'e jmoo^{1o} 'ido gajin²in sîi²¹ⁱ Jesús:

—Jóø², jmoo^{1o} tsá² tyi'i to² 'e jo tíi²i jmá¹ tsá² mo jmíi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

3 Pe 'i-gi gajin²in:

—Ñí² 'naa' xiiala gajmaa^{1a} 'lii²¹² David. Coon²¹ jmíi²¹² mo gatsá² un'áa¹i coon¹³ tsá² tya'a ngatáa¹i tsi inuu tya' Dios 4 joon gagøø^{21o} 'e 'iñi¹ nicwaai³ do 'e jiin¹³ untsá² do tíi²i dø^{3ø}. 'Lií²¹² David do jo tíi²i dø^{2ø} jon'gi tsá² tya'a. 5 Ñí² 'naa' jon 'e ni ley tya' Moisés tyu^{2u} to² untsá² 'e jmoo^{1o} to² inuu cwo¹ do jmíi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², joon jo 'nóo^{1o} tsaá². 6 Joon fuu^{212uu} 'naa' jaain²¹ 'in feei¹gi lagi 'e cwo¹ do

nacwéi¹ lo. ⁷ Gajin² Dios ni jí² tya'a: “‘iin²¹² moo 'e seein²¹ naa' 'néé² in ruu²¹ naa' lagi ijngaa¹³ naa' joo²¹ joon cwoo^{2oo} 'jna fa¹.” Wana niga'øøi²¹ '-oo' 'e júu³ no jo 'nii² naa' 'in jo 'e tsaa² røø²¹i. ⁸ Tsu jna-a, 'in Ruu²¹i Tsá², tyu^{2u} to² jon jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

Un'láa²i Jesús jaain²¹ tsá² sitsuu¹³ cwoo^{21o}

⁹ Joon gacwo^{'ii¹}i Jesús fu do joon ga^{'i²} inuu cwo¹ sinagoga. ¹⁰ Joon inuu cwo¹ do ni'yuu² jaain²¹ tsá² sitsuu¹³ cwoo^{21o}. Joon tsu 'wii¹³ 'iin²¹² in 'in tsá² do i'nii²i Jesús gaunngii¹i:

—¿Ti tsaa² fee¹ 'e un'láa^{2o} jaain²¹ tsatsaa¹³ jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²?

¹¹ Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Doñi'in jee²¹² 'naa' wa gatøø²¹i tsi too²¹ jaain²¹ joo'saa²¹ tyii' ityí^{2moo} xufin¹³ jmii²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². ¹² Pe 'áai¹ gi tyiin² jaain²¹ tsañuu¹ lagi jaain²¹ joo'saa²¹. La joon, lí²-i jmá¹ tsá² 'e tyú² mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

¹³ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² sitsuu¹³ cwoo^{21o}:

—Nii¹³ cwoo^{1o}.

Joon mo ganii¹³ 'in tsá² do cwoo^{21o}, joon ga'lóo^{2o}, galí²-i la lí¹ 'e cwoo^{21o} coon²¹. ¹⁴ Joon ga'wóo^{2mo} tsá² fariseos do fu inuu cwo¹ do joon ga'láa² 'wii²¹² ga'noo^{13o} xiiala ijngaa¹³i Jesús.

Coon²¹ júu³ 'e gafaa^{21a} jaain²¹ tsá² 'in gacwo^{1o} júu³ tya' Dios la mo jéi¹³ cwáain¹ tya' Jesús

¹⁵ Joon mo galiñii¹ Jesús 'e 'iin²¹² in tsá² jnga^{1mo} 'ii joon gacwo^{'ii^{1o}} do joon fúu^{1mo} tsá² gangalín^{2mo}

coon¹³on. Joon gaun'láa²mo Jesús jileei²¹ tsat-saa¹³. 16 Joon gaty^u² Jesús to² 'e jo jma¹ 'ido júu³ tsá² 'iin 'ii. 17 Coon¹³ la joon gatséi¹ júu³ ga'í²i 'in tsá² gacwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹ sii²¹ Isaías mo gajin²in:

18 'Ino 'in tsá² jmoo¹o la to² ty^u^{3uu}, 'in gatyⁱ³na.

'Áa¹mo 'iin²¹²na 'ii joon 'áa¹mo jløø¹³na 'wii²¹² tya'a. Icwóo¹³moo Espíritu Tyú² tyiia tya'a, joon 'ii 'in jma²a tsá² taain²¹² juncwii²¹ júu³ xiiala jmóo³oo 'ii²¹.

19 'E jo jmá²a 'ido mii¹³, jon'gi 'óo¹o jon'gi inuu¹un tsá² faa²¹a jee²¹² 'nú¹.

20 Joon jileei²¹ tsá² seein²¹ fa'í³ iuncoon¹³o joon jileei²¹ 'in jo 'e wa² pí² 'oo¹o icwo¹o 'ido wa² pí² tya' ca mi ty^u² 'ii to² coon¹³ 'ii²¹ røø²¹.

21 Joon ilitsáai¹-tsi tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'ii.

Cwo¹ tsá² Jesús tsaa² 'e 'oo¹o 'ii²¹ tya' 'in 'lhi³

22 Joon 'in tsá² do ngajée¹i tyani Jesús jaain²¹ tsá² tiui² 'in jo faa²¹a joon 'yuui² 'in 'lhi³ alma tya'a. Joon gaun'láa²mo Jesús 'in tsá² do gali²-i jøø² joon ga'láa² 'wii²¹² faa²¹o. 23 Joon 'áai¹ ganga'goo²¹-tsi tsá² joon gajin²in ino wa'a jon'on jóon¹ 'lhi²¹² David 'in tsá² no.

24 Pe mo ganúu²un 'in tsá² fariseos 'e jin² tsá² la do gajin²in:

—'In tsañ^{uu}¹ no 'woo¹i 'in 'lhi³ taai² alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya' Beelzebú 'in ty^u² to² 'in 'lhi³.

25 Joon ñii¹ Jesús 'ee 'i¹-tsi 'in tsá² do joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Wana 'in gobierno lí¹ 'láai² poo²¹² 'ii joon t́in¹ in la 'oo²¹ 'ii joon 'in gobierno do jo taa^{21a}. La joon jon wana coon²¹ fuu²¹ si la 'oo²¹ ruu²¹ⁱ 'ee jmoo^{1o} mii¹³ jo wóo² taa^{21a}. ²⁶ Joon wana Satanás 'woo¹ⁱ Satanás 'ña'a t́un² 'ii¹³ líi¹ⁱ. ¿Xiiala li taa^{21a} 'ido wa líi¹ⁱ la joon? ²⁷ 'Naa' f́o²oo' 'e 'wóo²na 'in 'lii¹³ taai² alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya' Beelzebú joon wana la joon, ¿'iin cwo^{1o} 'ii²¹ tya' tsá² tyii' 'e 'woo¹ⁱ 'in 'lii¹³ taai² alma tya' tsá²? Coon¹³ 'e jmoo^{1o} tsá² tyii' liñí²'ii' 'e li' cii²ⁱ 'i¹-oo'. ²⁸ Pe 'wóo²na 'in 'lii¹³ taai² alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios joon wana jmóo^{3oo} la joon gati² 'ii²¹ 'e tyu² Dios to² jee²¹² 'naa'.

²⁹ 'Jo lí² tsataai² tsá² inuu tya' tsá² pí²-tsi 'e 'wo¹ tsá² 'e sá² tya'a wa jo jéei¹ 'núu¹ⁱ. La joon lí² 'wó^{2o} 'e sá² tya'a.

³⁰ 'Jileei²¹ 'in jo seein²¹ tyú² coon¹³ jna 'ee¹mo jna joon jileei²¹ 'in jo uncaain²¹ tsá² ilíin² tsá² tya' Dios coon¹³ jna 'óø¹mo tsá² wíin².

³¹ 'Tsu 'wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa' doñi'ee tsaa² 'e 'noo^{1o} tsá² si doñi'ee júu³ 'laa²¹ 'e faa²¹ tsá² lí²-i 'iin² Dios tsaa² tya'a pe wana faa^{21a} tsá² 'laa²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios jo 'iin²gi tsaa² tya' 'ii. ³² Joon doñi'ee júu³ 'laa²¹ 'e faa²¹ tsá² tya' Ruu²¹ⁱ Tsá² lí²-i 'iin² Dios tsaa² tya'a pe wana faa^{21a} tsá² 'laa²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios jo 'iin²gi tsaa² tya'a 'e juncwii²¹ lo la joon jon li' cataain²¹².

Cwii¹ⁱ tsá² 'mó² 'oofuu²¹ coon¹³ 'oofuu²¹ 'e tsí²

³³ 'Wana tyú² coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ cwo^{1o} 'oo-fuu²¹ 'e tyú² joon wana gó² 'e 'mó² do gó^{2o} jon 'e

'oofuu²¹ 'e i'í¹i. Tsu coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ cwii¹i tsá² coon¹³ 'oofuu²¹ 'e tsí². ³⁴ Xuui²¹² tya' 'in líi¹³ 'naa! ¿Xiiala lí² fó²oo' 'naa' júu³ tyú² joon yaamoo' líi¹³ 'naa'? Tsu faa²¹a tsá² jiin¹³ la 'i¹-tsio. ³⁵ 'In tsá² tyú¹ faa²¹o 'e tyú² 'e tyú²u 'i¹-tsi. La joon jon 'in tsá² gó² faa²¹o 'e gó² tsu 'wii¹³ 'e gó² 'i¹-tsi. ³⁶ Joon fuu²¹²uu 'naa', mi tí² jmí²¹² ijmá¹a Dios 'ii²¹ tya' tsá² icon¹on tya'a tya' jilaa²¹ júu³ 'e nigasíi² tsá² 'e jo 'ee to² tí². ³⁷ Tsu 'e 'ii²¹ ijmá¹a Dios tya' tsá² ilí² jiin¹³ la júu³ 'e nigafaa²¹a tsá². Coon¹³ júu³ tya'a icwo'í¹i 'in tyú¹ si 'in gó² 'ee.

'In tsá² gó² do mii¹i coon²¹ lí² milagro

³⁸ Joon 'in líi¹³ tsá² fariseos coon¹³ tífo² tya' ley gajin²in síi²¹i Jesús:

—Tífo², 'ii²¹²i 'e 'e¹ 'e jna'a coon²¹ lí² milagro.

³⁹ Joon gañii¹ Jesús:

—'In tsá² gó² 'in jo tsá¹-tsi Dios mii¹i lí² milagro pe i'ii²¹i jiin¹³ 'e lí² gacwo¹o 'in tsá² cwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéi¹ síi²¹ Jonás. ⁴⁰ Tsu Jonás do ga'í² nu' tu² joo²¹ taai² jmí²¹ 'ni¹ jmí²¹² 'ni¹gi núu¹ la joon jon 'in Ruu²¹i Tsá² tsa'ii²¹ 'ni¹ jmí²¹² 'ni¹gi núu¹ lí² taai² tsá² 'in najúin¹. ⁴¹ Joon mi jmá¹a Dios 'ii²¹ tya' tsá² 'in tsá² 'in néé¹i Nínive i'níi¹i ni 'in tsá² seein²¹ nano tsu gajoo²¹o-tsi 'in tsá² néé¹i Nínive mo gangó¹ Jonás ngacwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios. Joon gacwéi¹ jaain²¹ 'in feei¹gi lagi Jonás no. ⁴² Joon 'in tsamí² 'in tyu² to² cwo¹³ roon¹on lí² cwo²¹ tsá² lí² 'yee²¹ e ñi¹ i'níi¹ ni 'in tsá² seein²¹ nano tsu 'in tsamí² do gajó² janúu²un júu³ 'e jmí²¹²-tsi tya' Salomón. Gajó² lí² wíin²gi la jee²¹²

jilaa²¹ fuu²¹ 'e sá² la 'ui juncwii²¹. Joon gacwéi¹ jaain²¹ 'in feei¹gi lagi Salomón —jin² Jesús.

Lawa mo cii¹³ 'in 'lii³ alma tya' tsá²

Faa²¹gi Jesús jin²in:

43 —Mo gacwo¹ii¹i 'in 'lii³ alma tya' jaain²¹ tsañuu¹ ngii¹i la caain²¹ li tyuu²¹ 'noo¹o li 'ii²¹ 'woo²¹o. Joon mo jo tyii²¹a li 'ii²¹ 'woo²¹o i¹-tsi: 44 “Nii¹³ moo li gajú³uu.” Joon mi cii¹³i tún¹ ityee²¹i 'in tsá² do lawa coon²¹ 'ná¹ 'e jø² 'e tyú² si 'ya² joon li tyú². 45 Joon 'in 'lii³ do 'e tsatee¹ e dyái¹ 'in 'lii³gi lagi 'ii 'e tsataa²i tsi alma tya'a. Joon li gatséi¹ 'e gó²gi tya'a lagi li ga'láa² 'wii²¹². La joon ilí² tya' 'in tsá² gó² 'in seein²¹ nano.

Jalín² ruu²¹i coon¹³ sáa³a jafee¹³i Jesús

46 La 'ii²¹² faa²¹gi Jesús coon¹³ 'in tsá² do gatyaliin² ruu²¹i coon¹³ sáa³a. Caluu gajaan¹an 'iin²¹²in fee²¹i Jesús. 47 Joon jaain²¹ tsá² gajma²a Jesús júu³ jin²in:

—Saa²a coon¹³ ruu²¹'u téen²in caluu no 'iin²¹²in fee²¹i 'næ.

48 Pe Jesús gasii²¹i 'in tsá² gajma²a júu³ 'ii jin²in:

—¿'lin sáa³aa joongi 'iin ruu²¹na?

49 Joon ga'í²i cwoo²¹o la caain²¹ li née¹i tsá² tya'a joon gajin²in:

—'Inlo-o sáa³aa joongi ruu²¹na. 50 Tsu doñi'in 'in jmoo¹o la to² tyu² Ñu³ tyiin¹³ ñu¹fú² 'ii ruu²¹na tsañuu¹, joongi 'ii ruu²¹na tsamí², joongi 'ii sáa³aa —jin² Jesús.

13

Lawa jaain²¹ tsá² 'in gajñii¹ mi³ trigo

¹ 'E jmi²¹² joon gacwo^{'ii¹} Jesús in_{uu} tya'a joon gangacwaa¹ a ti' tyíia¹. ² Joon galicaain²¹ tsá² fúui¹ li tyín¹ Jesús do. Joon ga^{'í²} Jesús tsi barco 'íi¹ ti' jmi²¹ do joon do-o gacwoo²¹o. Joon 'in tsá² do gajaan¹an ni tsaá² do. ³ Joon ga'e^{'2}e Jesús 'in tsá² do coon^{'13} 'láai² júu³ cwáain¹ gajin^{'2}in:

—Lawa jaain²¹ tsá² gajñii¹ mi³ trigo. ⁴ La 'ii²¹² ngóo¹ dya^{'2}a 'e mi³ do 'elíi¹³ mi³ trigo do gax_{uu}^{21u} tya'i fu¹ joon gatyalín² ton¹ gagii^{'21i} mi³ trigo do. ⁵ 'Elíi¹³ gi mi³ do gax_{uu}^{21u} ni cuun²¹² li jo 'náa¹ cwoo^{'13} 'láai². Tyú^{2-u} ganii^{'13} mi³ trigo do jo 'o² 'náa¹ cwoo^{'13} do. ⁶ Pe mo ga'yee²¹ ñi^{'1} gacó³o coon^{'13} 'yíia²¹. Joon tsu 'wii^{'13} jo jmóo³ tya'a sá² gality_{uu}²¹. ⁷ Joon 'elíi¹³ gi mi³ gax_{uu}^{21u} jee²¹² 'motóon¹. Joon 'e tóon¹ do gacwaan²¹mo joon gajli^{'21} 'e trigo do. ⁸ Pe 'elíi¹³ gi mi³ do gax_{uu}^{21u} jee²¹² cwoo^{'13} 'oo^{'3} joon tyú^{2-u} gacwaain²¹. 'Elíi¹³ mi³ jún² do gacwo¹ coon²¹ ciein^{'13} mi³, 'elíi¹³ gi gacwo¹ sesenta mi^{'3}, 'elíi¹³ gi gacwo¹ dyadya¹ mi^{'3}. ⁹ Jileei^{'21} 'naa' 'in nuu¹un, n_{uu}^{2uu}.

Yu³ to² 'e^{'2}e Jesús tsá² jmai^{'2} coon^{'13} júu³ cwáan¹mo

¹⁰ Joon gangatyéen¹in tsá² tya' Jesús co' li siin^{'13}in joon gaunngii^{'1i}:

—¿'Ee li' 'e^{'2}e tsá² coon^{'13} jmai^{'2} júu³ cwáan¹mo?

¹¹ Joon gañii^{'1i}:

—Dios gacwo^{'1}o 'naa' 'e 'øø^{'21}mo-'oo' 'e júu³ 'uui²¹ tya' xiiala ity_u^{'2} Dios to² tsá², pe 'in catyaa^{'2}

do jo cwei² wa' 'øøi'²¹-tsi. ¹² Joon 'in 'øøi'²¹-tsi, icwo¹o Dios 'ii i'øøi'²¹-tsi tyú²gi 'áai¹. Pe 'in jo ga'øøi'²¹-tsi i'wo²o 'e x_u 'e 'øøi'²¹-tsi do. ¹³ 'Wii'¹³ joon tyí³aa júu³ tya' 'in tsá² lo coon¹³ jmai² júu³ cwáan¹mo. 'In tsá² lo ñi²o jilaa²¹ 'e jmó³oo pe tsalín²mo lawa jo 'ee gañí²o. Joon nuu¹o júu³ tyiia pe jo 'øøi'²¹-tsi lawa jo 'ee ganuu¹o. ¹⁴ La joon gatsín¹ júu³ ga'í²i 'líi²¹² Isaías, 'in gacwo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ mo gajin²in:

'E la ja²mo, inúu² 'naa' joon jo i'øøi'²¹-'oo'.

'E la ja²mo, ijøø² 'naa' pe jo iunji²ⁱⁱ'.

¹⁵ Ts_u nigali'wa²a-tsi 'in tsá² no jo 'iin²¹²gi nuu¹un joon gajni¹ unní¹i y_u² to² 'e jo lí²gi jnaa²¹a, jon'gi li núu¹gi coon¹³ loocwóo¹o.

Coon¹³ la joon jo lí²gi i'øøi'²¹-tsi 'e cii¹³i coon¹³ jna 'e un'láa²na 'ii, jin² Isaías do.

¹⁶ 'Pe jløø³mo 'naa' ts_u jøø²øø' coon¹³ unní²iin' joon nuu²uun' coon¹³ loocwoo¹oo'. ¹⁷ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' fúu¹mo 'in gacwo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ coon¹³ tsá² 'in tyúi¹ nigali'iin²¹²in jøø²ø jilaa²¹ 'e jøø² 'naa' pe jo ganí²i. Nigali'iin²¹²in 'in tsá² do núu¹un jilaa²¹ 'e nuu² 'naa' pe jo ganúu²un.

Jmo²o Jesús tsá² tya'a júu³ 'ee 'øøi'²¹-tsi tsá² 'e cwáain¹ tya' tsá² jñii¹ mi³ trigo

¹⁸ Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Tyaan²aan' cwáain¹ 'ee 'øøi'²¹-tsi tsá² 'e cwáain¹ tya' 'in tsá² gajñii¹ mi³ trigo. ¹⁹ 'In tsá² 'in nuu¹un júu³ tya' xiiala ty_u² Dios to² tsá² pe jo 'øøi'²¹-tsi líi¹i la li mi³ trigo 'e x_{uu}²¹ tya'i fu¹. Gajó² 'in 'líi³

gatyii²¹ júu³ ganúu²un 'in tsá² do. 20 'E mi³ trigo gaxuu²¹ jee²¹² cuun²¹² li la líi¹ 'in tsá² ganúu²un júu³ tya' Dios joon ga'ii²¹i jløø¹³mo, 21 pe jo jmóo³ jée¹i. Joon mo nii²¹² wúu¹ si 'øø¹i tsá² 'ii 'ee 'wii¹³ cwáain¹ tya' júu³ do tsifu joon tuu²¹ 'e júu³ do. 22 'E mi³ trigo gaxuu²¹ jee²¹² 'motóon¹ li la líi¹ 'in tsá² 'in ganúu²un júu³ do pe cu²-tsi coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹. Cuu² gacoon²¹ 'ido tóo² joon jo untsín¹ to² tya' júu³ tya' Dios coon¹³ juncwii²¹ tya' 'in tsá² do. 23 Pe 'e mi³ trigo do 'e gaxuu²¹ jee²¹² cwoo¹³ 'oo³ li la líi¹ tsá² 'in ganúu²un júu³ tya' Dios do joon gajmaa¹a nuu¹³un. Gajmee¹mo to² 'e júu³ do tya'a. 'Inlíi¹ la li 'e mi³ trigo 'e gacwo¹ coon²¹ ciein¹³ mi³, 'inlíi¹³gi líi¹ la li 'e mi³ trigo 'e gacwo¹ sesenta mi³, 'inlíi¹³gi líi¹ la li 'e mi³ trigo 'e gacwo¹ dyadya¹ mi³.

Júu³ cwáain¹ tya' 'in gajñii¹ tóon¹ ñii²¹ jee²¹² trigo

24 Joon gatyaa¹a Jesús 'e júu³ cwáain¹ lo tya' 'in tsá² do jin²in:

—'E tyu² Dios to² tsá² li la li mo gajñii¹ jaain²¹ tsañuu¹ jún² trigo tyú² 'wó² tya'a. 25 Pe la 'ii²¹² cwuu²¹mo 'in tsá² do joon ga'í² jaain²¹ tsá² 'in 'eei¹ 'ii joon gajñii¹ jún² tóon¹ ñii²¹ jee²¹² trigo do joon nga²mo mi yuui¹³ joon. 26 Joon mo ganii¹³ mi³ trigo do joon galisá² mi³ tya'a ga'yee²¹mo joon 'e tóon¹ ñii²¹ do. 27 Joon 'in tsa'leei¹³ do gangóo¹o gangasii¹³i ñi'fii²¹²i: “Patróoin¹³, tyú²-u jún² gajñii²¹i' li 'wó² do, ¿xiiali'i ga'yee²¹ tóon¹ ñii²¹ do?” 28 Joon 'in ñi'fii²¹² do gajin²in sii²¹i 'ii: “Jaain²¹ tsá² 'in 'eei²¹ jna gajmaa¹a 'yee²¹ tóon¹ ñii²¹ no”, jin²in.

Joon 'in tsa'leei¹³ do gaunngi¹i: “¿Ti 'iin²¹²u'un wa'a tsa²¹a'a tsasé²e'e 'e tóon¹ ñii²¹ do?” jin²in.
 29 Pe ñi'fii²¹²i do gajin²in: “‘Ún², jo søø²øø' tsu wana gacwotøø¹³ 'e tóon¹ ñii²¹ do 'ná¹ cwotøø¹³ jon 'e trigo do. 30 Tyú²gi cwocwáain²¹ caan²¹mo ce roo²¹o. Joon ityu³tu to² tsa'leei¹³ tsalín² tsasee¹e jéei¹ 'e tóon¹ ñii²¹ do joon jmáa¹a la catsi¹ joon coo¹o. Joon mi yuui¹³ joon isø¹²ø 'e trigo do to¹o in^{tu} tyiia”, jin² fii²¹²i —jin² Jesús.

Juu³ cwáain¹ tya' coon²¹ jún² mostaza

31 Tyaa¹a Jesús jon 'e júu³ cwáain¹ lo jin²in:

—'E tyu² Dios to² tsá² li la li coon²¹ jún² mostaza 'e gajñii¹ tsá² 'wó² tya'a. 32 Pi³gi jún² tya' la jee²¹² jilaa²¹ jún² tya' nuu²¹ pe mi nii¹³ joon cwaain²¹ fee¹gi 'mó² tya' lagi nuu²¹ catyia² ca ti la ti coon²¹ 'mó². Fee¹ 'áai¹ ca jalín² ton¹ jmáa¹a sii²i jee²¹² cwáa¹ tya'a.

Júu³ cwáain¹ tya' tyiian³

33 Tyaa¹a Jesús jon 'e júu³ cwáain¹ lo jin²in:

—'E tyu² Dios to² tsá² li la li tyiian³ 'e gacaai²¹ jaain²¹ tsamí² 'ni¹ 'ii¹³ fu² 'iñi¹ joon garoon²on jilaa²¹.

Júu³ cwáain¹ gatya¹a Jesús gauntsiin¹ júu³ ga'ii²; 'ii²¹² tsá² 'in gacwo¹o júu³ tyú² la mo jéei¹

34 Jmai² coon¹³ júu³ cwáan¹mo gasii²¹i Jesús 'in tsá² do. 35 Coon¹³ la joon gauntsiin¹ júu³ tya' jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹o júu³ tyú² tya' Dios la mo jéei¹ mo gajin²in:

Jmai² coon¹³ júu³ cwáain¹ ifo³oo;

ifo³oo júu³ 'uuin²¹ 'e si'mo² ca mo gajmaa¹a Dios juncwii²¹.

Jmo²o Jesús tsá² júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e cwáain¹ tya' mo jñii¹ tsá² jún² tóon¹ ñii²¹ jee²¹² trigo

³⁶ Joon Jesús ga^{íi}²i júu³ tya' 'in tsá² do joon ga^í² in^{uu}. Joon tsá² tya'a gangatyéen¹in li tyiin¹ Jesús joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Jmaa¹³ jna'a júu³, 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ 'e gatyá²'a mo jñii¹ tsá² jún² tóon¹ ñii²¹ jee²¹² trigo.

³⁷ Joon gajin²in Jesús:

—'In tsá² do 'in gajñii¹ 'e jún² trigo tyú² líii¹ Ruu²¹i Tsá², ³⁸ joon 'wó² tya'a do li ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon 'e jún² trigo tyú² li la líii¹ 'in tsá² jmoo¹o la to² tyu² Dios. Joon 'e jún² tya' tóon¹ ñii²¹ li la líii¹ 'in tsá² jmoo¹o la to² tyu² 'in 'líii¹³. ³⁹ Joon 'in gajñii¹ 'e jún² tya' tóon¹ ñii²¹ do 'in 'líi³mo 'i. Joon mo gasø¹²ø 'e trigo do li la li mi tyéi¹ juncwii²¹. Joon 'in tsa'leei¹³ do 'in gasø¹² 'e trigo do líii¹ la líii¹ ángeles tya' Dios. ⁴⁰ Joon la gasø¹²ø 'in tsa'leei¹³ do 'e tóon¹ ñii²¹ gadya²'a ni jí² la joon ili² li tyéi¹ juncwii²¹. ⁴¹ 'In Ruu²¹i Tsá² ityu²u to² ángeles tya'a iuncaain²¹ jileei²¹ 'in jmoo¹o 'leei²¹ tsá² coon¹³ jileei²¹ 'in ga'noo¹o tsa² 'e 'wó²mo 'ido fu li tyu²u 'ii to². ⁴² Joon ipí²in 'in tsá² do li 'ii²¹. Joon ityi²i 'áai¹ joon cuu¹i moojóon¹on. ⁴³ Joon jileei²¹ 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios ilijñii¹ la jñii¹ ñii¹ fu li tyu² Jmii²¹ to². Jileei²¹ 'naa' 'in nuu¹un, nuu²uu'.

Júu³ cwáain¹ tya' cuu² si'mo²

44 'E tyu² Dios to² tsá² li la li cuu² si'mo² nu¹ 'wó². Joon mo gatsaa'²¹a jaain²¹ tsá² 'e cuu² si'mo² do ga'maa¹a tún¹. Galijløø'¹³i 'áai¹ joon gangaa'¹³i nga'níi²i jilaa'²¹ 'e sá² tya'a joon galó¹o 'e 'wó² do li taa'¹³ cuu² do.

Júu³ cwáain¹ tya' perla 'e 'moo³ 'áai¹

45 'La joon jon 'e tyu² Dios to² tsá² li la líii¹ jaain²¹ tsá² 'in ló¹o 'e 'níi²i. 'In tsá² do ngii¹ to² 'noo¹o perlas tyú². 46 Joon mo gatsaa'²¹a coon²¹ 'e tyíin¹ 'áai¹ joon tsa'níi²i jilaa'²¹ 'e sá² tya'a joon galó¹o 'e perla do.

Júu³ cwáain¹ tya' núu³

47 'La joon jon 'e tyu² Dios to² tsá² li la li coon²¹ núu³ 'e 'ii¹i tsá² tsi jmii²¹ joon tsataa²i jilaa'²¹ nii² joo'²¹ taai² jmii²¹ do. 48 Joon mo garó¹i 'e núu³ do 'in tsá² do unron²on fu ni tsaa² joon cwa¹a in tyii¹³in 'in joo'²¹ taai² jmii²¹ do. Joon 'in joo'²¹ tyú¹i do taa¹i tsi motó² joon 'in joo'²¹ jo tyú¹i do dyee¹³mo. 49 La joon ilí² li tyé¹ juncwii²¹. Joon ijalín² 'in ángeles 'in jmáa¹a coon²¹ 'in tyú¹i² coon¹³ 'in gó². 50 Joon 'in gó² idyee¹³i li 'ii²¹ joon do-o ityi²i joon cuu¹i moojóon¹on.

Júu³ 'e tyíin¹ 'e tsáai² coon¹³ júu³ 'e tyíin¹ 'e 'múui²

51 Joon jin²in Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—¿Tí 'øø'²¹mo-'oo' jilaa'²¹ 'elo?

Joon gañii¹i tsá² tya'a jin²in:

—Joon, 'øø'²¹mo-tsii¹i.

52 Joon gajin² Jesús:

—Jaain²¹ tifo² tya' ley 'in gauntsáa¹ xiiala ityu² Dios to² tsá² líii¹ la líii¹ tsá² fii²¹² 'nú¹ 'in lí² tyi² 'e

'míi² coon¹³ 'e tsáai² jee²¹² 'e sá² tya'a. Lí²-i 'e² 'in tifo² do tsá² 'e júu³ 'múui² joongi júu³ 'e tsáai².

Mo gangaa¹²i Jesús fuu²¹ Nazaret

⁵³ Joon mo ngayuui¹³ ga'íi²i Jesús 'e júu³ cwáain¹ lo ⁵⁴ joon gangaa¹mo fu cwo¹³ goo^{1o}. Joon do-o ga'láa² 'wii²¹² 'e² tsá² in_{uu} cwo¹ sinagoga tya'a. Joon 'in tsá² goo^{1o} do ganga'goo^{21o}-tsi, jin²in:

—¿Xiiafu li' galitíi²¹i 'in tsañ_{uu}¹ no 'e júu³ faa^{21a}? ¿Xiiala 'e galí² jmoo^{1o} ino milagros la no? ⁵⁵ Tsu jóon^{1on} ti'mó² ino joon sáa^{3a} sii²¹ María. Joon ruu²¹mo Jacobo, coon¹³ José, coon¹³ Simón coon¹³ Judas. ⁵⁶ Joongi 'in ruu²¹i tsamí² seein²¹ jee²¹² jna' jon. ¿Xiiali' galiñii¹i jilaa²¹ 'eno?

⁵⁷ Tsu 'wii¹³ joon ga'aa^{1a} tsii²¹² wúu¹ tya' Jesús jo ganúu^{2un} júu³ tya'. Pe Jesús gajin²ⁱⁿ sñ²¹ⁱ 'in tsá² do:

—Un'goo^{21o} tsá² jaain²¹ 'in cwo¹ júu³ tyá² tya' Dios pe jiin¹³ tsá² goo^{1o} coon¹³ tsá² in_{uu} tya'a jo un'goo^{21o} 'ii.

⁵⁸ Joon jo 'ee milagros gajmaa^{1a} Jesús jee²¹² 'in tsá² goo^{1o} do tsu jo jai² galíi² 'ido 'ii.

14

Mo gajúin¹ Wó³ saai¹ tsá² jmíi²¹

¹ 'Yiia¹³ joon 'in tyá² to² li sii²¹ Galilea, 'in sii²¹ Herodes, nigaliñii¹i xiiala jmoo^{1o} Jesús. ² Joon gasii²¹ⁱ 'in née¹i coon¹³on cwáain¹ tya' Jesús:

—Wó³ saai¹ tsá² jmíi²¹ ino 'in nigajiin¹ⁱⁿ jee²¹² 'líi²¹². 'Wii¹³ joon lí² jmáa^{1a} milagros do.

³ Ga'i¹-tsi Herodes la joon tsu nigataan¹³ in 'nuñi³ Wó³ do. Herodes iliseein²¹ tyú² coon¹³ Herodías gatyu^{2u} to² i'ñu^{1u} cadenas cwoo^{21o} Wó³ li' 'yuu²ⁱ 'nuñi³. Herodes do nigacán^{1mo} Herodías 'in líi¹ tsamí² tya' ruu²¹ⁱ 'in sii²¹ Lii²¹². ⁴ Joon Wó³ do gasii²¹ⁱ Herodes 'e jo tii²ⁱ jmáa^{1a} la no.

⁵ 'In²¹²ⁱ Herodes jngaa¹³ⁱ Wó³ pe 'gøø^{21mo} tsá². Tsu jilee^{21mo} tsá² 'e ñii¹ⁱ 'e faa²¹ Wó³ cwáain¹ tya' Dios. ⁶ Joon mo gatséi¹ jii²¹ tya' Herodes gajmaa^{1a} jmii²¹². Joon ga'í² jamí² Herodías gatséen¹ⁱⁿ li taai² tsá² li náa¹ jmii²¹² do. Joon 'áa^{1mo} gatí²-tsi Herodes lagi tséen¹ⁱⁿ 'in simí² do. ⁷ Joon gajin²ⁱⁿ ga'éé¹ⁱ Dios gasii²¹ⁱ 'in simí² do:

—Cwóo^{3oo} doñi'ee mí²ⁱ.

⁸ Joon 'in simí² do mo ngayuui¹³ gafee²¹ⁱ sáa^{3a} jin²ⁱⁿ sii²¹ⁱ Herodes:

—Cwoo¹³ jna lo mootyi² Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹ 'e 'yu² coon²¹ tsi wúun¹.

⁹ Galixuu^{212mo}-tsi Herodes pe jo lí² un'naa¹ⁱ júu³ tya'a 'e niga'éé¹ⁱ Dios li nuu^{1un} 'in tsá² taai² do. Gatyu^{2u} to² 'e lí² la joon. ¹⁰ Gasii¹ⁱⁿ tsá² gangatú² luu^{212u} Wó³ li' 'yuu² 'nuñi³ do. ¹¹ Joon gacóon^{1on} ton^{2on} coon²¹ tsi wúun¹ gacwo^{1o} 'in simí² do. Joon 'ii-gi gacwo^{1o} sáa^{3a}.

¹² Joon tyalíin² 'inlíi¹³ tsá² tya' Wó³ do gacoon¹ cuerpo tya'a 'a tsa'áa¹ⁱ. Joon ngalíin^{2mo} ngaj-maa^{13a} Jesús júu³ xiiala galí¹.

Mo gacwo^{1o} Jesús 'ná² mil tsá² 'e dø^{1ø}

13 Joon mo galiñi¹ Jesús xiiala gangíi¹ Wó³ do gaí² tsi coon²¹ barco joon gangóo¹ coon²¹ coon¹³ tsá² tya'a fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. Pe galiñi¹ tsá² née¹i la caain²¹ fuu²¹ náa¹ do joon ngalín²mo ngíi¹i tíi²i. 14 Joon mo gacwo'íi¹ Jesús 'e barco do gangaa¹i tsá² fúui¹. Joon galifee¹mo-tsi 'wii²¹² tya' 'ido. Joon gaun'láa²mo tsatsaa¹³ jée¹i 'in tsá² do. 15 Joon nangó¹ xuu jnaa¹ tyalín² tsá² tya' Jesús sii²¹i 'ii:

—Nixuu jnaa¹ lo. 'Íi² júu³ 'in tsá² no tsu jo 'in seein²¹ 'e 'nii¹ 'e dø¹ 'ino. Síi¹³i wa tsalín² fuu²¹ pi¹³ taa¹³ co' no 'e ló¹xu 'e dø¹ø.

16 Joon Jesús gajin²in:

—Jo 'ná² tsalín² 'ino. 'Naa', cwó²xuu 'e dø¹ 'ino.

17 Joon gajin² tsá² tya'a:

—Jo 'ee 'oo²gíi¹ jiin¹³ 'ná² 'íi¹ coon¹³ gáí¹ joo²¹ taai² jmíi²¹.

18 Jesús gañii¹i:

—Cwooi²duu' fu lo.

19 Joon gatyu² Jesús to² wa'a cwá² 'in tsá² fúui¹ do jee²¹² ñii²¹ do. Joon gason²on 'e 'ná² 'íi¹ do coon¹³ 'in gáí¹ joo²¹ taai² jmíi²¹. Joon gajøø²ø fu ñu'fú², gacwoo¹ 'maai¹² Dios. Gajmaa¹a 'no¹³ 'e 'íi¹ do joon gacwo¹o tsá² tya'a. Joon 'in tsá² tya'a do gajmaa¹a jmai²xu jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do. 20 Jilee²¹mo gagøø²¹ø joon jløø¹³mo. Joon gauncaain²¹ jilaa²¹ 'e gasái¹gi, joon garó¹i dyatun¹ 'motó². 21 Joon 'in tsá² 'in gagøø²¹ø do tí² 'ná² mil jmai² tsañuu¹ jo si'ii²in tsamí² coon¹³ xuui²¹².

Ngíi¹ Jesús ni jmíi²¹

22 Mo ngayuui¹³ joon gaty² Jesús to² tsá² tya'a wa' tsalín² li' ngoo¹³ tyíia¹ cataain²¹ do jéei¹gi lagi 'ii la 'ii²¹² 'ii¹gi júu³ 'in tsá² do. 23 Joon mo ngayuui¹³ ga'ii¹ Jesús júu³ 'in tsá² do gasoo²¹o 'ña'a coon²¹ moo²¹ ngafee¹³i Dios. Joon mo ga'í² núu³ do-o táain² Jesús 'ña'o. 24 Joon 'e barco do tya' tsá² tya'a ngó¹ tún² tsa' ni tyíia¹ do. 'Áai¹ jnóo¹ jmii²¹ tsa¹ barco do tsu 'áai¹ 'ii¹ tyí² li' cii¹³. 25 Joon niuu²¹ mogi mo ngatyéen¹in Jesús li 'íi¹ barco do ngii¹ tii²o ni jmii²¹ ngóo¹o. 26 Joon mo gango¹ tsá² tya'a ngóo¹on ngii¹ tii²i ni jmii²¹ do gafoo¹mo 'áai¹ joon ga'oo¹o gajin²in:

—Jaain²¹ tsá² 'mootyí² 'in jó¹ no.

27 Pe Jesús gajin²in sii¹²¹i 'in tsá² do:

—Tá² téen¹-'oo', jna-a lo; jo foo¹³naa'.

28 Joon Tú³ gasii¹²¹i 'ii jin²in:

—Wana 'nu no, Ña'ñu¹u', tyuu¹³ to² góo³oo ti li sín¹³u'un no.

29 Joon Jesús gajin²in:

—Na¹ joon.

Joon tsifu-u gajngái² Tú³ li' caai²¹ barco do joon ga'láa² 'wii²¹² ngii¹ ni jmii²¹ fu li siin¹² Jesús do. 30 Pe gafoo¹³mo mo gacón² cwáain¹ xiiala 'ii¹ tyí² joon ti'xu-xu ganga'aa¹³i jmii²¹ do. Joon ga'oo¹o gajin²in:

—jMáa² tiin¹³na, Ña'ñu¹u'!

31 Tsifu joon gason²on Jesús cwoo²¹o gajin²in sii¹²¹i 'ido:

—'Áai¹ xuu jo¹ líi²¹u. ¿'Ee li' gacu²-'o'o coon¹³ jna?

32 Joon mo gangatáa¹i tsi barco do tsifu gaján¹ 'hí¹ tyí². 33 Joon 'in tsá² taai²¹² tsi barco do gasii²¹i wojní¹i tyani Jesús joon gajin²in:

—'E la ja²mo, Jóon¹ Dios 'nũ.

Un'láai² Jesús tsatsaa¹³ fu Genesaret

34 Mo gatáan¹in lí' ngoo¹³ cataain²¹² lí roon¹ 'wó² tya' tsá² Genesaret. 35 Joon mo galicwii¹in 'in tsá² néei¹ do Jesús tsifu joon ganii¹³ júu³ la caain²¹ 'in fuu²¹ joon ngajée¹i tsatsaa¹³ lí tyín¹ Jesús. 36 Gamii¹i wa'a cwo¹o líi²¹ 'ido tí' siin¹³in joon jileei²¹ 'in galii²¹ siin³ 'ido galáa²mo.

15

Jilaa²¹ 'e 'leei²¹ tsá²

1 Joon gangatyéen¹in 'inlíi¹³ tsá² fariseos coon¹³ tífo² tya' ley lí siin¹ Jesús. Jalíin² Jerusalén. Joon gaunngii¹i:

2 —¿'Ee lí' jo jmoo¹o tsá² tyi'i la tíi² 'e si² tya' 'líi²¹² tsacøøi¹³ tyi'? Jo untsiin¹in jiiin¹³ la tíisi² 'e ruun¹³ tsá² cwo²¹o mo gø²ø.

3 Pe Jesús do gaunngii¹i:

—Joon 'naa', ¿'ee lí' jo jmoo²oo' náú¹³ũũ' la to² tyũ² Dios mo jmoo²oo' la tíi² 'e si² tyii'? 4 Tsũ Dios gatyũ² to² jin²in: “Un'goo²¹o saa²a ñũ²¹ũ.” Joon gajin²in: “Ná¹ júun²mo jileei²¹ 'in faa²¹ 'laa²¹ tya' sáa³ jmii²¹.” 5 Pe 'naa'gii' fó²oo' 'e lí² sii²¹i tsá² sáa³ jmii²¹: “Jo lí² uncoon¹³gii 'nũ tsũ jilaa²¹ 'e 'oo²¹oo nigacwo³oo Dios.” 6 Joon wana jin² la joon jo 'ná¹ uncoon¹³gi sáa³a jmii²¹. Joon coon¹³ la joon tũũ¹³naa' to² tyũ² Dios lawa' jo 'e to² 'ín³gi

'e jmaa²aa' jiin¹³ la tii² 'e si² tyii'. 7 ¡Tsá² si²si¹i 'e 'i¹-tsi la jmoo¹o 'naa'! Tyú²-u gataan¹ ni jí² cwáain¹ tyii' 'in tsá² gacwoo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ sii²¹ Isaías mo gajin²in cwáain¹ tya' Dios:

8 'In tsá² lo untyú¹i jna coon¹³ 'oo²o

pe 'wín² si¹í¹ 'a 'i¹-tsi coon¹³ jna.

9 Jo 'ee to² 'í³in 'e un'goo²¹o jna².

Jilaa²¹ la 'ee¹e jmai² 'e tyu²u to² tsá²-a, jin² Dios.

10 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² sii²¹i 'in tsá² néei¹ li' co' do jin²in:

—Nuu²uu¹n' joon cwo'øøi²¹-'oo'. 11 Jilaa²¹ 'e to² tsá² 'oo²o jo 'leei²¹ tsá² coon¹³ 'e joon. 'E 'yee² 'oo²o tsá² 'e joon 'e 'lee²¹i.

12 Joon gangatyéen¹in tsá² tya'a joon gasii²¹i Jesús:

—¿Ti ñí²i, jo gatí²-tsi tsá² fariseos do júu³ tyi'i no?

13 Pe Jesús gajin²in sii²¹i 'ii:

—Jilaa²¹ 'mó² 'e jo gajni¹ Ñu³uu¹ 'in sø¹o la tyan¹ jmóo³. 14 Jo cuu¹³-'oo' coon¹³ 'in tsá² no tsu lawa tsá² tiui² 'in soon²¹ 'mo'u² tya' tsá² tiui² ruu²¹i 'ino. Wana tsá² tiui² 'méesi¹ ruu²¹i la 'oo²¹ tsá² tiui² joon jee²¹² waai²¹ do xuu²¹i tsi too²¹.

15 Joon Tú³ do gajin²in sii²¹i Jesús:

—Jmaa¹³ jna'a júu³, ¿'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ lo?

16 Jesús-gi gajin²in:

—¿Ti jo 'øøi²¹-'oo' 'naa' jon? 17 ¿Ti jo 'øøi²¹-'oo' 'e jilaa²¹ 'e gøø²¹ tsá² tsatoo¹³ nu' tu² tsá² joon 'woo²o tún¹? 18 Pe jilaa²¹ 'e 'yee²¹i 'oo²o tsá² 'e 'i¹-tsi tsá² 'e joon. 'E joon 'e 'leei²¹ tsá². 19 Tsu la 'i¹-tsi tsá²

la joon líi¹i joon. 'i¹-tsi tsá² 'e gó² tsu 'in gó²o 'ii. 'I jngaa¹³i tsá² la joon 'e ga'i¹-tsio. Fee²¹i tsá² tsamí² tya' tsá² xeei²¹ tsu ni ga'i¹-tsi la joon. 'Láa¹a tsamí² coon¹³ tsañuu¹ jiiin¹³ la niga'i¹-tsi. La joon jon jmoo¹o tsá² 'uun²¹, faa²¹a tsá² júu³ tajuu²¹, faa²¹a tsá² júu³ 'atsaa²¹. 20 Coon¹³ jilaa²¹ 'elo un'leei²¹ tsá² yaai. Pe wana gøø²¹ø tsá² la jo mo roon²¹on cwoo²¹o la tii² 'e si² jo mo ga'lee²¹i.

Ja²mo gaíi²i jaain²¹ 'yüa²¹² tsamí² cananea Jesús

21 Joon gacwo¹¹ Jesús fu do joon gangó¹ fu li tyu² to² fuu²¹ Tiro coon¹³ fuu²¹ Sidón. 22 Joon gajó² jaain²¹ tsamí² cananea 'in néei¹ do fu li siin¹³ Jesús joon ga'oo¹o jin²in:

—iÑa'ñu¹'u', Jón¹ David, fúu² cwolí²u jna! 'In 'lii¹³ 'úui² alma tya' simí² tyia. Joon 'áai¹ wúu¹ nigangó¹.

23 Pe Jesús jo gañii¹i jiiin¹³xu. Joon tsá² tya'a gamii¹i tyaní¹i wa 'a sii²¹ Jesús 'in tsamí² do wa'a tsee¹i tsu líi¹ to²o mii¹³ jó¹ caluu li ngalín² do.

24 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Dios gasii²¹in jna jiiin¹³ 'e 'naa³na 'in tsá² situui¹ tya' tsá² Israel.

25 Pe 'in tsamí² do gangatyéen¹in li siin² Jesús, gasii²¹i wojní¹i tyaní¹i joon gajin²in:

—Ña'ñu¹'u', uncoon¹³ jna.

26 Joon Jesús gañii¹i:

—Jo tyú² wa'a tyi² tsá² 'iñi¹ tya' xuui²¹² cwo¹o tsii²¹.

27 Pe 'in tsamí² do gajin²in:

—Jo¹o Ña'ñu¹u'; pe ca tsii²¹ téein² nu' mesa lí²-i dø¹²ø 'no³ xuu²¹ li gøø²¹ø fi²¹² 'ná¹ do.

²⁸ Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—i'Áai¹ fee¹ jai² lí²u, rán³! Cwolí² jiin¹³ la 'iin²¹²u'un.

Joon tsifu joon ga'láa²mo jamí¹i 'in tsamí² do.

Un'láai² Jesús fúui¹ tsatsaa¹³

²⁹ Gacwo'í¹i Jesús do joon gangí¹i li' co' tyíia¹ Galilea. Joon gasóo²o coon²¹ moo²¹ si² do joon do-o gacwoo²¹o. ³⁰ Fúu¹mo tsá² gatyalín² li tyíin¹ joon jée¹i tsatsaa¹³ 'in lí²i 'láai² nii² jmoowú¹. Jée¹mo tsá² jluui¹³, tsá² tiui² coon¹³ 'in jo faa²¹a. Jée¹mo jon tsá² poo¹³ cwoo²¹ tí². Joon gatyéei¹ ni'i 'ido li' 'wii²¹² tí² Jesús joon gaun'láa²mo Jesús 'ido. ³¹ 'Áai¹ ganga'goo²¹o-tsi tsá² do mo ganí² 'in tsá² do nafaa²¹a 'in tsá² jo mo to² faa²¹ joon 'in tsá² poo¹³ cwoo²¹ tí² na'láa²mo joon tsá² jluui¹³ tyí²-u ningí¹ joon tsá² tiui² nijnaa²¹o. Joon ga'láa² 'wii²¹² cwoo¹o 'maai¹³ Dios tya' tsá² Israel.

Cwo¹o Jesús tyún² mil tsá² 'e dø¹²ø

³² Joon gatø¹²ø Jesús tsá² tya'a joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Fúu² lí²na 'in tsá² no tsu ningó¹ 'ni¹ jmí²¹² táan¹in coon¹³ jna lo joon jo 'e 'oo¹o 'e dø¹²ø. Jo 'iin²¹²na sii¹³na fu tya'a la jo 'ee mo gøø²¹ø si no xiia²¹ ga'woo²¹o tya'i fu¹.

³³ Joon tsá² tya'a gajin²in:

—¿Xiiali ijín² jna'a 'e dø¹²ø 'in tsá² fúui¹ no tsu jo 'in tsá² taain²¹² lo?

³⁴ Joon Jesús gaunngí¹i:

—Joo' 'iñi¹ 'oo²gii'?

Joon ganii¹i:

—'Oo²gii'i dyá¹ 'iñi¹ coon¹³ jaain²¹ gáí¹ joo²¹ taai² jmii²¹ pi³.

³⁵ Joon gaty^u² Jesús to² wa' cwá² tsá² ni 'wó².
³⁶ Joon gason²on 'e dyá¹ 'iñi¹ coon¹³ 'in joo²¹ taai² jmii²¹ joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Joon gajmaa¹a 'no³ joon gacwo¹o tsá² tya'a 'e jmáa¹a jmai²xu jee²¹² 'in tsá² do. ³⁷ Jilee²¹mo gagøø²¹ø ca gal-ijløø¹³mo. Joon garøø²i dyá¹ 'motó²gi 'e 'no³ 'e gasáai¹. ³⁸ Joon 'in gagøø²¹ do ti tyún² mil jmai² tsañuu¹ jo 'e 'ii²¹in tsamí² coon¹³ xuui²¹². ³⁹ Mo ngayuui¹³ joon ga'íi²i Jesús 'in tsá² do júu³. Ga'í² Jesús tsi coon²¹ barco joon gangó¹ cwoo¹³ li sii²¹ Magdala.

16

Tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos mii¹i coon²¹ milagro wa jmá¹a Jesús tya'a

¹ Gatyaliin² 'in tsá² fariseos coon¹³ 'in tsá² saduceos fu li siin¹³ Jesús. Joon 'e 'iin²¹²in lawa li 'í¹ goon²¹ lá² wa'a iteei²¹ Jesús gamii¹i 'in tsá² do wa jmá¹a coon²¹ li² jó¹ fu ñu¹fú². ² Pe Jesús gañii¹i:

—'Naa' mo jøø²øø¹ coo²¹ jní¹ mo xu^u jnáa² fó²oo': “E tyá² ijmá¹a tsu coo²¹ jní¹.” ³ Joon mo coo²¹ jní¹ mo 'aa²¹ fó²oo': “Gó²xu jmá¹a no tsu coo²¹ 'e jní¹ roon¹on.” Tsá² 'in sisii¹i 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'. Ñii²¹ 'naa' xiiala ilí² mo coo²¹ jní¹ mo 'áa²¹ coon¹³ mo xu^u jnáa² pe jo ñi²ii' 'e 'øøi²¹-tsi 'e li² 'e sá² nano. ⁴ Tsá² gó² coon¹³ tsá² 'in nigatiui² Dios 'iin²¹²in

coon²¹ li² pe jo ilisá² li² tya'a. Ilisá² gon li² jiin¹³ lagi lisá² li² tya' Jonás.

Joon gatiu² mo Jesús 'in tsá² do joon gangaa²¹o.

Tyiaan³ tya' tsá² fariseos

⁵ Mo gangalín tsá² tya' Jesús li' ngoo¹³ tyíia¹ li' ca taain²¹² do niga'iin² mo-tsi coon²¹ on 'iñi¹. ⁶ Joon Jesús gajin² in sii²¹ i 'ido:

—Tyán² duu' cwáain¹, un'øø¹³ naa' yaanaa' tya' tyiian³ tya' tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos.

⁷ Joon ga'láa² tsá² tya'a do 'wii²¹² síi¹ i la 'oo²¹ jee²¹² 'ii:

—'Wii¹³ jo ga'lee²¹ e' 'iñi¹ 'e joon 'e jin² la joon.

⁸ Joon mo galili³ i Jesús 'ee 'i¹-tsi 'ii joon gajin² in:

—Laa¹³ 'áai¹ xü jo¹ líi² naa'. ¿'E li' 'i¹-'oo' 'e jo 'iñi¹ tyán² aan'? ⁹ ¿Ti jo mo ga'øø²¹ mogi-'oo', ti jo tii¹³-'oo' xiiala mo gajmáa³ aa tyíia³ 'a 'iñi¹ 'ñá² do jee²¹² 'ñá² mil tsañuu¹? ¿Joo' 'motó² 'no³ 'iñi¹ 'e gasái¹ gi? ¹⁰ ¿Ti jo tii¹³-'oo' mo gajmáa³ aa tyíia³ 'e 'iñi¹ dyíia¹ do jee²¹² tyún² mil tsá²? ¿Joo' 'motó² 'no³ 'e gasái¹ gi? ¹¹ 'Áai¹ jo mo ga'øøi²¹-'oo' 'e jon'on fuu²¹² uu 'naa' cwáain¹ tya' 'iñi¹ mo fuu²¹² uu 'naa' 'e un'øøi¹³ yaanaa' coon¹³ tyiian³ tya' tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos.

¹² Joon gali'øøi¹²¹-tsi tsá² tya' Jesús 'e jon'on cwáain¹ tya' tyiian³ tya' 'iñi¹ jin² Jesús pe cwáain¹ tya' júu² 'ee¹ tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos.

Jmoo¹o Tú³ júu³ 'e Cristo Jesús

¹³ Mo gatyíia¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a coon²¹ li tyü² to² fuu²¹ Cesarea tya' Filipino gaunngii¹ i Jesús tsá² tya'a jin² in:

—¿'lin jna, Ruu²¹i Tsá², jin² tsá²?

14 Joon gañii¹i tsá² tya'a:

—'Inlíi¹³ jin²in 'e Wó³ saai¹ tsá² jmi²¹ 'nɤ.
'Inlíi¹³gi jin²in 'e Elías 'nɤ. Joon tsá² xeei²¹ jin²in
'e Jeremías 'nɤ si jaain²¹ 'in nigacwo¹ júu³ tya' Dios
la mo jéei¹ 'ee 'nɤ.

15 Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

—'Naa', ¿'iin jna fó²oo' 'naa'?

16 Joon Simón Pedro do gajin²in:

—'Nɤ-ɤ Cristo 'in gasii¹in Dios. Jón¹ Dios 'in jiin¹
'nɤ.

17 Joon Jesús gajin²in:

—Jløø¹³mo 'nɤ, Simón, jón¹ Jonás, tsɤ jon' tsá²
ga'e² 'nɤ 'e júu³ lo. Pe Ñɤ¹³oo 'in tyín¹ ñɤ'fú² ga'e²e
'nɤ. 18 Joon fuu²¹²uu 'nɤ, 'e sii²¹ 'nɤ Tá³, joon júu³
tyi'i 'e foo²¹o 'e líi¹na Cristo, 'in gasii¹in Dios, ili la
li coon²¹ cuun²¹² fee¹ 'e jo jøøi²¹ tya' 'in jai² líi²i
jna tsɤ jileei²¹ 'in jmoo¹o la to² tyɤ² Dios líi¹i la
joon. Joon ca 'mó¹ jo lí² lii¹'i 'e júu³ do. 19 Joon
cwo¹³oo 'nɤ jonñi³ tya' li tyɤ² Dios to² tsá². Jilaa²¹ 'e
untsaa¹³u fu juncwii²¹ lo nigaliuntsaa¹²a fu ñɤ'fú².
Joon jilaa²¹ icwo²o lí² juncwii²¹ lo la joon gali² fu
ñɤ'fú² jon.

20 Joon gatyɤ² Jesús to² tsá² tya'a 'e jo 'in jma¹a
'ido júu³ jiin¹³ jaain²¹ 'e Cristo ii.

Jmoo¹o Jesús júu³ ijúun²in

21 Joon 'yiia¹³ joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² jmo²o
tsá² tya'a júu³ 'e 'ná¹ tsáa¹a Jerusalén joon do-o 'e²e
tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tyɤ² to² untsá² coon¹³ tifo²
tya' ley 'ii wúu¹. Joon ijnga²mo 'ido 'ii pe ijiin¹o

tún¹ mi ti 'ni¹ jmii²¹². 22 Joon Tú³ do ngajée¹ li coon²¹ joon gasii²¹; Tú³ Jesús júu³ wúu¹ jin²in:

—jJo icwó² Dios 'e lí² la joon, Ña'ñu¹u! jJo lí² wa' itsangii¹ 'nu la joon!

23 Joon gajjin¹³ Jesús ní¹i joon gajin²in sii²¹; Tú³ do:

—Jeein¹³ coon¹³ jna, Satanás, tsu ijñii¹³moo coon¹³ júu³ tyi'i. Jo 'i¹-o'o la 'i¹-tsi Dios. La 'i¹-tsi tsá²-a 'i¹-o'o.

24 Joon gajin² Jesús sii²¹; tsá² tya'a:

—Wa 'iin²¹²in tsá² ngí¹ coon¹³ jna 'ná¹ tuu²¹ 'e 'i¹-tsi tya' 'ña'a, 'ná¹ tyá²a tyú² tya'a ijúun²in la ijúuin³ jna. Joon jó¹ coon¹³ jna. 25 Tsu jileei²¹ 'in 'iin²¹²in láa¹i juncwii²¹ tya'a 'ña'a incaa²¹mo juncwii²¹ tya'a fu li 'ii²¹ pe jileei²¹ 'in caai²¹ juncwii²¹ tya'a 'wii¹³ jna pe intii¹³mo juncwii²¹ tya'a. 26 ¿'Ee to² 'í³ tya' tsá² wa'a li³i jilaa²¹ 'e sá² la tøø² ni cwoo¹³ juncwii²¹ pe caa¹mo alma tya'a? ¿'Ee coon¹³ lí² tyi² tsá² tya' alma tya'a? 27 Tsu 'in Ruu²¹i Tsá² ijó¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Jmii²¹ coon¹³ ángeles tya'a joon ityi³ tya' jileei²¹ tsá² ti jaain²¹ ti jaain²¹ jii¹³ la nigajmaa¹a. 28 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', seein²¹ 'inlíi¹³ 'in teein² lo 'in jo ijúun²in ca mi jóø²i 'in Ruu²¹i Tsá² jó¹ ityu²u to².

17

Jesús gaunsi²i 'e líi¹i tyani gaai²¹ tsá² tya'a

1 Joon mo gangíi¹ jnúu² jmii²¹² ngajée¹ Jesús Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³ ruu²¹i Jacobo do fu yu¹ coon²¹ moo²¹ ñí¹ la jee²¹² tyúuin² do. 2 Joon do-o gaunsi²i 'e líi¹i tyani 'in tsá² do. Joon ní¹i

galijii¹ la jii¹ ñi¹, siin³gi galitaa²¹ la taa²¹ 'yiaa²¹ tya' ñi¹. ³ Joon tsifu joon gangaa¹in Moisés coon¹³ Elías teen¹in tyaa¹ júu³ coon¹³ Jesús. ⁴ Joon gajin² Tú³ sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹'u, i'áai¹ tyú² 'e toon²¹o'on lo! Wana 'iin²¹²u'u, jmoo²¹o'o 'ni¹ 'nú¹ pi³: coon²¹ tyi'nu, coon²¹ tya' Moisés joongi coon²¹ tya' Elías.

⁵ La jee²¹² faa²¹a Tú³ do gajgó¹ coon²¹ jni¹ taa²¹ jii¹ li teen¹. Joon ganúu²un coon²¹ júu³ jee²¹² jni¹ do 'e jin²in:

—'In lo-o yuu²¹ tyiaa 'in 'iin²¹²na, 'áa¹mo jløø¹³na 'wii¹³ tya'a. Nu²uu² 'e jin².

⁶ Joon mo ganúu²un 'e júu³ do gafoo¹mo 'áai¹ joon gatyii²¹a li' r'ií²in ni 'wó². ⁷ Joon Jesús gangatyéen¹in li teei¹³ tsá² tya'a joon gataan¹an cwoo²¹o tya' 'ido, sii²¹i:

—Ráan²naa'; jo foo¹³naa'.

⁸ Joon mo gajøø²ø jo 'in gangaa¹gi jii¹³ 'ña'a Jesús siin¹²gi.

⁹ Joon mo gajgáa¹i 'e moo²¹ do ga'íi²i Jesús júu³ tsá² tya'a jin²in:

—Jo 'e fú²uu', jii¹³ jaain²¹, ca mi yuui¹³ jii¹ 'in Ruu²¹i Tsá² jee²¹² 'lii²¹².

¹⁰ Joon gaunngii¹i tsá² tya'a:

—¿'Ee li' jin²in 'in tifo² tya' ley 'e 'ná¹ jó¹ Elías nifu?

¹¹ Jesús-gi gañii¹i:

—'E la ja²mo 'ná¹ jó¹ Elías joon 'e tyá² tyú² jila²¹. ¹² Pe fuu²¹²uu 'naa' 'e najó²-o Elías joon jo galicwii¹in 'in tifo² tya' ley do 'ii, li jii¹³ gajmaa¹a

jiin¹³ la 'iin²¹²in tya' 'ido. La joon jon i'e²e wúu¹ 'in Ruu²¹i Tsá².

¹³Joon ga'øø²¹mo-tsi tsá² tya' Jesús 'e faa²¹a Jesús cwáain¹ tya' Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹.

Un'láa²i Jesús jaain²¹ xuui²¹² júuin² ñii¹

¹⁴Joon mo gatyía¹ Jesús li taai² tsá² gangatyéin¹ jaain²¹ tsá² li siin¹² Jesús joon gasii²¹i wojní¹i tyani Jesús joon gajin²in:

¹⁵—Jmaa²a feei¹-o'o 'wii¹³ tyiia. Fúu² cwolí²u xuui²¹² tyiia tsu júuin² ñii¹ tsu 'áai¹ wúu¹ ní²i. Cii¹³i ni jí² si tsi jmii²¹ 'ee 'láai² naa¹³. ¹⁶Ningajée¹moo xuui²¹² tyiia fu li néei¹ tsá² tyi'i pe jo gali²i gaun'láa² ni'i lo.

¹⁷Jesús gañii¹i:

—jTsá² 'in jo tsáai¹-tsi 'naa'; sicaai¹³ 'i¹-'oo! ¿Ti wóo²gi 'áai¹ 'ná¹ taan²¹²na coon¹³ 'naa'? ¿Ti wóo²gi 'áai¹ 'ná¹ lifeei¹-tsii 'wii¹³ tyii'? Ñijeei¹duu' xuui²¹² do fu lo.

¹⁸Joon gatyu² Jesús to² 'in 'lii¹³ 'yuu² alma tya' 'in xuui²¹² do joon ga'wóo²mo. Joon tsifu joon ga'láa²mo 'in xuui²¹² do joon.

¹⁹Joon coon²¹ li néei¹ Jesús coon²¹ la 'oo²¹ tsá² tya'a joon gaunngii¹i tsá² tya'a:

—¿'Ee li'i jo gali²i'i tyí² jna'a 'in 'lii¹³ 'yuu² alma tya' 'in xuui²¹² do?

²⁰Joon Jesús gajin²in:

—Jo gali²ii' gatyí² 'naa' 'ido tsu 'wii¹³ xu jai² líi²naa'. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' wana jai² líi²naa', fiin¹³ coon¹³ coon²¹ 'e pii¹³, lí²-i fú²uu' 'e moo²¹ si² dó²: “Jiin¹³ lo; cwó² li' li xiia²¹.” Joon ijeen²¹mo 'e moo²¹ do. Jilaa²¹ ili² tya' 'in jai² líi²i. ²¹Pe 'in

'l̥ii¹³ la no 'wóo²mo jiin¹³ wa'a faa²¹a tsá² júu³ tyú²
joongi gøø²¹ tsá² tyiiañi¹.

Ti tún² naa¹³ 'e jmoo¹o Jesús júu³ ijúun²in

²² Joon mo taan²¹²in caain²¹ fu li sii²¹ Galilea
gajma²a Jesús tsá² tya'a júu³ 'e tsá²-a i'n̥i¹i Ruu²i
Tsá². ²³ Joon ijngaa¹³mo 'ido 'ii. Pe mi ti 'ni¹ jm̥i²¹²
ijiin¹o tún¹. Joon 'áai¹ ga'aa¹a fa'í³ 'e ganúu²un 'e
júu³ do.

Cuu² 'e ci¹ tsá² tya' cwo¹

²⁴ Joon mo gatyaliin² Jesús coon¹³ tsá² tya'a
fuu²¹ Capernaum 'in tsá² 'in cón² 'laa¹³ tya' cwo¹
gafee²¹i Tú³, gaunng̃i¹:

—¿Ti jo tyí² tifo² tyii' 'laa¹³ cwo¹?

²⁵ Joon Tú³ gajin²in:

—Tyí²o 'ino.

Joon mo ga'í² Tú³ in̥̥̥ tsifu gajin²in Jesús sĩ²¹i
'ii:

—¿'Ee 'i¹-o'o, Simón? ¿'lin tyí² 'laa¹³ tya' r̥øi¹³
taain²¹² juncwii²¹, ti tsá² tya'a sĩ tsá² coon²¹ fuu²¹
'ee?

²⁶ Joon Tú³ do gañii¹:

—Tsá² coon²¹ fuu²¹ tyí².

Joon Jesús gajin²in sĩ²¹i Tú³ do:

—Wana la joon jna jo 'ná¹ cíi³ĩ 'laa¹³ tya' cwo¹.

²⁷ Pe la coon²¹ 'e jo 'e ifaa²¹a 'in tsá² no 'laa²¹ tyi',
cwó² fu ti' tyíia¹ cwo'i²i moocuu². Joon 'in joo²¹ in
téen¹u'u nifu ityii¹'a coon²¹ cuu² n̥̥ 'oo²¹²o. Joon
'e cuu² do ilíin²mo 'e ci²ĩ 'laa¹³ tyi'i coon¹³ tyiajna.
Cwocón² tya' 'in tsá² cón² 'laa¹³ do.

18

Lin 'in tyiin²gi

1 'Yiia¹³ joon gangatyéen¹in tsá² tya' Jesús fu li tyiin¹in joon gaunngii¹:

—ǂ'lin 'in tyiin²gi li tyu² Dios to² tsá²?

2 Joon gatø² Jesús jaain²¹ xuui²¹² 'e jmáa¹a siin¹²in tuntsa' jee²¹² 'in tsá² do, 3 joon gajin²in:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', wa jo unsii²naa' 'e 'i¹-'oo' joon lín²naa' la líi¹i 'in xuui²¹² no jo cwotaan²naa' fu li tyu² Dios to² tsá². 4 'E coon¹³ la joon 'in tyiin²gi fu li tyu² Dios to² tsá² ilín² la 'in xuui²¹² no 'in jo jmaa²i jloo¹³ 'ña'a. 5 Joon doñi¹in 'in 'ii²¹ jaain²¹ xuui²¹² coon¹³ 'e sii²¹ jna la 'ino, joon 'ii²¹mo jna jon.

A tsaai¹³ i'noo¹o tsá² tsaá²

6 'Wa seen²¹ tsá² itilí² jmáa¹a 'e 'noo¹o xuui²¹² 'in jo² líi²i jna tsaá², tyú²gi tya'a wa'a jéei¹gi 'ñú¹u tsá² luu²¹²u coon¹³ coon²¹ too¹ fee¹ joon pii¹in tsá² 'ii tsi jmi¹ñi¹³ li 'o². 7 ¡Áa¹mo gó² 'e sá² 'e 'leei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹! Joon la joon 'e 'ná¹ ilí² pe fúu² 'in tsá² 'in jmoo¹o 'e un'leei²¹ tsá² yaai.

8 'Tsu 'wii¹³ joon wa gajmaa¹a cwoo¹o si tíi¹³i 'ee lee²¹u, cwotúu¹nu'u joon cwopíi¹nu'u li wíin². Tsu tyú²gi tyi'i 'e seen²¹un juncwii²¹ tsá² pooi¹³ si tsá² jluui¹³ 'ee lagi cwoo¹³o li 'ii²¹ li coo²¹ coon²¹ tøø²mo coon¹³ je tún² cwoo¹o si jé² tún² tíi¹³i 'ee. 9 Joon wa unni²i jmoo¹o 'e 'nóo²o tsaá², tyii²i, píi¹nu'u li wíin² tsu tyú²gi tyi'i 'e seen²¹mo'o coon¹³ coon²¹ unni²i lagi cwoo¹³o li 'ii²¹ li coo²¹ coon²¹ tøø²mo.

Lawa jaain²¹ joo'saa^{'21} 'in situui¹

10 'Jo jmaa²aa' wa' jo tsáai¹-oo' xuui²¹² no. Tsu fuu²¹²uu 'naa', 'in ángeles tya'a taa²i tyani Nu³uu 'in tyín¹ ñu'fú². 11 In Ruui^{'21} Tsá² gajó² juncwii²¹ jmáa¹a tiin^{'13} tsá² 'in ngí² situui¹.

12 '¿Xiiala líi²naa'? Wa' jaain²¹ tsá² 'aa¹i coon²¹ cíein^{'13} joo'saa^{'21} joon wa gatuui¹ jaain²¹, itiu²mo 'in noventa y nueve jee²¹² moo^{'21} joon 'e tsa'nee^{'13}i 'in situui¹ do. 13 Joon wa gatsee^{'21}i joon ilijløøi^{'13}gi tya' 'in joo'saa^{'21} gatsee^{'21}i do lagi 'in noventa y nueve do 'in jo ituui¹ do. 14 La joon jon 'Ñú²uu', 'in tyín¹ ñu'fú², jo 'iin²¹²in wa' 'e ngí² situui¹ jiin^{'13} jaain²¹ jee²¹² 'in xuui²¹² pi^{'3}.

Xiiala 'ná² jmá¹ tsá² fee^{'1}-tsi tya' tsaruu^{'21}i

15 'Wa ga'láa²a ruu^{'21}u tyi'i sii^{'13}du' la 'oo^{'21} gáa¹naa' joon jmaa^{'21}a júu³ xiiala ga'láa¹a. Joon wana gajmaa¹a nuu^{'13}un júu³ tyi'i joon lí^{'2}i 'e seen²¹naa' tyú² coon^{'13}. 16 Pe wa jo gajmaa¹a nuu^{'13}un te² jaain²¹ gal¹gi tsá² 'e núu¹un 'e síi^{'13}naa' ilíi^{'2}in tsá² jmoo^{'10} júu³ jai^{'2} 'in tsá² do. 17 Joon wana jo gajmaa¹a ruu^{'21}u nuu^{'13}un tyani 'in tsá² jmoo^{'10} júu³ jai^{'2} do joon cwojee¹u 'in ruu^{'21}u do tyani li sicaain²¹ jileei^{'21} 'in tsa^{'1}-tsi Dios. Joon wana jo galinu^{'13}un tún¹ tyani 'in tsá² fúui¹ 'in tsa^{'1}-tsi Dios joon líi^{'2}in 'in ruu^{'21}u do lawa jaain²¹ 'in jo tsa^{'1}-tsi Dios si lawa jaain²¹ 'in cón^{'2} 'laa^{'13} tya' 'e 'nií^{'1}i tsá² 'ee.

18 'E la ja^{'2}mo fuu²¹²uu 'naa', 'e jilaa^{'21} 'e untsaa^{'13}naa' fu juncwii²¹ lo la joon jon 'e lí^{'2} tsaai^{'13}

fu ñu'fú². Joon jilaa²¹ 'e cwó²oo' lí² fu juncwii²¹ lo la joon ili² fu ñu'fú² jon.

19 'Fuu²¹²uu 'naa' jon, wana ti gáa¹naa' 'in cwoo²oo' júu³ ruu²¹naa' coon¹³ coon²¹ júu³ tyú² 'e mí²ii', Ñu³uu 'in tyiin¹ ñu'fú² icwo¹o 'naa' 'e gamí²ii' do. 20 Mo nati² fiin¹³ gai¹ gaai²¹ tsá² 'in sicaain²¹ iun'goo²¹o jna siin¹³ moo jee²¹² 'ii²¹ —jin² Jesús.

21 Joon Tú³ do gangóo¹ ngafee¹³i Jesús jin²in:

—Ña'ñu¹u, wa gajmaa¹a ruu²¹na 'e gó² tyiia ¿joo' naa¹³ 'ná¹ jmáa³aa feei¹-tsii 'wii²¹² tya'a? ¿Tí ca tí² dyía¹ naa¹³?

22 Joon gañii¹i Jesús:

—Jo fuu²¹²uu 'nu ca tí² dyía¹ naa¹³ pe fuu²¹²uu 'nu ca gatyía¹ setenta naa¹³ 'e gafuu²¹²uu 'nu dyía¹ naa¹³.

Lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in jo gali'in²¹²in jmá¹a feei¹-tsi

23 'Tsu 'wii¹³ joon 'e tyu¹ Dios to² tsá² li la lí¹i jaain²¹ róøi¹³ 'in gali'in²¹²in jmaa¹³a cwáain¹ tya' tsa'leei¹³ tya'a. 24 Joon mo ga'láa² 'wii²¹² gatø¹ø 'in róøi² do tsá² tya'a joon gatyía¹ jaain²¹ 'in róøi² tya'a 'láai¹ 'áai¹. 25 Joon 'in tsa'leei¹³ do jo 'e 'oo¹o wa'a tyí² tya'a. Joon 'in róøi¹³ do gatyu²u to² tsa'leei¹³ tya'a wa' 'nii¹ ni 'ido coon¹³ 'oo² 'ido coon¹³ jón¹on coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² tya'a 'e tyí² 'e róøi² do. 26 Pe 'in tsa'leei¹³ do gasii²¹i wojni¹i tyani ñi'fii²¹²i joon gamii¹i tyani 'ido 'áai¹: “Ñi'fii²i' cwolifee¹mo-'o'o 'wii²¹² tyiia joon icí³oo jilaa²¹ 'e róø²na tyi'i.” 27 Joon ñi'fii²¹²i do galifee¹mo-tsi 'wii²¹² tya' jilaa²¹ 'e róøi² joon galáa²mo 'ido 'ii.

28 Joon tsifu cwo'íi¹ tya' ñi'fii²¹² do joon x_H ngai²x_H mo gajiin¹ in jaain²¹ tsañ_H¹ 'in niróøi²x_H coon²¹ tún² 'ii²¹ cuu². Joon tsifu gason² on luu²¹² 'ido sii²¹: “iTyí² gon 'e róø²u tyiia do la no la!” 29 Joon gasii²¹ 'in tsá² do wojní¹ tyaní¹ joon gamí¹: “Cwolifee¹ mo-'o'o 'wii²¹² tyiia joon ici³oo jilaa²¹ 'e róø²na tyi'i.” 30 Pe 'ii-gi jo galifeei¹-tsi 'wii²¹² tya' 'in tsá² do. Joon gatan² ni'i 'ido 'n_Hñi³ ca tyí² jilaa²¹ 'e róøi². 31 Pe mo ganí² 'in tsa'leei¹³ catyaaí² do xiiala gajmaa¹ 'in tsá² do galixuu²¹² mo-tsi joon ngalín² ngajmaa¹³ a júu³ ñi'fii²¹² jilaa²¹ 'e nigalí². 32 Joon 'in ñi'fii²¹² do gaty_H² to² tsa'leei¹³ tya'a wa'a tsate¹ 'e 'in tsá² do. Joon mo gatyá¹ 'in tsá² do gajin² róøi¹³ sii²¹ 'ido: “iTsa'leei¹³ 'in gó² 'n_H! Ga'iin² moo 'e róø²u tyiia 'wii¹³ gamí² tyaní³ii. 33 'Ná¹-a jon jmaa² a feei¹-'o'o 'wii²¹² tya' tsaruu²¹ u jiin¹³ la nigajmáa³aa feei¹-tsii 'wii²¹² tyi'i.” 34 Joon gatsá² 'nii²¹-tsi ñi'fii²¹² do tya'a 'áai¹gi. Joon gaty_H² to² i'e² tsá² 'ido wúu¹ ca mi tyí² jilaa²¹ 'e róøi².

35 'La joon jon ijma¹ a Ñ_H³_H, 'in tyín¹ ñ_H'fú², coon¹³ 'naa' wa jo jmaa²aa' feei¹-'oo' 'wii²¹² tya' tsaruu²¹ naa' 'e 'yaaí²¹²-'oo' —jin² Jesús do.

19

'E²e Jesús tsá² cwáain¹ tya' mo tiui² tsá² tsamí² tya'a

1 Mo ngayuu¹³ gajin² Jesús jilaa²¹ 'e júu³ lo gacwo'íi¹ li sii²¹ Galilea joon gangó¹o li roon¹ on coon²¹ 'wó² li sii²¹ Judea 'e roon¹ on li' ngoo¹³ jmí²¹

Jordán lí' lí 'yeei²¹ ñi'¹. ² Fúu¹mo tsá² gangalín² coon¹³on. Joon gaun'láa²mo Jesús 'in tsá² do.

³ Joon 'inlíi¹³ tsá² fariseos gangatyéen¹in lí ngó¹o Jesús 'e 'iin²¹²in 'e teei²¹ Jesús lawa coon²¹ nilá² joon gaunngii¹i:

—¿Ja ilí² tiui² tsá² tsamí² tya' coon¹³ doñi'ee cwáain¹?

⁴ Joon gañii¹ 'ii:

—Ñí² 'naa' 'ee jin² júu³ tyú² tya' Dios 'e mo 'láa² 'wii²¹² gajmee¹i Dios tsañuu¹ coon¹³ tsamí².
⁵ Jin²o jon: “Tsu 'wii¹³ joon itiu²mo tsá² sáa³ jmii²¹ ilicaain²¹ coon¹³ 'oo²o joon jee²¹² gáa¹i do ilí²in lawa jaan²¹mo.” ⁶ Joon jo líi¹gi gáa¹i jaan²¹mo galí¹i joon. Tsu 'wii¹³ joon jo lí² xee¹i tsá² 'in gauncaain²¹ Dios.

⁷ Joon gaunngii¹ 'in tsá² do:

—Wa la joon, ¿'ee lí'i gatyu^{2u} 'líi²¹² Moisés to² wa lí² cwo¹ tsá² 'oo²o coon²¹ mo'jí² 'e lí² tiui² tsá² 'ii? Joon coon¹³ la joon tiu²mo 'ido.

⁸ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Galí²-i la joon tsu 'wii¹³ 'áai¹ sóo²-'oo' 'naa'. Tsu jo la joon lí² la mo 'wiin²¹². ⁹ Jna fuu^{212uu} 'naa', wana tiui² tsá² 'oo²o wa mo jo mo 'láa¹a coon¹³ tsañuu¹ xeei²¹ joon cuu²¹i cwoo²¹o coon¹³ jaain²¹gi tsamí² 'noo¹on tsaa² coon¹³ 'in tsamí² do. Joon wana cuu²¹i tsá² cwoo²¹o coon¹³ jaain²¹ tsamí² 'in natiui² ñuu¹ tya'a joon 'noo¹on tsá² tsaa² 'e la joon.

¹⁰ Joon gajin² tsá² tya'a sii²¹i Jesús:

—Wana la joon jmoo¹o tsañuu¹ coon¹³ 'oo²o tsáai¹gi-tsi wa jo cuu²¹mo cwoo²¹o.

11 Jesús-gi gajin²in:

—Jo jileei²¹ lí² 'øøi²¹-tsi 'elo. Li jiin¹³ 'in ni-tyii¹³in Dios ilí² 'øøi²¹-tsi. ¹²'Láa²mo 'ii¹³ 'e sá² 'e jo lí² cui² cwoo²¹o tsá². 'Inlí¹³ jo 'í¹in 'e cui² cwoo²¹o ca mi liseen²¹mo. 'Inlí¹³gi tsá² jo cwó² tsá² jon cui² cwoo²¹o. 'Inlí¹³gi tsá² jo 'iin²¹²in cui² cwoo²¹o tsu 'wii¹³ cwáain¹ tya' lí tyu² Dios to². Jileei²¹ 'in lí² jmá¹ 'elo, cwojmaa¹a.

Uncwaai¹³ Jesús xuui²¹² tya' tsá²

¹³Joon gangajée¹i tsá² xuui²¹² tya'a lí sin² Jesús wa'a taan¹an Jesús cwoo²¹o tya' 'ido joon faa²¹a júu³ tyú². Pe tsá² tya'a ga'láa² 'wii²¹² jí² ni'i 'in tsá² jée¹i xuui²¹² do. ¹⁴Pe Jesús gajin²in:

—Cwó²duu', cwojalín² xuui²¹² no tyaní³ii joon jo untsaa¹³naa' tsu jiin¹³ 'in lí¹i la no-o tsataai² lí tyu² Dios to².

¹⁵Joon gataan¹an cwoo²¹o tya' 'in xuui²¹² do. Joon mo ngayuui¹³ joon gacwo¹o do.

Jaain²¹ simii²¹ 'in sá² cuu² tya¹ júu³ coon¹³ Jesús

¹⁶Joon gatyía¹ jaain²¹gi tsá² 'in gaunngi¹i gajin²in sii²¹i Jesús:

—Tifo² tyú¹, ¿'ee 'e tyú² 'ná¹ jmáa³aa 'e liseen²¹na tyú² coon²¹ tøøi²?

¹⁷Jesús gajin²in:

—¿'Ee lí¹ fu²¹u jna 'in tyú¹? Jaan²¹mo 'in seen²¹ 'in tyú¹ jiin¹³ 'ña'a Dios. Pe wana 'iin²¹²u'u liseen²¹mo'o tyú² jmaa²¹a la to² tyu² Dios.

¹⁸Joon gajin² 'in simii²¹ do:

—¿Noo to² tyu² Dios?

Joon Jesús ganii¹i:

—Jo jngá¹u'u tsá²; jo 'laa²¹²'a coon¹³ tsamí² tya' tsá² xeei²¹; jo jmaa²¹'a 'uun²¹; jo fu²¹'u júu³ tajuu²¹ jiin¹³ jaain²¹; 19 un'goo²¹'o nɛ²¹ɛ coon¹³ saa²¹'a; cwoli'iin²¹²u'u tsaruu²¹'u lawa 'wo'o.

²⁰Joon gañii¹i 'in simii²¹ do:

—Jilaa²¹ la no nigajmáa³aa jiin¹³ la mo xuu²¹²na. ¿'Ee 'ná¹ jmáa³gii?

²¹Joon Jesús gajin²in:

—Wana 'iin²¹²u'un 'e jo 'e si'naai²¹gi 'e 'naa²¹ cwo'nii²¹²i 'e 'oo²¹²'o joon cwo²¹'o tsá² tañii² joon lisá² 'láai²gi tyi'i fu ñɛ'fú². Mi yuui¹³ joon na¹, ngi²¹i coon¹³ jna.

²²Pe mo ngayuui¹³ ganúu²un 'e júu³ lo gangaa¹³i faí³ 'áai¹ tsɛ 'áa¹mo sá² cuu² tya'a.

²³Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'áai¹ wúui¹ cwó¹yaai tsá² sá² cuu² tyɛ²ɛ Dios to² 'ii. ²⁴Fuu²¹²uu 'naa' tún¹, tyan²gi to² wa'a tsa'í² jaain²¹ tsá² sá² cuu² li tyɛ² Dios to² tsá² lag¹wa' ngii¹ camello coon²¹ too²¹ tya' moocuu².

²⁵'Áai¹ tsa'goo²¹'o-tsi tsá² tya'a mo ganúu²un 'elo. Joon gaunngii¹i la 'oo²¹ yaai:

—¿'lin lí² tsataai² li tyɛ² Dios to² tsá²?

²⁶Joon gajjɔ²i Jesús 'ii joon gajin²in:

—Jo lí² jmá¹'a tsá² 'elo pe jilaa²¹ lí² jmá¹'a Dios.

²⁷Joon gajin² Tú³ sii²¹i Jesús:

—Ña'ñɛ¹'ɛ, nigatɛ²¹oo'o 'e 'oo²¹'o'o joon ni-gangí²i coon¹³ 'nɛ. ¿'Ee ilí² tyii'i?

²⁸Joon gañii¹i Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', mi li'múui² jilaa²¹ 'e sá² joon 'in Ruu²¹i Tsá² tyín¹ li silií²¹² tya'a coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a joon 'naa' 'in nigangi¹ coon¹³ jna iní²ii' dyatun¹ li silií²¹² tyii'. Joon ityú²uu² to² 'in dyatun¹ poo²¹² tsá² Israel. ²⁹ La joon jon jileei²¹ 'in nigatú² 'nú¹ si nigatiui¹ ruu²¹i tsañuu¹ si ruu²¹i tsamí² 'ee si nigatiui² sáa³ jmii²¹ 'ee si tsamí² tya'a si jóon¹on 'ee si nigatú² 'wó² tya'a tsu 'wii¹³ jna-a; i'ii²¹mo cíein¹³ líi¹gi joon i'ii²¹mo jon juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹a coon²¹ tøø²mo. ³⁰ Pe fúu¹mo tsá² 'in seein²¹ nano 'in líi¹i nifu 'ii-i litséi¹ ciiin²¹gi. Joon fúu¹mo 'in litséi¹ nano joon 'ii-i nifu ciiin²¹gi —jin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do.

20

Lawa tsa'leei¹³ 'in gajmaa¹a to²

¹ Faa²¹gi Jesús jin²in:

—'E tyu² Dios to² li la líi¹i jaain²¹ ñi'fii²¹² tsá² li náa¹ to². Joon mo 'aa²¹ tsáa¹a tsa'née¹i tsa'leei¹³ tya' 'in cún² mi³ wuunjøø¹³ tya'a. ² Joon jin²in xiiati tyí² la coon²¹ jmii²¹². Joon gasii¹in 'in tsá² do jee²¹² to² tya'a. ³ Joon la 'iin² ñú² gangó¹ li lí¹ 'moo¹³ joon gatsee²¹i tsá² 'in jøøi². ⁴ Joon gajin²in: “¿Ja cwolín²naa' cwojmaa²aa' to² tyiia joon icwóo³oo 'e tíi²naa'?” Joon gangalín²mo 'in tsá² do. ⁵ Joon mo gatí² tyiiañi¹ coon¹³ la 'iin²¹ 'ni¹ ca 'loo¹ gangó¹o 'in ñi¹ do lí¹ 'moo¹³ do 'náa²i tsa'leei¹³ tya'a. ⁶ Joon la 'iin² 'ná² ca'loo¹ gatsee²¹i 'inlíi¹³ 'in jøøi², joon gajin²in: “¿'Ee lí¹ 'née¹³naa' lo tøøi² jmii²¹² jo 'ee to² jmoo²oo'?” ⁷ 'Ido-gi gañii¹i: “Tsu jo 'iin²¹²mo

galí² 'neei²¹ jna'a 'e jmoo²¹o'o to²." Joon gajin² in ñi¹ do: "Cwolín²naa' cwojmaa²aa' to² 'wó² tyiia joon icí³íí 'lee¹³naa' jiin¹³ la gatíí²." 8 Joon la xuu jnaa² gaty² ñi¹ do to² tsa'leei¹³ tya'a 'in tyu² to² gajin²in: "Cwote²du' tsa'leei¹³ do joon cwo¹o 'leei¹³, joon 'láa² 'wii²¹² cwo¹o 'leei¹³ 'in ngataai² li tséi¹ do. Joon 'in ngataai² jee²¹² to² nifu cwo¹o 'leei¹³ li gatséi¹." 9 Joon 'in ngataai² jee²¹² to² la 'iin² 'ñá² ca'loo¹ ga'ii²¹mo 'lee¹³i tya' la tøøi² jmíí²¹². 10 Joon mo ga'ii²¹i 'in ngataai² nifu do 'lee¹³i líí²i i'ii²¹ 'láai²gi 'lee¹³i lagi 'in ngataai² ca'loo¹ do. Pe xu joon coon²¹ røø² ga'ii²¹i 'lee¹³i coon¹³ 'ido. 11 Joon mo ga'ii²¹i 'e 'leei¹³ do ga'láa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ ñi'fii²¹²i do 12 jin²in: "In gacwolín² li tséi¹ røø² ga'ii¹³na'a 'lee¹³na'a coon¹³ 'ido joongi coon²¹ hora gajmaa¹a 'ido to² joon jna'gíí' tøøi² jmíí²¹² taan²¹a'an jee²¹² 'yiia²¹." 13 Pe 'in tsá² fií²¹² do gañii¹i jin²in sñí²¹i jaain²¹ 'in tsá² do: "Tsaru¹u', jo jmóo³oo 'e gó² tyi'naa'. ¿Ti jo gajmoo²¹o' júu³ xiiati 'e 'léé¹³u tya' coon²¹ jmíí²¹²? 14 Con²¹on jiin¹³ 'léé¹³u 'e gatíí²u joon cweei². Iin²¹²na cwo³oo 'in ngataai² jee²¹² to² li tséi¹ do jiin¹³ la cwo³oo 'na. 15 Lí²-i tyu³uu to² cúu³uu jiin¹³ la 'iin²¹²na. ¿Ti ga'aa²¹²a tsiiwúu¹ tsu tsá² tyú¹mo jna? 16 La joon lí¹, 'in li tséi¹ 'ii 'in nifu, joon 'in nifu 'ii 'in li tyéi¹. Tsa itø²ø Dios fúui¹ tsá² pe xuu 'in gacwai² jmáa¹a."

Xiiagi tún¹ jmo¹o Jesús tsá² tya'a júu³ ijúun²in

17 Mo ngó¹ Jesús fu Jerusalén 'yúu²i fu¹ joon gajéé¹i coon²¹ jí dyatúuin² tsá² tya'a joon gajin²in:

18 —Tyán²duu' cwáain¹. 'E ningalii²¹i' lo fu Jerusalén. Joon do-o i'níi¹ tsá² 'in Ruui²¹ Tsá² ja'cwoo²¹o 'in tyu² to² untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley. Joon ityu² to² ijúun²in 'ido. 19 Joon ijaan¹³mo 'ido tya' tsá² jo seein²¹ Israel, joon iungøø¹ni'i 'ido, ipoo¹ni'i joongi itéen¹in tsaa² crúu¹³. Pe mi tiji²¹² 'ni¹ ijiin¹o tún¹ jee²¹² 'li²¹².

Mii¹i sáa³ Jacobo coon¹³ Wó³ jmi¹aa²¹²

20 Joon gangatyéen¹in Jacobo jóon¹ Zebedeo coon¹³ ruu²¹i Wó³ coon¹³ sáa³a fu li siin¹³ Jesús joon gaun'goo²¹o Jesús tsu sáa³ Jacobo coon¹³ Wó³ gali'in²¹²in mii¹i jmi¹aa²¹². 21 Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

—¿'E 'iin²¹²u'un jmaá³aa tyi'i?

Joon sáa³ 'ido gajin²in:

—Mi tyé¹u'u li tyu² to² joon cwo²¹o cwá²a 'in yuun²¹ tyiia gáí² lo, jaain²¹ li' cwoo¹o tsáa¹ jaain²¹gi li' cwoo¹o tooin²¹².

22 Pe Jesús gañii¹i:

—Jo ñí² 'naa' 'ee mii². ¿Ti lí² taa²¹aa' moo²oo' wúu¹ la wúu¹ imóo³ jna? Joon, ¿ti lí² ijúun²naa' la ijúuin² jna?

'Ii-gi gajin²in:

—Lí²-i.

23 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ii:

—Ja²mo, imoo²oo' wúu¹ la wúu¹ imóo³ jna joon ijúun²naa' la ijúuin² jna pe jo tíi²na cwóo³oo níi²ii' jaan²¹naa' li' cwóo³oo tsáa¹ jaain²¹gi li' cwóo³oo tooin²¹². 'E joon 'e tya' tsá² 'in nigatyá¹ a Ñu³ tyu².

24 Joon mo ganúu²un 'in dyéi¹ tsá² tya'a catyaa² do gatsá² 'nii²¹-tsi tya' 'in gáí¹ ruu²¹i do. 25 Pe Jesús gatø²ø 'ii gajin²in:

—Jiin¹³ la ñi² 'naa', 'in tsá² tyu² to² juncwii²¹ tyu² to² 'ii²¹, joon 'in tsá² 'in tyu² to² 'in tyiin² jee²¹² 'in tyu² to² do gøø¹³gi to² tyu². 26 Pe jo lí² la joon jee²¹² 'naa'. Tsu 'in 'iin²¹²in jmá¹ feei¹gi jee²¹² 'naa', 'ii 'ná¹ unjí²in 'in catyaa²gi. 27 Joon 'in 'iin²¹²in líi²in nifu 'ná¹ jmá¹ la to² 'e tyu² 'in catyaa²gi do. 28 Tsu jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá², jo gagoo²¹²oo 'e unjí²in tsá² jna pe gagoo²¹²oo wa'a unjí³na tsá². Gagoo²¹²oo 'e cwó³oo juncwii²¹ tyia la wa 'e 'laa¹³ ili² tiin¹³ tsá² fúui¹.

Un'láa²i Jesús gáí¹ tsá² tiui²

29 Joon mo gacwo¹¹i Jesús fuu²¹ Jericó do fúu¹mo tsá² ngalín² coon¹³ Jesús. 30 Joon li' caai²¹ fu¹ lí ngó¹o Jesús néei¹ gáí¹ tsá² tiui². Joon mo galili³i ingí¹ Jesús lí née¹i do joon ga'oo¹o jin²in:

—iÑa'ñu¹u', Joon¹ 'líi²¹² David, fúu² cwolii¹u jna'a!

31 'In tsá² 'in ngalín² do sñi²¹i 'ido wa'a jo to²o líi¹ 'ido mñi¹³. Pe xu joon lí¹ líi¹gi tá² ga'oo¹o jin²in:

—iÑa'ñu¹u', Joon¹ 'líi²¹² David, fúu² cwolii¹u jna'a!

32 Joon Jesús gajaan¹an lí ngóo¹ joon gatø²ø 'in tsá² tiui² do joon gaunngñi¹:

—¿'Ee 'iin²¹²naa' ijmáa³aa tyii'?

33 Joon gañii¹i 'ido:

—iÑa'ñu¹u', 'e 'iin²¹²na'a jø²ø'ø!

34 Joon fúu² galíi²i Jesús 'ii, joon ga'lii²¹i unni¹ 'ido. Tsifu joon galí¹ jòø²ø 'in tsá² tiui² do joon ngalín²mo coon¹³ Jesús.

21

Mo ga't²i Jesús Jerusalén

¹ Joon mo x^u 'ná¹gi tyá¹ Jesús fuu²¹ Jerusalén, joon gatyalín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Betfagé, fuu²¹ náa¹ caai²¹ moo²¹ sii²¹ Olivos. ² Joon Jesús gaty^u^{2u} to² gáí¹ tsá² tya'a jin²in:

—Cwolín²naa' 'e fuu²¹ pi³ náa¹ tyani no. Joon do-o ityee¹³naa' jaain²¹ bu³ 'yia²¹² si'ñúu¹i coon¹³ y^uu²¹ tya'a. Joon sii¹³ii' 'nii²¹² tya'a joon jøø²¹²naa' fu lo. ³ Wa' 'in sii²¹i 'naa' cwáain¹ tya' bu³ do joon fú²uu': “Ña'ñu¹oo'o 'né¹ ni'i 'inlo joon nacun'un jajaa²¹²na'a.”

⁴ Joon la lo galí¹ 'e gatsín¹ júu³ gataan¹an ni mo'jí² jaain²¹ 'in gacwo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ 'e jin²:

⁵ Síi¹³ii' 'e fuu²¹ do sii²¹ Sión:

“Jøø²øø', Røøi¹³ tyii' jó¹ lawa

tsá² 'wóí¹ tyín¹in jaain²¹ bu³,

jaain²¹ bu³ xuui²¹², 'in líi¹i jóon¹on

jaain²¹ joo'núu³ tyaan¹ laa²¹².”

⁶ Joon 'in tsá² tya' Jesús do ngalín²mo ngajmaa¹a la to² ty^u² Jesús. ⁷ Ngatee¹e bu³ do joon gaunfuu¹u siin¹³in moo'wó¹o bu³ do. Joon gacwó² Jesús 'in bu³ do. ⁸ Joon 'in tsá² fúui¹ do ganii¹²i siin¹³in tya'i fu¹ li ngó¹ Jesús. Joon 'in líi¹³ gaty^u^{2u} nii²¹² moo²¹ joon gatyaa¹a tya'i fu¹. ⁹ Joon 'in tsá² 'in ngalín² nifu lagi 'in jalín² li' caluu 'oo¹o jin²in:

—iCwoseein²¹ Jóon¹ 'lhi²¹² róøi¹³ David wóo²¹!
 jIn cwa³mo 'i 'in jó¹ coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu^{1u}!
 jUn'goo²¹oo' Dios!

¹⁰Joon mo ga'í² Jesús fuu²¹ Jerusalén joon ganáa¹
 'goo²¹ 'áai¹ joon fúu¹mo gaunngii¹i gajin²in:

—¿'lin-gi 'ino?

¹¹Joon tsá² gañii¹i:

—Jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tya' Dios 'in sii²¹ Jesús
 'ino. 'In jó¹ fuu²¹ Nazaret 'e náa¹ li sii²¹ Galilea no.

*Ga'woo²¹mo Jesús tsá² 'in taai² inuu cwo¹ fee¹ do
 'e tyaan¹ 'e 'nii¹ 'e ló² tsá²*

¹²Mo ngayuui¹³ joon ga'í² Jesús inuu cwo¹ fee¹
 tya' Dios sii²¹ do. Joon ga'óø¹²mo jileei²¹ 'in taai²
 do fu caluu. Lagi 'in taai² ló¹ do la joon jon 'in taai²
 'nii¹i ga'óø¹²mo. Gajiin²¹ Jesús mesa li taa¹³ cuu²
 tya' tsá² 'in unsi²¹i cuu² tya' tsá². Gajiin²¹mo jon
 'mosí¹³ li néei¹ 'in 'nii¹i maa²¹². ¹³Joon gajin² Jesús
 sii²¹i 'ido:

—Ni jí² tya' Dios jin²in: “E 'nú^{3uu} lo iunsii²¹
 tsá² coon²¹ li faa²¹a tsá² júu³ tyú²”, pe 'naa' nigaj-
 maa^{2aa} lo lawa coon²¹ too²¹ li taai²¹² 'uun²¹.

¹⁴Joon tsi inuu cwo¹ do gangatyéen¹in 'inlhi¹³
 tsá² tiui² coon¹³ 'inlhi¹³ tsá² jluui¹³ li siin²¹ Jesús
 joon gaun'láa²mo Jesús 'ido. ¹⁵Taai² jon inuu cwo¹
 do 'inlhi¹³ xuui²¹² 'in ga'oo^{1o} gajin²in: “iCwoseein²¹
 Jóon¹ 'lhi²¹² róøi¹³ David wóo²¹!” Joon mo ganí² 'in
 tsá² tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley
 jilaa²¹ milagro gajmaa^{1a} Jesús joon mo ganúu^{2un}
 'e 'oo^{1o} 'in xuui²¹² do gatsá² 'nii²¹-tsi. ¹⁶Joon
 gajin²in gasii²¹i Jesús:

—¿Ti jo nuu^{2un} 'ee 'e jin² 'in xuui²¹² no?

Joon gañii¹i Jesús:

—Núu³oo. ¿Ti jo mo gauntsaa¹³naa' 'ee 'e jin² jí² tya' Dios cwáain¹ tya' 'elo? Jin²o la no:
'E 'øø¹ø xuui²¹² coon¹³ yuun²¹ pi³ iuntyúí¹ jna-a
joon.

¹⁷ Joon gacwo^{íí¹}o do, gatuu²mo 'in tsá² do joon gangó¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Betania. Joon do-o gajaan¹an canuu¹.

'H²i Jesús tsiifú² tya' 'mó² cwarí³

¹⁸ Mo gajná² joon gacií¹³i Jesús fu Jerusalén joon gatsá² un'aa²¹²i. ¹⁹ Joon gango¹o si² lí² caai²¹ fu¹ coon²¹ 'mó² cwarí³. Joon gangatyéen¹in co' lí si²i pe jo 'e gatsaa²¹a jiiin¹³ coon²¹ 'oofuu²¹ tya'a. Jmaai² mo²o tsí². Joon Jesús gajin²in sii²¹i 'e 'mó² cwarí³ do:

—jiiin¹³ coon²¹ naa¹³ jo 'ee 'oofuu²¹ 'íí¹gi 'nu!

Joon tsifu joon lityuun²¹ 'e 'mó² cwarí³ do. ²⁰ Joon mo ganí¹i tsá² tya' Jesús 'elo ganga'goo²¹o-tsi 'áai¹ joon gajin²in:

—iLaa¹³ lílí¹ jmoono galityuun²¹ 'e 'mó² cwarí³ no!

²¹ Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', wana jo¹ líí²naa' joon jo tóin¹ júu³ tyii' líí¹gi lijmaa²aa' lagi jmaa²¹²aa tya' 'e 'mó² cwarí³ no. Lí²-i fú²uu' 'e moo²¹ si² do: “Jiin¹³ lo, cwó², cwoté²u'u tsi jmi'ñi³”, joon la joon ilí². ²² Joon jilaa²¹ imí²ii' coon¹³ júu³ tyú² tyii' i'ii¹³naa' wa jo² líí²naa'.

To² 'oo¹o Jesús

23 Joon gaí² Jesús in^{uu} cwo¹ fee¹ do joon la 'ii²¹² siin²¹ 'e²e tsá² joon gangatyéen¹in 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel joon gaunngii¹i:

—¿'Ee to² 'oo²'o 'e jmoo²'o la no? ¿'lin gacwo¹'o 'e to² no?

24 Joon Jesús gañii¹i:

—Joongi iunngii³duu 'naa' joon wana ñí²ii' la joon jon jna ifuu²¹²uu 'naa' 'iin gacwo¹'o to² jmóo³oo. 25 ¿'lin gatyu² to² saa¹i Wó³ tsá² jmii²¹? ¿Ti Dios 'e wa tsá² 'ee?

Pe 'in tsá² jo cwo¹'o júu³ la 'oo²¹ ruu²¹i jin²in:

—Wana fá²a' Dios gatyu² to² 'in Wó³ do ijin² 'ino: “¿'Ee li' jo gajo¹ galí²'naa' júu³ tya' 'ido?” 26 Joon wana fá²a' 'e tsá²-a gatyu¹ to² Wó³ do ijme¹'mo tsá² jna' tsu jilee²¹'mo tsá² líi²i 'e faa²¹a Wó³ do cwáain¹ tya' Dios.

27 Tsu 'wii¹³ joon gasii²¹i 'in tsá² do Jesús jin²in:

—Jo né² jna'a.

Joon gajin²in Jesús:

—La² joon jon jna jo fuu²¹²uu 'naa' 'in gacwo¹'o jna to² 'e 'óo³oo.

Lawajaain²¹ tsá² 'in seein²¹ gáí¹ jóon¹on

28 Joon Jesús gasii²¹i 'in tsá² do jin²in:

—¿'Ee 'i¹-'oo'? Galiseein²¹ jaain²¹ tsá² 'in seein²¹ gáí¹ jóon¹on. Joon gajin²in sii²¹i 'in jaain²¹ do: “Yuu²¹ tyi', cwo²'o cwocun²'un mi³ wuunjøø¹³ tyiia no.” 29 Joon 'in jóon¹ do gañii¹i: “Jo ní³ jna.” Pe mo li cii²¹gixu gajoo²¹'o-tsi joon gango¹-o, ngajmaa²¹a to². 30 Joon gangó¹'o jmii²¹ do ngajøø²ø 'in jaain²¹ dogi. Joon la do-o gajin²in. Joon 'in

jaain²¹ do gajin²in: “Tyú²-u, ñu³, ní³oo.” Pe jo gangóo¹o. ¿'Ee i¹-'oo'? 31 ¿'In jee²¹² 'in gáí¹ do gajmaa¹a la 'iin²¹²in jmii²¹ do?

Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—'In nifu do-o.

Joon gajin²in Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in tsá² 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nií¹i tsá² coon¹³ 'in 'yiiatsangó¹ itsataa²i li tyu² Dios to² jéi¹gi lagi 'naa'. 32 Tsu Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹ gajó² gajma¹ 'naa' júu³ xiiala 'ná¹ taan²¹²naa' joon jo gajo¹ galíi²naa'. Pe 'in tsá² 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nií¹i tsá² coon¹³ 'in 'yiiatsangó¹ jo¹o galíi²i. Pe 'naa' fiin¹³ gañi²oo' 'elo jo gajoo²¹-'oo' wa' jai² líi²naa' —jin² Jesús.

Lawa 'in líi¹ tsa'leei¹³ 'in gó²

33 —Núu²duu' coon²¹gi júu³ —gajin² Jesús— lawa jaain²¹ tsá² fi²¹² 'wó² 'in gajñi¹i wuunjøø¹³ jee²¹² 'wó² tya'a joon gajmaa¹³a coon²¹ 'yá² la caain²¹ ti' tyiia²¹ tya'a. Joon gajmaa¹³a coon²¹ li niui² mi³ wuunjøø¹³ do. Gajmaa¹³o jon coon²¹ po' ñíi¹ i'á¹a 'wó² do.

'Mo ngayuui¹³ joon gacwo¹o tsá² ini² do. Joon gangóo¹o coon²¹ cwoo¹³ li wíin². 34 Joon mo gatí² liroo²¹ mi³ wuunjøø¹³ do 'in fi²¹² 'wó² do gasii²¹in jaain²¹ gáí¹ tsa'leei¹³ tya'a wa tsatyíin²an 'e tyáa¹ 'e gatíi²i 'e garoo²¹ 'wó² do. 35 Pe 'in tsá² taain²¹² ní² do gasan²mo 'in tsa'leei¹³ 'in gatyalíin² do, jaain²¹ gapoo²¹i, jaain²¹gi gajngaa¹³mo, joon gatyuu¹³i cuun²¹² 'in jaain²¹gi do. 36 'In fi²¹² 'wó²

do gasiin²¹gi tsa'leei¹³ tya'a fúui¹gi pe la do-o tún¹ gajmaa¹a 'in ní² 'wó² do.

³⁷ Joon li gatséi¹ gasii²¹in jóon¹on ga'i¹-tsi: “Fowa ili'gii²¹mo yuun²¹ tyiia”, líi²i. ³⁸ Pe mo gangaa¹i jóon² 'in tsá² fii²¹² 'wó² do 'in gatyí¹a do gasii²i la 'oo²¹ 'ii: “‘Ino-o 'in lí² tya'a 'e 'wó² no, joon wa jngaa¹²mo' 'ino joon ilí² tyi' 'e 'wó² no.” ³⁹ La joon gasaan²¹mo 'ido, joon gapii²in lí' co' 'yá² do joon gajngaa¹²mo.

⁴⁰ Joon gaunngii¹i Jesús 'in tsá² tein²¹ co' li siin¹²in do jin²in:

—Mi tyía¹ 'in fii²¹² 'wó² do, ¿'ee ijmáa¹a tya' 'in tsá² taain²¹² 'wó² tya'a do líi²naa'?

⁴¹ Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—Ijngaa¹²mo 'in tsá² gó² do jo 'ee fúu² líi²gi 'ido. Joon icwo¹o tsá² xee²¹mo 'e 'wó² do joon 'in tsá² do ityáa¹ cwoo²¹o 'in fii²¹² 'wó² do itíi² 'e garoo²¹ do.

⁴² Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

'Naa' niganuu²uun' júu³ tya' Dios 'e jin²in:
'E cuun²¹² 'e gadya²a 'in tsá² jmoo¹³o 'nú¹ lí' caai²¹
lawa jo 'ee²¹² to² 'í³.

'E cuun²¹² joon galí¹ cuun²¹² nifu.

Gajmaa¹a Ña'ñu¹u' 'elo.

Joon ganga'goo²¹-tsi tsá² 'áai¹ 'in gani²'elo.

⁴³ Wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa', jo ityu²gi Dios to² 'naa' joon ityu² to² tsá² xeei²¹ 'in lí² jmá¹a jiin¹³ la to² tyu²u do. ⁴⁴ Joon cwáain¹ tya' 'e cuun²¹² nifu do, doñi¹iin 'in cii² ni cuun²¹² do ilituu¹³ 'ii coonti joon wana 'iin gatsiin¹in 'e cuun²¹² do joon lí² fu² 'ii coonti.

45 Joon mo ganúu²un 'in tsá² tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsá² fariseos do 'e júu³ cwáain¹ gatyaa¹ Jesús do galili¹³o 'e faa²¹a 'wii¹³ tya' 'ii-o.
46 Gali'in²¹²in 'e teen¹³mo 'ido pe gøø²¹mo tsá² tsu 'in tsá² do 'i¹-tsi 'e Jesús do faa²¹a cwáain¹ tya' Dios.

22

Júu³ cwáain¹ tya' mo cui² cwoo²¹ tsá²

1 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e tyaa¹ jmai² júu³ cwáain¹ tya' 'in tsá² do gajin²in:

2 —'E tyu² Dios to² tsá² li la li mo gajmaa¹ a jaain²¹ røøi¹³ jmi²¹² mo gacui² cwoo²¹ joon¹on. 3 'In røøi¹³ do gasii²¹in tsa'leei¹³ tya'a wa'a tsate²e 'in tsá² nigatø²ø itsalín² jmi²¹² do. Pe 'in tsá² nigatø²ø do jo 'iin²¹²in tsalín². 4 Joon gasii²¹in 'in xeei²¹gi tún¹ tsa'leei¹³ tya'a joon gasii²¹i 'ido: “Cwosii¹³duu' 'in tsá² nigatø²ø do, niná¹ tyá² 'uunñi² tyiia no. Nigajúin¹ joo'tsáa² coon¹³ 'in catyaa² 'in 'ooi¹³. Joon jilaa²¹ niná¹ tyá² tya'a jin²in fu²u. Cwolín²moo' li ná¹ jmi²¹² do.” 5 Pe 'in tsá² do jo gaunjíi²i tún¹. Jaain²¹ jee²¹² 'in tsá² jo gangalín² li ná¹ jmi²¹² do gangó¹o ngajøø²ø 'wó² tya'a. Jaain²¹gi gangó¹o nga'nii¹xu 'e 'oo¹o. 6 'Inlíi¹³gi gajmee²¹mo 'in tsa'leei¹³ tya' røøi¹³ 'in gangate² 'ii ce gajngaa¹²mo 'ido. 7 Joon 'in røøi¹³ do gatí² 'nii²¹-tsi joon gatyu²u to² 'láa² tya'a wa tsalín² tsajngaa¹²mo 'in tsá² do 'in gajngaa¹² tsa'leei¹³ tya'a joon i'úi¹ jí² goo¹o 'ido. 8 Mo ngayuui¹³ joon 'in røøi¹³ do gasii²¹i tsa'leei¹³ tya'a jin²in: “Jilaa²¹ niná¹ tyá² tya' icwui² cwoo²¹ xuui²¹² tyiia pe jo tíi²i jalín² 'in nigatøø²ø' do. 9 Cwolín²naa' jon

fu la caain²¹ tyuu¹³ jee²¹² 'nú¹ joon tó²øø' doñi'in tsá² 'in máa¹³naa' ijaliin² li tí² jmi²¹² lo." 10 Joon ngaliin²mo 'in tsa'leei¹³ do jee²¹² 'nú¹ do joon gali-caain²¹ jileei²¹ tsá² 'in gatsee²¹i 'in tyúi¹ coon¹³ 'in gó². Joon coon¹³ la joon garó¹ inuu tya' 'in róøi¹³ do.

11 Joon 'in róøi¹³ do gaí² inuu li nataai²¹² 'in tsá² gatø¹²ø do. Joon gangaa¹i jaain²¹ tsañuu¹ 'in jo tyi² 'mi² 'a la tyi² tsá² 'in taai²¹² li cui² cwoo²¹ tsá². 12 Joon gajin²in sii²¹i 'ido: "Tсарu¹u', ¿'ee li jo tyii¹³i 'mi² 'e la tyi² 'in catyaa² no?" Joon 'in tsá² do gajaan¹an tii². 13 Joon 'in róøi¹³ do gatyu² to² tsa'leei¹³ tya'a jin²in: "Cwo'nuu^{2uu} cwoo²¹ tí² 'ino joon cwopíin¹naa' fu caluu li nuu²¹." Do-o ityi²i tsá² joon icuu¹²¹i moojóon¹on. 14 Tsa itø¹²ø Dios fúu¹mo tsá² pe xuu 'in cwai³ jee²¹² do-o jmáa¹a.

Unngü¹i tsá² Jesús cwáain¹ tya' cuu² cí¹ tsá² tya' tsa'a^{to} tyiin¹ Roma

15 Joon 'in tsá² fariseos gasii²¹i la 'oo²¹ yaai xiala lí² 'ní²i Jesús coon¹³ júu³ tya'a. 16 To² joon gasii²¹in tsá² fariseos 'inlíi¹³ tsá² tya'a caan²¹mo coon¹³ 'inlíi¹³ tsá² tya' Herodes 'e sii²¹i Jesús, joon gajin²in:

—Tifo², né³oo'o 'e fo²¹o jmai² 'e la jai². Joon 'e²¹e tsá² fu¹ tya' Dios la jai² jo 'ee unjii²¹i jilaa²¹ 'e faa²¹a tsá². Tsa jo jmoo²¹o 'ii²¹ jiin¹³ la 'i¹-tsi tsá². 17 Sii¹³ jna'a, ¿tí² tyú² wa tyí² tsá² cuu² tya' 'in tsa'a^{to} tyiin¹ Roma 'owa jo tyí² tsá² 'ee?

18 Pe Jesús ñi¹o 'ee 'e gó² 'i¹-tsi 'in tsá² do joon gajin²in:

—Tsá² 'in sisíi²i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'. ¿'Ee li' 'iin²¹²naa' tøø¹³naa' jna nilá²? 19 'Ee¹³duu' jna coon²¹ cuu² 'e cí²íi' tya' røøi¹³ do.

Joon gacwo¹o coon²¹ cuu² yuuⁿ²¹. 20 Mo gani²i Jesús 'e cuu² do gaunngíi¹i:

—¿'lin ni² 'e toon¹on ni cuu² lo? Joon, ¿'iingi coon¹³ 'e toon¹on 'e sii²¹ ni cuu² lo?

21 Joon 'in tsá² do gañii¹i:

—Ni² 'in tyu² to² do-o no.

Joon gajin² Jesús:

—Cwoo²oo' jon 'in tyu² to² Roma jiiⁿ¹³ 'e gatii²i, la joon jon cwoo²oo' jon Dios 'e gatii²i.

22 Joon mo ganúu²un 'in tsá² do júu³ tya' Jesús do ganga'goo²¹-tsi. Gatiu²mo 'ido 'ii jon gangaliin¹mo.

Gaunngíi¹ tsá² Jesús cwáain¹ tya' mi jiiⁿ¹in tsá² jee²¹² 'líi²¹²

23 Jmíi²¹² joon gangaliin² 'inlíi¹³ tsá² saduceos, 'in jin² 'e jo jiiⁿ¹in tsá² jee²¹² 'líi²¹², ngaunngíi¹i Jesús 'e júu³ lo:

24 —Tifo², Moisés gatyu²u to² jna' wana gajúin¹ tsá² mo nasicui² cwoo²¹o joon jo xuui²¹² tya'a liseein²¹ ná¹ cu²mo cwoo²¹ 'in ruui²¹ 'in 'líi²¹² nijúin¹ do 'in 'yia'níi². Joon iliseein²¹ xuui²¹² tya' 'in ruu²¹i najúin¹ do. 25 Joon galiseein²¹ dyái¹ tsañuu¹ la 'oo²¹ ruu²¹i. Joon 'in nifu do gacu²mo cwoo²¹o joon gajúun¹mo joon jo xuui²¹² tya'a galiseein²¹. Joon 'in ruu²¹i lí gatii² gái¹ do gacu²mo cwoo²¹o jon coon¹³ 'in 'yia'níi² do. 26 La galí¹ tya' 'in nifu do la joon galí¹ tya' 'in gatii² gái¹ do. La joon tya' 'in gatii² gaai²¹ jon. La joon galí¹

tya' ji dyáa¹i do. ²⁷ Joon mo gangí²i joon, joon gajún¹mo jon 'in tsamí² do. ²⁸ Joon mi jiin¹in tsá² jee²¹² 'lí²¹², ¿iin jee²¹² 'in dyái¹ tsaruu²¹i do ilí²in nuu¹ tya' 'in tsamí² do tsu jilee²¹mo do gacu²mo cwoo²¹o coon¹³?

²⁹ Joon gañii¹i Jesús:

—Li' cii¹²i 'i¹-'oo' 'naa' tsu jo ñí²ii' 'ee jin² júu³ tya'a Dios jon'gi ñí²ii' 'ii²¹ tya' Dios. ³⁰ Tsu mi jiin¹in 'lí²¹² jo cui²gi cwoo²¹o tsañuu¹ jon'gi tsamí². Ilí²in lawa ángeles tya' Dios 'in taai²¹² ñu¹fú². ³¹ Pe cwáain¹ tya' 'e jiin¹in tsá², ¿ti jo mo gauntsáa¹³ 'naa' xiiala nigajin² Dios 'ña'a? La joon gajin²in: ³² “Jna-a Dios tya' Abraham, joongi tya' Isaac, joongi tya' Jacob.” 'In Dios Jmii²¹ do jon' Dios tya' 'in nijuin¹, Dios tya' tsá² jiin¹ 'ii.

³³ 'Áai¹ ganga'goo²¹-tsi 'in tsá² fúui¹ taai² do mo ganúu²un júu³ ga'ee¹ Jesús.

E júu³ 'e tyu² Dios to² 'e tyiin²gi

³⁴ Joon mo galiñi¹ tsá² fariseos 'e Jesús nigali¹o tsá² saduceos do joon gauncaain²¹ yaai 'in tsá² fariseos li siin²¹ Jesús. ³⁵ Joon 'e 'iin²¹²in wa iliñii¹ 'ee 'i¹-tsi Jesús joon jaain²¹ tifo² tya' ley jee²¹² 'ii gaunngii¹i Jesús jin²in:

³⁶ —Tifo², ¿lee júu³ 'e ga'í²i 'lí²¹² Moisés to² tyu² Dios 'e tyiin²gi?

³⁷ Joon Jesús gajin²in:

—Cwoli'iin²¹²mo'o Dios tyi'i jiin¹³ la'a 'e seen²¹un, joon jiin¹³ la'a 'e 'i¹-'o'o. Jo 'iin²¹²gi'i jiin¹³xu fee¹gi lagi 'iin²¹²u'un Dios tyi'i. ³⁸ 'E loo¹ 'e júu³ 'e tyiin²gi nifu la jee²¹² jilaa²¹. ³⁹ Joon la joon

li júu³ li gati² tún² 'e jin²: “Cwoli'in²¹²mo'o jileei²¹ tsaruu²¹u lawa 'wo'o.” 40 Tsu 'e júu³ tún² lo 'e tyu² to² tya' jilaa²¹ júu³ 'e catyia² tya' Moisés coon¹³ jilaa²¹ 'e ga'e¹ 'in tsá² gacwoo²¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹.

¿'In-gi jóon¹ 'in Cristo no?

41 La jee²¹² téen²mogi tsá² fariseos coon¹³ Jesús 42 joon gaungii¹ Jesús 'ii:

—¿'Ee 'i¹-oo' cwáain¹ tya' Cristo? ¿'In-gi jóon¹ no? 'Ido-gi gañii¹ i:

—Jóon¹ David 'ino.

43 Joon gajin² Jesús gasii²¹ 'ii:

—Wa'a la joon, ¿'ee li' gaunsii²¹ in David Ña'ñu¹u' coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyá² tya' Dios? Tsu David do gajin² in:

44 Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ jin² in sii²¹ Ña'ñu¹u' tyia: “Ní² li' cwóo³oo tsáa¹ ca mi tyée¹³na 'in 'eei¹ 'nu 'wii²¹² tíi¹³ i.”

45 Wana gajin² 'in David do “Ña'ñu¹u'” mo na-gafaa²¹a cwáain¹ tya' Cristo, ¿xiiala 'e lí² 'e lí² in jóon¹ David 'in Cristo no?

46 Joon jii¹³ jaain²¹ jo gali² gañii¹ jii¹³xu. Joon ca jmii²¹ joon li ngó¹gi jo gata²gi tsá² wa'a 'e unngii¹gi Jesús.

23

Cwo¹o Jesús tsaa² 'in tsá² fariseos coon¹³ 'in tifo² tya' ley

1 Joon gajin² Jesús sii²¹ 'in tsá² fúui¹ téein² do coon¹³ tsá² tya'a:

2 —'In tifo² tya' ley coon¹³ 'in tsá² fariseos née¹i 'áan³ tya' Moisés. 3 Joon 'naa' jmaa²aa' núu¹³uu' ce jilaa²¹ 'e jin²in pe jo jmaa²aa' la jmoo¹o tsu jo jmoo¹o jiin¹³ la jin²in. 4 Tsu coon¹³ jilaa²¹ 'e jin²in 'e li la li coon²¹ laa²¹² 'e 'ii²¹ 'áai¹ ce jiin¹³ jaain²¹ jo lí² roon²¹, joon 'ii tyu²u to² cón² tsá² 'e laa²¹² do pe 'ii-gi jo 'ee uncoon¹³on jiin¹³xu. 5 'Yu to² jmoo¹o jilaa²¹ 'e jòø² tsá². Tí²-tsi 'in tsá² do ngii¹i si'ñuu¹³ tuloo²¹ pi³ 'e taa¹³ mo'jí² 'e toon²¹² júu³ tya' Dios tya'tyi¹. Si'ñuu¹³ jon 'e tuloo²¹ pi³ do cwáa¹a. Pe 'in tsá² do coo¹³gi tuloo²¹ pi³ tya'a lagi 'in catyaa²i do. Joongi tí²-tsi jmoo¹o cwaa²¹ po³ ñi¹ si'íi¹³ 'ée² siin¹³in. 6 Joon 'iin²¹²in 'in tsá² do cwá²a jmai² li tyú²-u mo née¹i gøø²¹ø coon¹³ tsá². 'Iin²¹²in jon cwá¹a ni 'mosí¹ 'e tyiin² nifú² 'e sá² inuu cwo¹ sinagoga. 7 'Iin²¹²in 'e fee²¹ tsá² 'ii coon'tun mo jiin¹ tsá² 'ii jee²¹² 'nú¹, 'e sii²¹ tsá² 'ii: “Rabbi”, 'e 'øøi²¹-tsi tsá², tifo² tyi' —jin² Jesús sii²¹i tsá² fúu¹ do.

8 Joon faa²¹gi Jesús jin²in sii²¹i tsá² tya'a:

—'Naa' jo cweei¹ sii²¹ tsá² 'naa': “Tifo² tyi'”, tsu 'naa' líi¹naa' tsaruui²¹ tsá² joon jaan²¹mo tifo² tyii' seen²¹ jiin¹³ Cristo. 9 Joon jo fú²uu' jiin¹³ jaain²¹: “Ñu¹u”, ni cwoo¹³ juncwii²¹ tsu jaan²¹mo Jmii²¹ tsá² seen²¹ 'in tyiin¹ ñu¹fú². 10 Jo cweei¹ sii²¹ tsá² 'naa': “Ñi'fii²¹i'”, tsu jiin¹³ Cristo líi¹i fii²¹² tsá². 11 Tsu jee²¹² 'naa' 'in unjí²in 'in catyaa²i gi, 'ii 'in feei¹gi. 12 Tsu jilee²¹ 'in jmoo¹o cøøi¹³gi yaai 'ii 'in pi³gi tyani Ña'ñu¹u pe 'in jmoo¹o pi³gi yaai 'ii 'in cøøi¹³gi —jin² Jesús.

13 Joon gajóø²ø Jesús li téein² tifo² tya' ley coon¹³ tsá² fariseos joon gajin²in:

—iFúu² 'naa', tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos, tsá² 'in sisí²i 'e 'i¹-tsi la jmoo¹ 'naa!', tsu jní¹³moo' wa tsataai²¹² tsá² li tyu² Dios to² tsá². Pe tyiin³ 'naa' jo cwotáan²naa' li tyu² Dios to² jon'gi cwoo²oo' tsataai²¹² 'in catyaa²gi 'in 'iin²¹²in tsataai².

14 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos, tsá² 'in sisí²i 'e 'i¹-tsi la jmoo¹ 'naa'! Tsu 'woo¹³naa' 'nú¹ 'yia'ní² joongi fó²oo' júu³ tyú² 'e cwaa²¹ lí¹ wa iun'goo²¹ tsá² 'naa'. Tsu 'wii¹³ joon imoo²oo' wúu¹ 'ái¹gi.

15 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos, tsá² 'in sisí²i 'i¹-tsi la 'e jmoo¹ 'naa'! Tsu 'naa' cwolín²naa' 'naa'²¹naa' xufin¹³ jaain²¹ tsá² 'in lí² nuu¹un júu³ tyú² tyii' 'e xiiala un'goo²¹ 'naa' Dios tyii'. Cwolín²naa' la caain²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'naa'²¹naa' 'in tsá² do, joon mi tyeei¹ 'naa' jaain²¹ 'in nuu¹un júu³ tyii' jmée¹³naa' 'in tsá² do tún² 'ii'¹³gi lí¹i jóon¹ 'in 'lii'³ lagi 'naa'.

16 'iFúu² 'naa', tsá² 'in coon²¹ too² yaanaa'!, 'naa' fó²oo': “Wa 'í¹i tsá² júu³ 'ée¹ tsá² cwo¹ fee¹ si' Jerusalén jo 'ee to² 'í³in 'e júu³ joon fó²oo' 'naa'. Pe wana 'í¹i tsá² júu³ 'ée¹ tsá² cwanáa¹ 'e sá² inuu cwo¹ do 'e joon 'ná¹ untsín¹ tsá² júu³ do fó²oo' 'naa’.” 17 'iTsá² bón¹ 'naa' joongi tiuu² 'naa'! ¿'Ee 'e tyiin²gi: 'e cwanáa¹ do owa 'e cwo¹ 'e si'² jmoo¹o cwaai³ 'e cwanáa¹ do? 18 Joongi fó²oo' 'naa': “Wa 'í¹i tsá² júu³ 'ée¹ tsá² altar, jo tséin¹ 'e júu³ joon, pe wana 'í¹i tsá² júu³ 'ée¹ tsá² 'e roon¹on ni altar do 'e

joon 'ná¹ untsín² tsá² 'e júu³ do." 19 ;Tsá² bón¹ 'naa' joongi tiuu² 'naa'! ¿'Ee 'e tyiin²gi: owa 'e roon¹on ni altar do owa 'ña'a altar do 'ee 'e jmoo¹o licwaai³ 'e roon¹on ni do? 20 Tsu jileei²¹ 'in 'e¹ altar do 'e¹o jon jilaa²¹ 'e ná¹a ni do. 21 La joon jon 'in 'e¹ cwo¹ do 'ée¹mo jon Dios Jmii²¹ 'in tyíin¹ ñu'fú², 'in jmoo¹o cwaai³ 'e cwo¹ do. 22 Joon jileei²¹ 'in 'e¹ ñu'fú² 'ee¹o jon li silii²¹² tya' Dios 'ée¹mo jon Dios 'in tyíin¹ do.

23 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley joon 'naa' tsá² fariseos! ;Tsá² 'in sisíi²i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! Cwó² 'naa' Dios ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii¹³ tya' jilaa²¹ 'oo² tya' 'uunñi² pe jo coon²oon' cwáain¹ 'e júu³ 'e tyiin²gi lagi 'e jmaa²aa' 'ii²¹ røø²¹, joon lagi jmaa²aa' feei¹-'oo' tya' tsá², lagi 'e tsáai¹-'oo' Dios. 'Ná¹-a jmaa²aa' jilaa²¹ 'elo joon jo 'iin²-'oo' jmaa²aa' 'e catyia² do. 24 ;Tsá² 'in coon²¹ tóo² yaamo 'naa'! ;Tyíi¹³ 'naa' lu¹ mo 'yuu²i 'e 'uu²uu' pe jo lí²ii' 'nii¹³naa' jaain²¹ camello!

25 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos! ;Tsá² 'in sisíi²i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! 'Naa' rúun¹³uun' 'naa' tyú² li' caluu vaso coon¹³ jilaa²¹ wúun¹ 'e jmaa¹³naa' to² pe coon¹³ jilaa²¹ 'e niga'uun²¹²uun' si røø²mo tsi do. Sirøø²mo jon jiin¹³ coon¹³ 'e 'yaa¹-'oo'. 26 Tsá² tiui² 'naa', tsá² fariseo: 'Ná¹ rúu¹³naa' vasos coon¹³ wúun¹ tyii' li tsi nifu, joon coon¹³ la joon ilityú²-u li' caluu jon.

27 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos! ;Tsá² 'in sisíi²i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! Líi¹naa' la li 'nú¹ pi¹³ li si'aa²¹² 'lii²¹² 'e gasuun¹ tsá² loo²¹² jnéei¹ taa²¹ 'ya²gi pe li tsi jmai² moo¹ tya'

'lĥi²¹² taa¹³ tsi. ²⁸ La joon jon 'naa' tyú²-u jné¹naa' li caluu jøø²i tsá² 'naa' pe li' tsi alma tyii' sirøø²i tóo² 'e coon²oon' tsá² coon¹³ jilaa²¹ nii²¹² 'e gó².

²⁹ 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos! ;Tsá² 'in sisĥi²i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! Jmaa²aa' 'nú¹ pi³ tya' tsá² 'in najúin¹, 'in gacwó² júu³ Dios la mo jéei¹, joon jmaa²aa' 'ya²gi li si'aa²¹² 'in tsá² tyú¹. ³⁰ Joon fó²oo' 'naa': “Wa mo'o ni'i sáan²a'an mo nigaliseein²¹ 'lĥi²¹² tsacøøi¹³ tyii'i jo gajngaa¹³na'a 'in tsá² 'in gacwó² júu³ tya' Dios la nigajngaai¹² tsacøøi¹³ tyii'i.” ³¹ Joon coon¹³ la joon jmóo¹³naa' júu³ 'e líi¹naa' jún² tya' 'in tsá² 'in nigajngaai¹² 'in tsá² 'in nigacwó² júu³ tya' Dios la mo jéei¹. ³² ;Untséin¹naa' jiin¹³ la niga'láa² tsacøøi¹³ tyii' 'wii²¹² jmaa¹a!

³³ 'Jóon¹ mĥi²¹ 'lĥi³mo 'naa'. Coonti jo ilaa²¹naa' 'e wúu¹ ní² tsá² li 'ii²¹. ³⁴ Tsu 'wii¹³ joon isĥi³na tsá² 'in cwo¹ 'naa' júu³ tyú² tyiia coon¹³ tsá² jmĥi²¹²-tsi coon¹³ tifo² 'in 'e² 'naa' júu³ tyú² tyiia. Pe 'naa' ijngaa¹³naa' 'inlíi¹³ joon 'inlíi¹³gi taa¹³naa' tsa² crúu¹³. Joon 'inlíi¹³gi ipoo²¹²naa' inuu cwo¹ sinagogas tyii', icwolĥin²naa' cwo'øø²¹naa' la coon²¹ fuu²¹ li tsalín² 'ido. ³⁵ Coon¹³ la joon ilí² tsa² tyii' tya' jilaa²¹ jmi¹ 'e nigatuun²¹un tya' 'in tsá² tyú¹ 'in nigajngaai¹² tsá². Ilí² tsa² tyii' tya' jileei²¹ 'in najúin¹ joon 'láa² 'wii²¹² coon¹³ Abel, 'in tsá² tyú¹ 'in gajngaa¹²i nifu, ca Zacarías, jóon¹ Berequías, 'in gajngaai¹² tsá² Israel tyani cwo¹ li si² altar. ³⁶ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jilaa²¹ 'elo ilí² tsa² tya' 'in tsá² seein²¹ nano.

Gatyi²i Jesús xuui²¹²-tsi 'wii²¹² tya' Jerusalén

Joon gajin²in Jesús:

³⁷ —i'Áai¹ xuui²¹²-tsii tyii' tsá² seein²¹ Jerusalén! Tsu nigajngaa¹²naa' 'in tsá² cwó² júu³ tyú² tya' Dios la mo jéei¹ joongi nigatyuu¹³naa' cuun²¹² 'in tsá² 'in gasii²¹in Dios tyan¹ júu³ tya'a. i'Áai gali'in²¹²na ilicaan²¹naa' coon¹³ jna 'láai² naa¹³ la uncaain²¹ tui'yii²¹² jón¹on nu' cwáa¹a pe jo gali'in²¹²naa!
³⁸ Pe nano nigatúu² Dios fuu²¹ goo²oo' joon lí² jmaa²aa' jiin¹³ la 'iin²¹²naa'. ³⁹ Tsu fuu²¹²uu 'naa' jo máai¹³gii' jna no ca mi fó²oo': “Nicwaa¹³mo 'in nijó¹ no coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u'.”

24

Jmoo¹o Jesús júu³ 'e ti lí fñin²mo tsá² 'e cwo¹ fee¹ si² do

¹ Joon gacwo¹i Jesús 'e cwo¹ fee¹ do joon lí nangaa¹³i 'yuui fu¹ gangatyéen¹in tsá² tya' lí ngóo¹o joon ga'láa² tsá² tya'a 'wii²¹² jin²in xiiala 'ya²gi 'e cwo¹ do. ² Pe Jesús gañii¹i jin²in:

—Jøø²øø² jilaa²¹ 'elo. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', Ce jiin¹³ coon²¹ cuun²¹² wa' iján²an sífúui¹gi do, i'in²mo tsá² coonti.

Jmoo¹o Jesús júu³ 'e lisá² 'láai² 'ii¹³ lí² la nu'gi i'in² juncwii²¹

³ Joon gangalín²mo fu moo²¹ sii²¹ Olivos. Joon do-o gacwó² Jesús joon tsá² tya'a la 'oo²¹ yaai gatyalín² lí tyiin¹ Jesús joon gajin²in:

—'Ii²¹²i'í fu²¹u jna'a líi¹³gi ilí² jilaa²¹ 'elo. ¿'Ee lí² ilisá² 'e line²e'e mi ñí²i joongi mi tí² i'in² juncwii²¹?

⁴ Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Jo cwo²oo' wa'a coon²¹ tsá² 'naa' too². ⁵ Tsu fúu¹mo 'in jalín² coon¹³ 'e sii²¹ jna ijin²in: “Jna-a Cristo joon, Dios gasii¹in jna 'e jmáa³aa tiin¹³naa'.” Joon icon²¹ 'in tsá² do too² tsá² fúui¹ 'áai¹. ⁶ Imoo²oo' ico² tsá² 'nii²¹ joon, inuu²uun' 'e faa²¹a tsá² tya' 'nii²¹ pe jo foo¹³naa' tsu jilaa²¹ 'elo 'ná¹ ilí², pe jo mo tí²gi lí tyéi¹ mi lí² 'elo. ⁷ Tsu coon²¹ nación intíin¹in coon¹³ coon²¹ nación xiia²¹, la joon jon fuu²¹ intíin¹in coon¹³ fuu²¹ xiia²¹. Joon la caain²¹ lí² 'í² 'oo², joongi lí² 'í² jmoowú¹ joon injøø²¹ 'wó² 'áai¹. ⁸ Pe coon¹³ la joon i'láa² 'wiin²¹² wúu¹ ini² tsá².

⁹ Joon ijaain²¹ tsá² 'naa' tyani tsaa'to² ijmee²¹i 'naa' joon ijngaa¹²mo 'inlíi¹³. Joon ili'eei¹ jileei²¹ tsá² taain²¹ juncwii²¹ 'naa' 'wii¹³ cwáain¹ tyiajna. ¹⁰ Joon mi ngí¹ joon fúu¹mo tsá² 'in tiu²mo jna joon ili'eei¹ tsaruu²¹i, i'níi¹i la jaain²¹ la jaain²¹. ¹¹ Fúu¹mo tsá² tajuui²¹ ijalín² jin²in 'e faa²¹a cwáain¹ tya' Dios joon icon²¹ tsá² too² fúui¹ 'áai¹. ¹² Joon jo 'ee li'in²¹²gi tsaruu²¹i la jaain²¹ la jaain²¹ tsu 'áai¹gi ilisá² jilaa²¹ 'e gó². ¹³ Pe jileei²¹ 'in jmá¹a taa²¹ ca lí tyéi¹ itiin¹³mo 'i. ¹⁴ Joon ingí¹ tsá² la caain²¹ juncwii²¹ icwó²o júu³ tyú² tya' xiiala ityu² Dios to² tsá² 'e iliñ² jileei²¹ tsá². Joon mi yuui¹³ joon ityé¹mo.

¹⁵ Joon mi moo²oo' siin¹² lí jo tíi²i siin¹³in 'in un'lii¹³, siin¹³in lí cwaai¹³ jiiin¹³ lagí jin²in 'in tsá² Dañiel do 'in gacwó² júu³ tya' Dios la mo jéi¹ —cwo'øøi²¹-tsi 'in nuu¹un 'e júu³ lo—, ¹⁶ jileei²¹ 'naa' tsá² seen²¹ Judea 'ná¹ cwiin²iin' fu moo²¹.

17 Joon mi tí² jmí²¹² joon wa téin¹ tsá² yu'u 'núu¹u jo¹ litiin¹ tsataai²¹² tsá² inuu tya'a 'e wó¹o tsá² 'e sá² tya'a. 18 Joon 'in jmoo¹o to² jee²¹² tyiia²¹ jo litiin¹ tsatyiiian¹ siin¹³in. 19 ¡Fúu² 'in tsamí² tyéen¹in yuu²¹ mi tí² jmí²¹² joon! ¡Fúu² jon 'in tsamí² 'in nijéi¹ yuu²¹ cuu²¹ tuu²¹! 20 Mí¹³í¹ tyani Dios wa jo tsatiin¹³ cwíin²iin' mi tí² jiin²¹ cwíi² si jmí²¹² 'ii²¹ woo²¹ tsá² 'ee. 21 Tsu ilisá² goon²¹ wúu¹ iní²i tsá² 'e 'gøøi¹³gi 'áai¹ lagi nilisá² la jéi¹, 'gøøi¹³gi 'áai¹ jon lagi ilisá² mi li ciin²gi. 22 Joon wana jo tyuu¹³i Dios 'e ní² tsá² wúu¹ do jiin¹³ jaain²¹ jo taa²¹ 'e wúu¹ ní² tsá² do ilí² itiin¹³in. Pe tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo Dios 'in nigatyii¹³in ityuu¹³mo 'e wúu¹ iní² tsá² do.

23 'Tsu 'wii¹³ joon wana sii²¹i tsá² 'naa' jin²in: “Jøø²øø', no siin²¹ Cristo, 'in gasii¹in Dios 'e jmaa¹a tiin¹³ tsá²” si jin²in 'ee: “Jøø²øø', do-o siin²¹in”, jo jai² cwolí²naa'. 24 Tsu iliseein²¹ tsá² 'in lí¹i la lí¹i Cristo pe jo jo¹, iliseein²¹ jon tsá² ijin²in 'e lí¹i tsá² 'in cwó² júu³ tya' Dios pe jo jo¹. Joon 'in tsá² do ijmaa¹a lí² 'e coo¹³ 'áai¹ joon coon¹³ milagros tya'a icon²¹ tsá² too². Ca 'in nigatyii¹³in Dios 'iin²¹²in coon²¹ too² wu xu'u lí¹i. 25 Nigajmaa¹³oo 'naa' júu³ jéi¹gi 26 tsu 'wii¹³ joon wa sii²¹i tsá² 'naa': “Do-o taain² lí¹ cwoo¹³ tyuu²¹ lí¹ jo 'in tsá² néei¹”, jo cwolín²naa' do, si wa jin²in tsá² sii²¹i 'naa' 'ee; “lo tyín¹ 'in cristo do tsi inuu”, jo jai² cwolín²naa'. 27 Tsu mi cwéi¹na 'e lí¹ la lí¹ coon²¹ jí² cwaain'ñá³ 'e jná² joo²¹ ca tí¹ lí¹ 'yeei²¹ ñi¹ joongi ca tí¹ lí¹ yooi¹³ ñi¹. La joon ilí² mi cwéi²na 'in Ruui²¹ Tsá². 28 Lí¹ raain¹ 'lí²¹² do-o sicaain²¹ tuu¹ —jin² Jesús.

Xiiala ilí² mi jó¹ 'in Ruui^{'21} Tsá²

Faa^{'21} gi Jesús jin^{'2} in:

29 —Joon tsifu mi ngii¹ 'e jmi^{'212} 'e ní² tsá² wúu¹ do i'ii¹ i nuu²¹ li 'ii²¹ ñi^{'1} joon jo 'yia²¹ sii^{'21} sá² gi. Ixuu^{'21} mo núu¹ fu ña^{'fú²} joon jilaa^{'21} 'e sá² tya^{'cwii²¹} ilisii^{'2} i. 30 Joon iní² tsá² ya['] juncwii^{'21} lí² 'e ti lí² jó¹ 'in Ruui^{'21} Tsá². Joon jileei^{'21} tsá² taain^{'212} juncwii^{'21} ityi^{'2} i xuui^{'212} -tsi joon iní² mo jna, 'in Ruui^{'21} Tsá², goo^{'212} oo jee^{'212} jní^{'1} tya^{'cwii²¹} joon fee^{'1} 'ii^{'21} i'óo^{'3} oo joon 'ya^{'2} gi 'ái^{'1} ijné^{'2} na. 31 Joon mi 'in^{'2} in lúu¹ tá² lii^{'1} itya^{'3} uu to² ángeles tyia 'e tsauncaain^{'21} jileei^{'21} 'in gatiin^{'13} in, 'in néei^{'1} la caain^{'21} ni cwoo^{'13} juncwii^{'21}.

32 'Tyaan^{'2} aan' cwáain^{'1} 'e júu^{'3} jmoo^{'1} o 'mó^{'2} cwarii^{'3}: Mo 'yeei^{'21} 'nii^{'212} sii^{'21} tya'a joon nii^{'13} mo^{'3} tya'a joon ñii^{'21} oo^{'21} 'e ti li tí² jii^{'21} 'yia²¹.

33 Coon^{'13} la joon jon mi moo^{'2} oo' ngii^{'1} jilaa^{'21} 'e gafuu^{'212} uu 'naa' lí² iñi^{'2} ii' la joon 'e ti li tyé^{'1} mo juncwii^{'21}. 34 'E la ja^{'2} mo fuu^{'212} uu 'naa', Jilaa^{'21} 'elo ilí² la jéei^{'1} gi ijúuin^{'2} 'in tsá² taain^{'212} nicwoo^{'13} juncwii^{'21}. 35 Iyuun^{'13} mo ya['] juncwii^{'21} coon^{'13} ni'wó^{'2} pe jii^{'13} coon^{'21} júu^{'3} tyia wa jo tsatiin^{'13} ilí².

36 'Pe jo 'in ñi^{'2} jii^{'13} jaain^{'21} 'ee 'ii^{'21} si 'ee jmi^{'212} 'ee ijó^{'1} 'ido. 'In ángeles néei^{'1} ña^{'fú²} jo ñii^{'1} i, jon'gi ñi^{'1} jon 'in Ruui^{'21} Tsá² do. Jii^{'13} 'ña'a Dios Jmi^{'21} ñii^{'1} i.

37 'La gajmaa^{'1} a tsá² mo galiseein^{'21} Noé la joon jon ilí² mi jó^{'1} 'in Ruui^{'21} Tsá². 38 Mo galiseein^{'21} Noé la na^{'g} gi ijó^{'1} jmi^{'1} 'in tsá² seen^{'21} yia^{'13} joon^{'21} taain^{'212} 'uun^{'21}, gøø^{'21} ø, joon cui^{'2} cwoo^{'21} o joon cuu^{'13} mo cwoo^{'21} o jóon^{'1} on jon ca jmi^{'212} mo

ngataai² Noé coon¹³ familia tya'a tsi arca do. ³⁹ Jo gaunjíi² in 'in tsá² do ca mo gangó¹ jmí¹ 'áai¹ joon nigajúun¹ mo jilee²¹ mo. ⁴⁰ Joon mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá², gáí¹ 'in taain²¹² jee²¹² tyiia²¹ joon jaan²¹ mo 'in tøø¹ joon 'in jaain²¹ do injaan²¹ o do-o. ⁴¹ Joon gáí¹ tsamí² 'in taai² tsí¹, joon jaan²¹ mo 'in tøø¹ jaain²¹ gi 'in ján².

⁴² 'Cwoseen²¹ naa' tsá² 'in ñii²¹²-tsi tsu jo ñí² 'naa' 'ee 'ii²¹ ijó¹ Ña'ñu¹u'. ⁴³ Tsu ñí² 'naa' wana niliñí² jaain²¹ fii²¹² 'nú¹ 'ee 'ii²¹ ijó¹ jaain²¹ 'uun²¹ mo 'woo¹ li² o jmoo¹ o jo cwó¹ tsataai² 'in 'uun²¹ do. ⁴⁴ Tsu 'wii¹³ joon 'ná¹ niná¹ tyú² tyii' tsu mo jo 'in 'i¹-tsi ijó¹ Ruui²¹ Tsá² coon²¹ 'in cwéei¹ la no-o —jin² Jesús.

Lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyúí¹ coon¹³ jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in gó²

Faa²¹ gi Jesús jin² in:

⁴⁵ —Wa tyu² jaain²¹ ñi'fii²¹² to² jaain²¹ tsa'leei¹³ tya'a 'e cwo¹ o 'in catyaaí² do 'í¹ 'e døø¹² mi ti 'ii²¹ 'e døø¹² tsá², ¿'ee ijmo¹ o jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyúí¹ joon 'in 'øøi²¹-tsi? ⁴⁶ Jøø¹³ mo 'in tsa'leei¹³ do wa tyee¹ i ñi'fii²¹² i nigajmaa¹ a jiin¹³ la to² nigatyu² u 'ido. ⁴⁷ 'E la ja² mo fuu²¹² uu 'naa', 'in ñi'fii²¹² do icwo¹ 'in tsa'leei¹³ tyúí¹ do 'e tyu² to² jilaa²¹ 'e 'oo¹ o. ⁴⁸ Pe wana 'in tsa'leei¹³ do 'in gó² 'ii joon in'i¹-tsi 'e ili'ñi²¹² mogi ñi'fii²¹² i ⁴⁹ joon i'láa² 'wii²¹² jmee²¹ mo 'in catyaaí² do joon 'in 'uun²¹ un døø¹ coon¹³ tsá² 'ín¹. ⁵⁰ Pe xu coon²¹ jmii²¹² mo jo gajéen¹ ni 'in ñi'fii²¹² i do, jmii²¹² joon gacwée¹ mo 'ido. ⁵¹ Joon i'e² 'e 'ido 'ii wúu¹ 'áai¹ gi. Ipíi² in 'in

ñi'fii²¹² do 'ii li taai²¹² 'in sisii²¹i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹⁰.
Joon do-o ityi²⁰o lixuui²¹²-tsi 'áai¹ joon icuu²¹i
moojón¹on —jin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a.

25

Lawa dyéi¹ simí²

¹ Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Joon 'e tyu² Dios to² tsá² li la líi¹ dyéi¹ simí²
'in ngalín² li cui² cwoo²¹⁰ tsá². Joon la jaain²¹
'in simí² do tyaan¹an jmaai² coon²¹ candi³ li si⁰
aceite 'e coo²¹. Itsalín² tsajéen¹in 'in tsá² cui²
cwoo²¹⁰ do. ² Pe 'ñéei² 'in simí² do jo tsáa¹-tsi
pe 'in 'ñéei² do ñíi²mo-tsi 'áai¹. ³ 'In 'ñéei² 'in jo
tsáa¹-tsi do tyaan¹an candi³ tya'a pe jo 'e aceite
nityaan¹gi líi². ⁴ 'In 'ñéei² do ñíi²gi-tsi 'áai¹ tyaan¹an
candi³ tya'a joon tyaan¹gi_{xu} aceite 'e líi¹gi_{xu}. ⁵ Pe
gali'ii²¹²mo 'in tsá² cui² cwoo²¹⁰ do joon gatsá²
jalicwúu²i jilee²¹mo. Joon gacwúu²mota. ⁶ Joon mo
gati² tyiianúu¹ joon ganúu²un ga'oo¹⁰ tsá² jin²in:
“Woo²¹naa', cwounjiin¹naa' tsu no-o ni jalín² 'in
tsá² 'in cui² cwoo²¹⁰ do.” ⁷ Joon garoon¹⁰ jilee²¹
do gatyaa¹ tyú² candi³ tya'a. ⁸ Joon 'in 'ñéei² 'in jo
tsáa¹-tsi jin²in sii²¹i 'in catyaa² do: “Láa¹³ 'guu¹
candi³ tyii'i, cwó²_{xuu} aceite tyii' ná²a'a.” ⁹ Pe
'e catyaa² do gañii¹ jin²in: “Esa lí² tsu jo lín²
'elo tyijna'a. Cwolín²naa' li 'nii¹i, joon ló²_{xuu} 'e
tyii'.” ¹⁰ Pe la 'ii²¹² ngalín² ngalá¹ aceite tya'a do
gatyalín² 'in tsá² 'in cui² cwoo²¹⁰ do. Joon 'in
simí² 'in naná¹ tyú² tya'a gangatáa²i in_{uu} coon¹³
'in tsá² 'in cui² cwoo²¹⁰ do. Joon gajnii¹⁰ 'ooca'ná¹

do. 11 Mi yuui¹³ joon gatyaliin² 'in simi² catyaa² do gajin²in: “i'Náa¹ 'ooa'nú¹ lo tsataai²¹² fu tsi!”
 12 Pe 'in tsá² 'in cui² cwoo²¹o gañii¹i: “E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' jo cwí³na 'naa'.”

13 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Cwoseen²¹naa' ñí²-'oo' tsu jo ñí²ii 'ee jmi²¹² si 'ee 'ii²¹ 'ee mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá².

Júu³ cwáain¹ 'e ga'e²e Jesús tsá² tya' cuu² 'e 'oo¹o tsá²

14 "E tyu² Dios to² tsá² 'e li la líi¹ jaain²¹ tsá² 'e ti li cwo¹ii¹ fuu²¹ goo¹o joon gatø²ø tsa'leei¹³ tya'a gacwo¹o cuu².

15 'Jaain²¹ gacwo¹o 'ná² mil cuu² joon 'in jaain²¹ dogi gacwo¹o tún² mil. 'In li gati² gaai²¹ do gacwo¹o coon²¹ mil cuu². Gacwo¹o la jaain²¹ jiin¹³ la lí¹ lii¹i 'ido jmaa¹a to². Mo ngayuui¹³ joon ngoo²¹o 'in tsá² fii²¹² cuu² do li wín². 16 Joon 'in tsa'leei¹³ do 'in ga'ii²¹ 'ñá² mil cuu² galó¹ 'e 'nñ¹i; coon¹³ cuu² do joon gauntsi¹ 'ñá² mil tya'a. 17 La joon jon 'in ga'ii²¹ tún² mil cuu² do gauntsi¹ jon tún² mil. 18 Pe 'in ga'ii²¹ coon²¹ mil cuu² do joon gangóo¹on gangataan¹an nñ¹ 'wó² 'edo.

19 'Wóo^{2xu} ningó¹ mo gatyei² fii²¹² cuu² do. Joon gajmaa¹³a cwáain¹ coon¹³ 'in tsá² 'in cwo¹o cuu² do. 20 Nifu gatyía¹ 'in gacwo¹o 'ñá² mil cuu² do joon gajon²on 'ido 'e 'ñá² mil 'e gauntsi¹ 'ido. Joon gajin²in sii²¹i; fii²¹²i: “Ñi'fi²i', gacwoo¹³o jna 'ñá² mil cuu² joon saan¹³an 'ñá² mil-gi 'e gali²i; gauntsi¹.” 21 Joon fii²¹² do gajin²in: “Tyú^{2-u}, jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyú¹mo 'nñ, jo cu²-tsii coon¹³ 'nñ. Joon

tsu 'wii'¹³ gajmaa²¹a røø²¹ coon¹³ 'e xu gacwo³oo 'nu icwo³oo 'nu líi¹gi. Ngíi²¹² fu li tyín¹³na joon jmaa²¹a jløø¹³u coon¹³ jna.” 22 Mo ngayuui¹³ joon gatyía¹ 'in tsa'leei¹³ li gati² gái² 'in ga'ii²¹ tún² mil cuu² joon gajin²in síi²¹; fii²¹² do: “Ñi'fii²¹, gacwo¹³o jna tún² mil cuu² joon saan¹³an tún² mil-gi 'e gali²; gauntsi¹.” 23 Ñi'fii²¹² gajin²in síi²¹; 'ido: “Tyú²-u, jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyú¹mo 'nu, jo cu²-tsii coon¹³ 'nu. Joon tsu 'wii'¹³ gajmaa²¹a røø²¹ coon¹³ 'e xu gacwo³oo 'nu icwo³oo 'nu líi¹gi. Ngíi²¹² li tyín¹³na joon jmaa²¹a jløø¹³u coon¹³ jna.” 24 Pe mo gatyía¹ 'in ga'ii²¹ coon²¹ mil cuu² do. Joon gajin²in síi²¹; ñi'fii²¹²; “Ñi'fii²¹², ñi²oo 'e jaain²¹ tsá² 'wa²-tsi 'nu. Wuu²u cwuu²¹ li jo gajñi²¹; joongi coon²¹on li jo 'ee to² gajmaa²¹a. 25 Tsu 'wii'¹³ joon gafoo¹³moo joon gato¹oo 'e cuu² do nu 'wó². Lo náa¹ 'e gati²u.” 26 Joon gañii¹ 'in ñi'fii²¹² do gajin²in: “Tsa'leei¹³ 'in gó² 'nu, fu²mo 'nu. Nañi²o 'e wú³na cwuu²¹ li jo gajñi³ii joon cóon¹³oon li jo 'ee to² gajmaa³aa. 27 Tsu 'wii'¹³ joon wa mo gata²a cuu² li cwáain² tsi¹ joon lisá² líi¹gi tyiia.” 28 Joon gajin²in fii²¹² cuu² síi²¹; 'in tsá² téin² do: “Tyi² 'e coon²¹ mil cuu² do joon cwo²oo 'in 'oo¹o dyá² mil do. 29 Tsu 'in 'oo¹o 'láai²gi iñí²; ca sái¹ tya'a, pe 'iin 'in jo 'e 'oo¹o 'e 'woo¹gi 'e xu 'e 'oo¹o do. 30 Joon 'in tsa'leei¹³ 'in jo 'e to² 'ín³ píi²naa' fu caluu li nuu²¹ joon do-o ityi²; 'ái¹ joongi icuu²¹; moojóon¹on”, jin² røøi¹³ do —jin² Jesús.

Mi jó¹ Jesús ijmáa¹ 'ii²¹ tya' tsá²

Faa²¹gi Jesús jin²in:

31 —Joon mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá² ijó¹ lawa Róøi¹ tyíin¹ li sili²¹² 'ya²gi 'áai¹ joon la cu² li' li tyíin¹in do inéei¹ ángeles tya'a. 32 Joon jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ilicaain²¹ tyaní¹i. Joon 'in Róøi¹³ do injmáa¹a tún² poo²¹² 'in tsá² do. Injmáa¹a la jmoo¹o tsá² 'in 'aa¹i joo'saa²¹, ijmáa¹a coon²¹ 'in joo'saa²¹ coon¹³ 'in joo²¹ chivo 33 joon isiin¹³in 'in joo'saa²¹ do li' caai²¹ tsáa¹ joon 'in joo²¹ chivo do-gi isiin¹³in li' caai²¹ tooi²¹². 34 Joon 'in Róøi¹³ Tsá² do ijin²in sii²¹i 'in téein² li' cwoo²¹o tsáa¹ do: “Ñilíin²naa' jileei²¹ 'naa' 'in nigauncwaai³ Ñu³uu. Ngii²¹²naa' li tyu² Dios to² li naná¹ tyú² tyi'naa' ca mo garón² juncwii²¹. 35 Tsu mo gatsá² un'áa³na, 'naa' gacwoo²oo' jna 'e gagø¹øø, la joon jon mo gatsá² unjmii²¹na, 'naa'a jon gacwoo²oo' jna 'e gagu¹uu. Joon mo gangí³ii 'e jo cwí²naa' jna gatee²oo' jna inuu tyii'. 36 Joon mo gangí³ii jo sin³iin sá² gacwó²oo' jna. Joon mo galitsaa¹³aa gañifee¹³moo' jna. Joon mo 'ú³uu 'nuñi³ ñijøø²¹²moo' jna jon.” 37 Joon 'in tsá² tyú¹ 'in téein² li' cwoo²¹o Róøi¹³ do tsáa¹ ijin²in: “Ña'ñu¹u, ¿liigi ganee²¹²na'a 'nu 'e un'aa²u'u joon gacwóo¹³o'o 'nu 'e gatyee²e? Joon, ¿liigi ganee²¹²na'a 'nu 'e unjmii²¹u'un 'e gacwóo¹³o'o 'nu 'e ga'iin²in? 38 La joon jon, ¿liigi ganee²¹²na'a 'nu 'e jo cwii¹na'a 'nu joon gatee²e'e 'nu fu tyii' si jo siin²¹in 'oo²o 'ee joon gacwóo¹³o'o 'nu siin²¹in? 39 ¿Liigi jon nicalitsaa¹³ 'nu si ni'u²u 'nuñi³ 'ee 'e ningafee¹³na'a 'nu?” 40 Joon iñi¹i 'in Róøi¹³ do: “E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñi'ee 'e tyú² 'e nigajmaa²aa' tya' ruu²¹na, xufin¹³, 'in 'wéei¹gi, lawa'a gajmaa²aa' tyiia”, gajin² Róøi¹³ do.

41 'Joon injin² 'in Róøi¹³ do sii²¹i 'in tsá² téein² li' cwoo²¹o tooin²¹²: "Jeen¹³naa' coon¹³ jna jileei²¹ 'in 'eei¹ Dios. Cwólin²naa' li 'ii²¹ li nigatyaa¹a Dios tyú² tya' 'in 'lii¹³ coon¹³ 'ii¹³ tya'a li coo²¹ jí² coon²¹ tøø²mo jon. 42 Gatsá² un'áa³na pe 'naa' jo 'ee gacwó¹oo' jna joon gatsá² unjmi²¹na jon'gi'i 'e joon gacwó²oo' jna jon. 43 Joon mo gangi³ii 'e jo cwí²naa' jna pe 'naa'gi' jo gatee²ee' jna fu inuu tyii'. Gali'náa³aa sin³in pe 'naa' jo 'ee gacwó²oo' jna. Galitsaa¹³aa joongi ga'uu²¹²uu 'nui³ pe 'naa'gi' jo 'ee ñifee¹³naa' jna." 44 Joon 'in tsá² do injin²in: "Ña'ñu¹u', çliigi ganee²¹²na'a 'nu 'e un'aa²u'u si 'e unjmi²¹u'un 'ee si gangi¹i 'e jo cwí²na'a 'nu si jo siin²¹in sá² 'ee, si tsaa¹³a 'ee si ga'u²u 'nui³ 'ee joon jo gauncoon¹³ jna'a 'nu?" 45 Joon iñi¹ 'in Róøi¹³ do: "E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñi'ee 'e tyú² 'e jo nigajmaa²aa' tya' 'in tsá² 'wéei¹ lo lawa'a jo 'ee tyú² gajmaa²aa' tya' jna-a jon." 46 Joon 'in gó² do itsalín² li ní²i wúu¹ coon²¹ tøø²mo joon 'in tsá² tyú¹ do tsataai² li seein²¹ tyú² coon²¹ tøø²mo.

26

Cwó² tsá² júu³ ruu²¹i xii¹ala ilí² li³i Jesús

1 Joon mo gatséi¹ faa²¹a Jesús 'e júu³ lo gajin²in sii²¹i tsá² tya'a:

2 —Niñi²oo' jee²¹² tún² jmi²¹² ití² jmi²¹² cwaa²¹ jmi²¹² 'e unsii²¹ tsá² Israel, pascua. Joon ijaan²¹mo tsá² jna, 'e lí¹na Ruu²¹na Tsá², itéen¹in tsá² jna tsaa¹ crúu¹³.

3 Joon 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley coon¹³ tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel gauncaain²¹

yaai tyani 'ná¹ li tyín¹ Caifás 'in tyú² to² nifu tya' untsá² do. ⁴ Joon do-o gasí²i xiiala ijmáa¹a in-saan¹an Jesús coon¹³ júu³ tajuu²¹ joon ijnga²mo 'ido.

⁵ —Pe jo lí² jee²¹² jmí²¹² jee²¹² —gajin²in— tsu ito² tsá² mii¹³ 'áai¹.

Jaain²¹ tsamí² gaduu¹u jmí²¹ jmafuu²¹ tya' Jesús

⁶ Joon la 'í²¹² taain¹ Jesús fuu²¹ Betania tyín¹in tya' Simón, 'in nigacón² jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya'a.

⁷ Joon ga'í²i jaain²¹ tsamí² 'in tyán¹an coon²¹ sí² li cuun²¹² alabastro sí'o² jmí²¹ jmafuu²¹. Joon 'e jmí²¹ jmafuu²¹ do 'áai¹ tyín¹ cuu². Ga'í² 'in tsamí² do tya' Simón. Joon la jee²¹² tyín¹ Jesús li sí² mesa joon ga'ee²e 'in tsamí² do 'e jmí²¹ jmafuu²¹ do yu' tyi² Jesús. ⁸ Joon mo gani² tsá² tya' Jesús 'elo gatsá² 'nii²¹-tsi gajin²in:

—¿'Ee gali²i 'e un'í¹i 'in tsamí² no 'e jmí²¹ jmafuu²¹ no? ⁹ Lí²-i tsa'nii²¹i' no, lí¹ inciin¹ 'e no. Joon lí²-i cwoo¹³o' tsá² tañí².

¹⁰ Joon mo galili³i Jesús xiiala sí²i 'ido joon gajin²in:

—¿'Ee lí' untyí² 'naa' 'in tsamí² lo? 'E nigajmaa¹a no 'e tyú²-u no tyiia. ¹¹ Coon²¹ tøø²mo taan²¹²naa' coon¹³ 'in tañí² pe jna jo tyín¹³na jee²¹² 'naa' coon²¹ tøø². ¹² 'A nisuun¹un 'in tsamí² no 'e jmí²¹ jmafuu²¹ lo tyiia lawa 'e tyaa¹ tyú² 'e ti li 'á¹moo. ¹³ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñixiia' la 'úui¹ juncwii²¹ 'e cwó¹ tsá² júu³ tyú² tya' xiiala itiin¹³ tsá² joongi ityá²a tsá² júu³ la lí' 'e gajmaa¹a 'in tsamí² lo. Joon iti²-tsi tsá² 'ii —jin² Jesús

Gajmaa¹a Judas júu³røø²¹ coon^{'13} tsá²i'nñi¹i Jesús

14 Joon jaain²¹ jee²¹² 'in dyatooín¹ tsá² tya' Jesús, 'in sii²¹ Judas Iscariote, gangó¹o ngafee^{'13}i 'in tyu² to² tya' untsá² 15 joon gajin^{'2}in:

—¿Xiiati cuu² cwoo²oo' wa' jaan^{'13}na Jesús do tyii'?

Joon 'in tsá² do gacwo^{'1}o Judas dyadya¹ cuu² cwataa²¹. 16 Joon tsifu joon ga'láa² Judas 'wii²¹² 'noo^{'1}o xiiala lí² jaan^{'21}in Jesús.

Mo gagøø^{'21}ø Jesús coon^{'13} tsá² tya'a li gatséi¹

17 Joon mo ga'láa² 'wii²¹² jmñi²¹² coon²¹ tya' 'e jmñi²¹² gatí² do mo gøø^{'21}ø tsá² 'iñi^{'1} 'e jo tyiian^{'3} jeei¹, 'in tsá² tya' Jesús gangatyéen¹in lí tyiin¹ Jesús joon gaunngñi^{'1}i:

—¿Xiia 'iin²¹²u'un ityaa²¹a'a tyú² ityee²e' tya' jmñi²¹² pascua lo?

18 Joon gañii^{'1}i:

—Cwolín²naa' lí náa¹ fuu²¹ no joon cwosii^{'13}duu' jaain²¹ tsá² tyiin¹ do joon fú²uu': “Tifó² tyi' jin^{'2}in: 'E tí lí tí² 'ii^{'21} tya'a joon fu tyi'í 'iin²¹²in jmaa^{'13}a jmñi²¹² pascua coon^{'13} tsá² tya'a.”

19 Joon 'in tsá² tya' Jesús do gajmaa¹a la to² tyu^{'2u} joon gatyaa¹ tyú² idø^{'2}ø tya' jmñi²¹² pascua do.

20 Joon mo canuu²¹ jmñi²¹² joon nanéei¹ Jesús coon^{'13} dyatooín¹ tsá² tya'a idø^{'2}ø. 21 Joon la jee²¹² lí néei¹ gøø^{'21}ø gajin^{'2}in Jesús:

—'E la ja^{'2}mo fuu²¹²uu' 'naa', jmoo²¹ joon jaain²¹ jee²¹² 'naa' in'nñi^{'13}naa' jna².

22 Joon tsifu joon gajmaa¹a tsá² tya'a fa'l³ 'áai¹.
Joon garóon²on ti' jaain²¹ ti' jaain²¹ gaunngii¹i
Jesús:

—Ña'ñu¹u', ¿ti jna-a 'i?

23 Joon gañii¹i Jesús gajin²in:

—'In tyé³e'e coon²¹ wúu¹ coon¹³, 'i-i 'i in'ní¹i jna.
24 'Ná¹-a tsín¹ jiiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios cwáain¹
tya' 'in Ruui²¹ Tsá² pe ifúu² 'in 'ní¹i Ruui²¹ Tsá² do.
Tyú²gi tya'a wa mo'o jo galiseen²¹mo.

25 Joon Judas, 'in ti li 'ní¹i 'ii, gajin²in sii²¹i Jesús:

—Tifo² tyi', ¿ti jna-a 'i?

Joon Jesús gañii¹i gasii²¹i Judas jin²in:

—Jiin¹³ la joon niga'i¹-o'o 'nu.

26 Joon la jee²¹² gøø¹²¹ø gatii²¹i Jesús coon²¹ 'iñi¹,
gacwo¹o 'maai¹³ Dios, joon gajmaa¹a jmai²xu
jee²¹² tsá² tya'a joon gajin²in:

—Tyee²ee', tsu la li ngú¹ taan²moo lo.

27 Mo ngayuui¹³ joon gatii²¹i coon²¹ po³xu li
si'ó¹o jmi³ wuunjøø¹³ joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios.
Mo ngayuui¹³ joon gacwo¹o tsá² tya'a gajin²in:

—'iin²¹:iin' 'elo jileei²¹ 'naa', 28 tsu 'e li la li jmi¹
'øø³moo lo 'e ti li tán¹un joon coon¹³ 'elo itsín¹ 'e
júu³ 'múui². Joon 'e jmi¹ 'øø³na itán¹un lo i'in² tsaa²
tya' tsá² fúui¹. 29 Pe fuu²¹²uu 'naa' jo 'e i'né³e'gi'
caain²¹ 'e jmi³ wuunjøø¹³ lo coon¹³ 'naa' ca mi ti
jmi²¹² ityu¹² Ñu³uú tó² tsá², joon jmi²¹² joon i'né³e'
tún¹ coon¹³ 'naa'.

Jmo² Jesús júu³ Tü³ 'e ijin²in 'e jo cwii¹in Jesús

30 Joon mo ngayuui¹³ ga'øø¹ø coon²¹ Salmo joon ngaliín²mo coon¹³ tsá² tya'a fu yu' moo²¹ Olivos.

31 Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a do:

—'E 'woo¹ no jilee²¹naa' ixée¹mo-'oo' coon¹³ jna tsu ni jí² tya' Dios 'e jin²in: “Ijngaa¹²moo 'in 'aa¹i joo'saa²¹ joon ixée²i joo'saa²¹ tya'a.” 32 Pe mi yuui¹³ injmá¹a Dios injiin¹in jna iní³ii jéei¹³gi lagi 'naa' fu li sii²¹ Galilea.

33 Pe jin² Tú³ gañii¹i:

—Xufin¹³ jilee²¹ 'in catyaa² no ixée²i-tsi coon¹³ 'nu pe jna lo jo jmii²¹² xée²i-tsii coon¹³ 'nu.

34 Pe Jesús gajin²in gasii²¹i Tú³ do:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'nu, 'ni¹ naa¹³ ifoo¹³o 'e jo cwii¹un jna la nu'gi i'oo¹o tuuitsáa².

35 Pe Tú³ do-gi gajin²in tún¹:

—Xufin¹³ júun³moo coon¹³ 'nu pe jo fo³oo wa'a jo cwii¹na 'nu.

Joon la joon jon gajin² 'in catyaa² do jon.

Faa²¹a Jesús júu³ tyú² fu li sii²¹ Getsemaní

36 Joon gatyaliín² Jesús coon¹³ tsá² tya'a coon²¹ li sii²¹ Getsemaní joon Jesús gajin²in:

—Ní²duu' lo la 'ii²¹² ní³ii nifo³oo júu³ tyú² li'do.

37 Joon gajée¹mo Tú³ coon¹³ 'in gáí¹ jóon¹ Zebedeo ngaliín² coon¹³. Joon Jesús gatsá² goon²¹ 'e fa'í³ líi²i 'áai¹ joongi gajmaa¹a cu²-tsi 'ña'a 'áai¹.

38 Joon gajin²in:

—'E fa'í³ 'e seen²na lo 'e líi'ijúun²moo. Ján²duu' lo joon jmaa²aa' líi²ii' coon¹³ jna.

39 Joon gangó¹o Jesús capi³ nifugixu joon gatyí²a lí' ri'í²in ni 'wó² gamii¹i tyani Dios jin²in:

—Ñu³, wa xu'u lí² 'e jo móo³oo ilí²no pe jo cwolí² jiin¹³ la 'iin²¹² jna, cwolí² jiin¹³ la 'iin²¹² 'nu-u.

⁴⁰ Joon ganga²mo tún¹ fu li néei¹ 'in gaai²¹ tsá² tya'a joon nateei¹³ 'ido cwuu²¹mo. Joon gajin²in sii²¹i Tú³:

—¿Ti jo nilii¹i 'naa' 'e jo cwuu²¹naa' coon¹³ jna coon²¹ hora? ⁴¹ Jmaa²aa' lí²ii' joon faa²aa' júu³ tyú² 'e jo xuu²¹naa' ja'cwoo²¹ 'in 'lii¹³. 'E la ja²mo 'i¹-tsi tsá² jmáa¹a 'e tyú² pe² ngú¹ taain²¹² jo cwo¹.

⁴² Gangó¹ Jesús tún¹ ngafee¹³i Dios jin²in:

—Ñu³, wana jo lí² 'e cuu¹³u imóo³oo wúu¹ no pe cwolí² jiin¹³ la niga¹i¹-o'o² 'nu.

⁴³ Joon ganga²mo tún¹ joon, joon nateei¹³ 'ido cwuu²¹mo tún¹ tsu 'áai¹ jlii¹i unní¹i. ⁴⁴ Joon jo gatø²gi 'ido gango¹o tún¹ ngafaa¹²a júu³ tyú² li gatí² 'ni¹ naa¹³ do. Gajin²in la nigajin² do tún¹. ⁴⁵ Joon ganga²mo tún¹ li tee¹i 'in gaai²¹ tsá² tya' do joon gajin²in:

—Cwocwuu²¹mogii', cwo'ii¹xu 'wó²oo'. Tsa gatí² 'ii²¹ ijaain¹ tsá² 'in Ruui²¹ Tsá² ja'cwoo²¹o 'in tsá² røøi²¹ tsaa². ⁴⁶ Raan²¹naa' no, moo²¹o' tsu no-o nijó¹ 'in 'nii¹ jna do.

Joon itøø² tsá² Jesús 'e si'nú¹mo

⁴⁷ La jee²¹² faa²¹gi Jesús siin¹³in gatyía¹ Judas, 'in lí¹i tsá² tya'a jee²¹² 'in dyatooi¹ do, coon¹³ tsá² fúui¹ lí¹. Joon 'in tsá² do tyaan¹an ñí³ espadas tyaan¹an jon 'no³ 'mó² gatyaliin² to² gatyu² 'in tsá² tyu² to² untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel. ⁴⁸ Joon Judas do, 'in i'nii¹i Jesús, ni gasii²i júu³ coon¹³ 'in tsá² do xiiala li² ijmáa¹a gajin²in:

—'In jun³uun caain²¹ ju² 'ii do. 'I-i 'in saan¹³naa'.
 49 Joon gangatyéen¹in li siin¹² Jesús joon gajin²in:

—i'Aa²¹²mo'o, tifo² tyi'!

Joon gajun²un caain²¹ ju² 'ido. 50 Jesús gañii¹i:

—Ru¹u', ¿'ee to² ñí²i?

Joon tsifu joon gasan²mo 'in tsá² do Jesús joon gatóø²o 'ido si'ñú¹mo.

51 Joon jaain²¹ jee²¹² 'in tsá² tya'a do gasø²ø ñí³ tya'a joon gaty²u cataain²¹² loocwóo¹o jaain²¹ tsa'leei¹³ tya' 'in ty²u to² tya' untsá² nifu. 52 Pe Jesús gajin²in sii²¹i 'ido:

—Taan¹ ñí³ tyi'i tsi 'nú¹ tya'a. Ts²u jileei²¹ 'in jngaai¹² tsá² coon¹³ ñí³ coon¹³ 'ñí³-i jon ijúun²in. 53 ¿Ti jo ñí²i, lí²-i fuu²¹² jna Ñ³u³u joon 'ii tsifu insii¹in setenta mil ángeles iun'øø¹i jna? 54 Pe wa'a lí² la joon, ¿xiiala itsín¹ jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios, xiiala 'ná¹ ilí²?

55 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² fúui¹ do:

—¿'Ee li' ñilín²naa' saan¹³aan' 'no³ 'mó² coon¹³ ñí³ itøø²øø' jna lawa jaain²¹ 'uun²¹? Ts²u la coon²¹ jm²¹² tyiin¹na in²u cwo¹ fee¹ do 'e³ee 'naa' júu³ tyá² joon jo mo gaseen²¹naa' jna. 56 Pe la lo-o galí² 'e gatsín¹ júu³ tya' Dios 'e gataan¹an ni mo'jí² 'in tsá² cwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹.

Joon 'in tsá² tya' Jesús do gacwiin¹o gatiu²mo Jesús 'ña'a do.

Jesús nasii¹in tyani jileei¹³ 'in ty²u to² tya' tsá² Israel

57 Joon 'in tsá² fúui¹ do 'in gasain² Jesús joon gangajaa²¹² ni'i 'ido tyani Caifás, 'i-i 'in nifu 'in

tyu² to² tya' untsá². Joon do-o nisicaain²¹ tsacøøi¹³ coon¹³ tifo² tya' ley. 58 Pe Tú³ do gangaa¹³i cín²mo caluu do joon gatye¹³i tya'i tyi¹ li si² 'nú¹ li néel¹ 'in tyu² to² nifu do. Joon do-o gacwó² Tú³ caluu do coon¹³ 'in 'h¹³ tya' 'in tsá² tyu² to² do. 'E 'iin²¹²in jøø²ø xiiala itsangh¹i Jesús.

59 Joon 'in tyu² to² tya' untsá² do coon¹³ 'in tsacøøi¹³ coon¹³ jileei²¹ 'in catyaai²gi 'in tyu² to², 'in sii²¹ Junta Suprema, ga'noo¹on 'ee tsaa² ilijmáa¹a tya' Jesús, fiin¹³ coon¹³ júu³ tajuu²¹ joon ili² jnga¹ni 'ido. 60 Pe jo 'ee tsaa² tya' Jesús gatsaa¹a jiin¹³ coon²¹ joongi liilí¹ fúui¹ tsá² taai² jmoo¹o júu³ tajuu²¹. Pe mo ga'yá² gatsín¹ garoon¹on gáí¹ tajuui²¹, 61 'in gajin²in:

—Niganuu²¹u'u jin² 'in tsañuu¹ no: “Jna-a lí² fiin¹na 'e cwo¹ fee¹ tya' Dios no, joon jee²¹² 'ni¹ jmh²¹² lí² jmaa¹³aa tún¹.”

62 Joon 'in nifu 'in tyu² to² jee²¹² untsá² garoon¹on, joon gajin²in sh²¹i Jesús:

—¿Ti jo ngih²¹i coonti? ¿'Ee 'e tsaa² jmoo¹o 'in tsá² no tyi'i?

63 Pe Jesús-gi gajaan¹an tii². Joon 'in nifu 'in tyu² to² jee²¹² untsá² do gajin²in tún¹ gasih²¹i Jesús:

—Tyani Dios, 'in jiin¹, sii¹³ jna'a, ¿ti 'nu-u Cristo Jóon¹ Dios?

64 Joon Jesús gañii¹i gajin²in:

—'li-gi jna jiin¹³ la foo²¹ 'nu. Joongi fuu²¹²uu 'naa' imoo²oo' 'in Ruui²¹ Tsá² tyín¹in li' cwo²¹o Dios tsáa¹. Joon 'in Dios do lí² jmáa¹a jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in. Imoo²oo' 'in Ruui²¹ Tsá² do ijó¹ jee²¹² jnín¹ tya'cwii²¹.

65 Joon Caifás do ga'gíi¹i siin¹³in joon gajin²in:

—'In tsañuu¹ lo nigafaa²¹a 'e lawa Dios 'ii. Jo 'néi¹-gi tsá² 'in jmá¹ júu³ røø²¹. Jileei²¹ 'naa' nigañuu¹³ jilaa²¹ júu³ gó² 'e gafaa²¹a. 66 ¿Xiiagi la 'i¹-'oo' 'naa'?

Joon 'in tsá² néei¹ do gajin²in:

—'Ná¹ júun²mo 'ino 'wii¹³ tsaa² tya'a.

67 Joon ga'ñíi¹ 'in tsá² do ni² Jesús joongi gajmee²¹mo 'ido joongi gajnáa¹a ni² Jesús. 68 Joon gajin²in 'in tsá² do:

—'Ñu-u líi¹u'u Cristo 'in gasiin¹ Dios, laa¹³ jmaa²a júu³, ¿'iin gatyuun¹in 'nu?

Jo 'iin²¹²in Tú³ jmáa¹a júu³ 'e cwii¹in Jesús

69 Joon lajee²¹² siin¹² Jesús tyani 'in tsá² do Tú³-gi tyiin¹in fu caluu tya'i tyi¹. Joon jaain²¹ 'yiaa²¹² 'in jmoo¹o 'e gø² Caifás do gangatyéen¹in li tyiin¹ Tú³ joon gajin² 'in tsamí² do:

—'Nu jon 'in ngi¹ coon¹³ Jesús 'in jó² Galilea.

70 Pe Tú³ do-gi jo garøø¹i tyani 'in tsá² fúui¹ néei¹ do, gajin²in:

—Jo ñí³ii 'ee 'e foo²¹'o no.

71 Joon gajeein²¹gixu Tú³ li tyiin¹in do joon gangó¹ tyan'gixu li tyi³ 'oo² 'yá² li 'wooi²¹ tsá². Joon jaain²¹gi 'in gangaa¹i 'ii joon gasii²¹i 'in téein² do:

—'In tsañuu¹ no ngii¹o 'ino jon coon¹³ Jesús tsá² Nazaret.

72 Joon xiaa²¹gi tún¹ jo garøø¹i Tú³ tún¹ ga'íi¹i Dios gajin²in:

—Jo cwii¹na 'in tsañuu¹ no.

73 Joon xuu li'íi²¹²xu joon mo gangatyéen¹in 'in néei¹ do li siin¹² Tú³ joon gajin²in:

—E la ja²mo, 'nɯ líi¹u'u jaain²¹ jee²¹² 'ino tsɯ no li² la faa²¹ 'ido-o foo²¹ 'nɯ.

⁷⁴Joon 'láa² Tú³ 'wii²¹² ga'íi¹i Dios jin²in:

—Wa jo fo³oo 'e la jai² ijmee²¹mo Dios jna, jo cwii¹na 'in tsañɯ¹ no.

Joon tsifu joon ga'oo¹o jaain²¹ tuuitsáa². ⁷⁵Joon gati²-tsi Tú³ jiin¹³ la nigajin² Jesús gasii²¹i 'ii mo gajin²in: “La nɯ'gí i'óo¹o tuuitsáa², 'ni¹ naa¹³ ni-faa¹³a 'e jo cwii¹u'u jna.” Joon mo gati²-tsi Tú³ 'e júu³ do gacwo^{íi}¹o fu jee²¹² 'nú¹ joon gatyí²o xuui²¹²-tsi 'áai¹.

27

Gangajée¹³i tsá² Jesús tyani Pilato

¹Joon mo gajná² do joon gasii²i røø²¹ jileeí²¹ 'in tyɯ² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel xiiala ilijúuin² Jesús. ²Joon gangajée¹³mo Jesús si'ñúu¹mo tyani Poncio Pilato 'in líi¹i to² gobernador.

Mo gajúuin² Judas

³Joon mo galiñii¹i Judas, 'in ga'niii¹ Jesús, 'e nisii²¹i tsá² røø²¹ xiiala ijúuin² Jesús gajoo²¹o-tsi 'áai¹ joon ngajoon¹³o 'ido 'e dyadya¹ cuu² cwataa²¹ tya' 'in tsá² 'in tyɯ² to² tya' untsá² joongi tya' 'in tsacøøi¹³ do. ⁴Joon gajin² Judas sii²¹i 'in tsá² do:

—Jna-a niga'noo²¹²oo tsaa² mo ga'ní³na jaain²¹ tsañɯ¹ 'in jo 'ee tsaa² tya'a sá².

'In tsá² do-gí gañii¹i:

—Jo 'ee cwáain¹ tyijna'a 'e joon 'e cwáain¹ jon 'e tyi'nɯ 'woo'o joon.

5 Joon Judas coon²¹ gadya² goon²¹ la no-o 'e cuu² do ni 'wó² in^u cwo¹ fee¹ do. Joon gacwo^h¹o do joon nga'n^u²¹u 'nii²¹² luu²¹²u 'ña'a, joon coon¹³ la joon gajngaa¹²mo 'ña'a.

6 Joon 'in tsá² 'in tyu² to² tya' untsá² do gataa¹³i, gaunt^h¹i 'e cuu² do. Joon gajin²in:

—Jo t^h²¹i taa¹³ jna' 'e cuu² lo tsi li taa¹³ cuu² tya' cwo¹ tsu cuu² gac^h¹in 'in tya' ijúuin² tsá²-a no.

7 Joon tsifu joon gas^h²¹i 'in tsá² do røø²¹ iló² coon¹³ sii¹³ 'wó² coon¹³ 'e cuu² do. 'E coon²¹ sii¹³ 'wó² do sii²¹ 'Wó² tya' Titu². Galó¹ 'e 'wó² ilisá² coon²¹ lí² á¹ tsá² jalín² li' xiia²¹ 'in júun²in fuu²¹ do. 8 Tsu 'wii¹³ joon sii²¹ 'e 'wó² do ca jm^h²¹² no, 'Wó² tya' Jm¹. 9 Joon coon¹³ la joon gatsín¹ júu³ tya' Jeremías, jaain²¹ 'in gacwó¹ júu³ tya' Dios la mo jée¹ 'in gajin²in: “Tsá² Israel gajin² ic^h¹in 'in tsá² do dyadya¹ cuu² cwataa²¹. 10 Joon coon¹³ 'e cuu² do galó¹ coon²¹ sii¹³ 'wó² tya' titu² jín¹³ la to² 'e nigaty^u² Ña'ñu¹u.”

Jesús siin¹²in tyani Pilato

11 Gajée¹mo tsá² Jesús tyani 'in gobernador joon 'ido gaunng^h¹i 'ii:

—¿Ti 'nu-u Røø¹³ tya' tsá² Israel?

Joon Jesús gajin²in:

—Jiin¹³ la nigafaa¹³a no, 'e joon 'e jo¹.

12 Joon mo ga'n^h¹i 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsacøø¹³ do li coon²¹ gaján¹ Jesús tii². 13 Joon Pilato gajin²in sii²¹i Jesús:

—¿Ti jo nuu²un jilaa²¹ 'e gó² faa²¹ 'ido tyi'i?

14 Joon jo 'ee gañii¹i Jesús coonti. 'Wii¹³ joon ganga'goo²¹-tsi 'in gobernador do 'áai¹.

Pilato tyu^{2u} to² ijúuin² Jesús

15 Jiin¹³ la tsi² mo gati² jmi²¹² 'e gati² 'in gobernador do 'ná¹ láa¹i jaain²¹ tsá² taai² 'nũñi³ tya' 'in tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do. 16 Joon jee²¹² jmi²¹² joon 'yuui² jaain²¹ tsá² 'nũñi³ do 'in sii²¹ Barrabás. Tyú^{2-u} cwii¹ mo tsá² 'ii. 17 Joon la jee²¹² sicaain²¹ 'in tsá² do gaunngii¹i Pilato 'in tsá² do:

—¿'lin-in 'iin²¹²naa' ilaa²¹²na tyii'? ¿Ti 'iin²¹²naa' laa²¹²na Barrabás si Jesús 'in sii²¹ Cristo 'ee?

18 Tsu galili³o Pilato 'e 'wii¹³ tsiwúu¹ mo 'e ga-jaan²¹ ni 'ido ja'cwoo²¹o.

19 La jee²¹² tyiin¹ Pilato li jmoo¹o 'ii²¹ do gasiin²¹ tsamí² tya'a coon²¹ júu³ 'e jin²: “Jo ciin¹³ 'wo²o 'áai¹ 'e cwáain¹ tya' 'in tsá² tyúi¹ no tsu lili¹ caain²¹ 'e gaci³ii cwáain¹ tya' 'ino coon²¹ 'e canuu²¹.”

20 Pe 'in tsá² tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsacøi¹³ do gasii²¹i 'in tsá² fúui¹ 'in téein² do wa' ilí² laa¹i Barrabás joon ijúun² mo Jesús. Joon gatii² júu³ tya'a 'e laa¹i 'ii. 21 Joon gafeei¹ 'in gobernador do tún¹ 'in tsá² do joon gaunngii¹i:

—¿'lin jee²¹² 'in gáí¹ no 'in 'iin²¹²naa' lá²i?

Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—'iin²¹² moo'o lá²i Barrabás.

22 Joon gaunngii¹i Pilato tún¹:

—¿'Ee-gi ijmaa³aa tya' 'in Jesús no, 'in sii²¹ Cristo?

Jilee²¹ mo gañii¹i joon:

—¿Cwotéen¹ in tsa'a' crúu¹³ 'ino!

23 Joon gañii¹i Pilato tún¹:

—¿'Ee 'e gó² 'e nigajmaa¹ a 'ino tyii'?

Pe 'in tsá² do x̣jooon ga'oo¹o tá² lí¹gi gajin²in:

—iCwotéen¹in tsaa' crúu¹³ 'ino!

24 Joon mo galili³ Pilato 'e jo lí² t̄i² júu³ tya'a pe líli¹ gato² 'in tsá² do mi¹³ jooon gaty^u² 'in Pilato do to² 'e jó¹ coon²¹ wúun¹ si'ó¹ jm̄i²¹ jooon garun²un cwoo²¹o tyani 'in tsá² taai²¹² do jooon gajin²in:

—Jo tsaa² tyiia ijúuin² 'in tsañ^u¹ 'in tyúí¹ lo, tsaa² tyi'naa' no.

25 Joon jileei²¹ 'in tsá² do gañii¹:

—Tsa² tyijna'a coon¹³ xuui²¹² tyioo'o ijúin¹ 'ino.

26 Joon Pilato do galáa²mo Barrabás jooon gaty^u² to² ipóo²i nii²¹² Jesús jooon gajan² ni 'ido ja'cwoo²¹ 'in tsatéen¹in 'ido tsaa' crúu¹³.

27 Mo ngayuui¹³ jooon gató¹ 'l^á² Jesús tsi in^u li née¹i jooon gauncaain²¹ jileei²¹ 'in 'l^á² taain² do li siin¹² Jesús. 28 Joon gatyii²¹ siin³ 'ido jooon gapaa²¹ ni 'ido coon²¹ 'mi² y^u^u². 29 Joon gajmaa¹a coon²¹ corona lí¹ tóon¹ gaton²on tyi² 'ido. Joon gacwo¹o 'ido coon²¹ si²¹ 'e son² 'ido coon¹³ cwoo²¹o tsáa¹. Joon gasi²i 'wojni¹i tyani 'ido jooon ungo¹ ni 'ido. Gajin²in:

—iWóo² cwoseein²¹ 'in róo¹³ tya' tsá² Israel!

30 Joon ga'ñí¹i ni 'ido. Joon coon¹³ si²¹ 'e san²an do gapó²o 'in 'l^á² do tyí¹i. 31 Joon ngayuui¹³ gaungo¹ 'in 'l^á² do 'ii jooon gatyii²¹o 'e siin³ y^u^u² do jooon gatyin²in Jesús 'e siin¹³in do tún¹.

Mo táain² Jesús tsaa² crúu¹³

32 Joon mo gangalín² itsatéen¹in Jesús tsaa' crúu¹³ jooon gajin¹in jaain²¹ tsañ^u¹ li ningalín² do. Joon 'in 'l^á² do gaty^u² to² 'in tsañ^u¹ do

sii²¹ Simón, jaain²¹ tsá² Cirene, 'e cón²on crúu¹³ tya' Jesús.

³³ Joon gatyalín² coon²¹ li sii²¹ Gólgota, 'øøi²¹-tsi tsá² sii²¹, Cwoon¹ Po³ Mootyi² 'Lii²¹². ³⁴ Joon do gacwo¹o Jesús vino 'e sicaai¹³ jmi³ tsi³ tya' joo²¹. Joon mo gatii¹ 'e 'óo¹o 'e vino do sicaai¹³ 'e tyi¹ joon jo ga'un²un.

³⁵ Joon mo ngayuui¹³ gatéen¹in Jesús tsaá' crúu¹³ gacoo¹o 'in 'láa² do mi³ 'iin inli¹ siin³ Jesús. Joon coon¹³ la joon gatsín¹ júu³ tya' 'in gacwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹ mo gajin²in: “Icáo¹o siin¹³in, ijmáa¹a jmai²xu 'iin inli¹.” ³⁶ Joon do-o gacwó²o 'aa¹ ni 'ido. ³⁷ Joon yu¹ tyí¹i gataan¹an 'e tsaá² tya' Jesús 'e jin²: “In no-o Jesús, Róøi¹³ tya' tsá² Israel.”

³⁸ Joon gatéein² jon gái¹ 'uun²¹ jmai² coon²¹ crúu¹³ tya'a coon¹³ Jesús, jaain²¹ li cwoó²¹o Jesús tsáa¹ joongi jaain²¹ li' cwoó²¹o tooin²¹². ³⁹ Joon 'in tsá² 'in la coon²¹ gangí¹ la jee²¹² taain¹ Jesús tsaá' crúu¹³ joon gajaan¹ jøøi² Jesús gají²in, gajø²ø mootyí¹i ⁴⁰ gajin²in:

—'Ñu-u, 'in fín¹ cwo¹ fee¹ do joon jmaa¹³a jee²¹² 'ni¹ jmi²¹² tún¹, laai²¹² 'wo'o no. Wana Jón¹ Dios 'nu cwúu¹ tsaá' crúu¹³ no.

⁴¹ La joon jon gaungøø¹i 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley coon¹³ tsá² fariseos coon¹³ tsacøøi¹³. Joon sí²i la 'oo²¹ 'ii jin²in:

⁴² —Gaun'láai² 'ino tsá² xeei²¹ pe jo lí² láa¹i 'ña'a. Wana la jai² 'ii Róøi¹³ tya' tsá² Israel cwoxáa¹i tsaá' crúu¹³ no joon iun'goo²o' 'ii. ⁴³ Tsaá¹-tsi 'in tsañuu¹ no Dios jin²in, né²du' wana 'iin²¹²in Dios 'ii joon 'e láa¹i 'ido 'ii tsu gajin²in 'e Jón¹ Dios 'ii.

44 Joon ca 'in 'uun²¹ 'in taan¹in coon¹³on do gají²in 'ii jon.

Mo gajúun²mo Jesús

45 Joon ga'í² nuu²¹ la caain²¹ juncwii²¹ mo gatí² tyiaañi¹ ca 'iin² 'ni¹ ca'loo¹. 46 Joon mo gatí² 'e 'ii²¹ joon ga'oo¹o Jesús tá² gajin²in:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? (E 'øøi²¹-tsi tsá² gajin²in: Dios tyiaa, Dios tyiaa, ¿'ee li²i nigatiu²mo'o jna?)

47 'Inlíi¹³ 'in teein¹ do ganúu²un joon gajin²in:

—'In tsañuu¹ no tø¹ø Elías 'in nigacwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéi¹.

48 Joon tsifu joon jaain²¹ 'in teein¹ do gangó¹ cwii¹ ngatyaan¹ coon²¹ esponja joon gaun'lá²a esponja do coon¹³ vino tiin²¹ joon gauntyii¹ nii²¹² sii²¹ joon saa¹³a do 'e la mo cwo¹o Jesús i'un²un 'e do. 49 Pe 'in catyaa² do gajin²in:

—Cwoján¹du'; né¹du' wa ijó¹ Elías jalaa²¹² ni 'ino.

50 Joon Jesús ga'oo¹o tún¹ tá² joon gajúun²mo mo ngayuui¹³ jon. 51 Joon tsifu joon ga'gii¹ 'e 'mi² 'íi inuu cwo¹ fee¹ do ca ti' yu' ca ti' 'wii²¹². Joongi gajøø²¹ 'wó² joongi cuun²¹² gajli². 52 Joon ganó² 'aan²¹ li si'aa²¹² 'lii²¹² joon fúu¹mo 'in najúin¹ 'in nigatsaa¹-tsi Dios gajii¹in. 53 Joon mo ngayuui¹³ gajii¹in Jesús ga'wóo²mo 'in tsá² do 'aan¹ tya'a ngatáa¹ 'e fuu²¹ nacwai³ Jerusalén joon fúu¹mo tsá² gangua¹ 'ii.

54 Joon mo ganí² fii²¹² 'láa² coon¹³ 'in 'láa² catyaa² do 'in 'aai¹ Jesús xiiala gajøø²¹ 'wó² joon jilaa²¹ 'e nigangó¹ gafoo¹mo 'áai¹ joon gajin²in:

—'E la ja²mo Joon¹ Dios 'in tsañ^{uu}¹ no.

⁵⁵ Do-o teein¹ tsami² fúui¹ wíin²gi^{xu} jóø²ø. Ni-gangi¹ 'in tsami² do coon¹³ Jesús fu Galilea joon nigaunjí²in Jesús. ⁵⁶ Joon jee²¹² do sin² María Magdalena coon¹³ María sáa³ Jacobo coon¹³ José. Sin²mo jon in sáa³ joon¹ Zebedeo do.

Teen¹mo tsá² ga'áa²mo Jesús

⁵⁷⁻⁵⁸ Capii¹³ teein¹gi jmíi²¹² joon mo gangó¹ jaain²¹ tsá² sá² cuu² seein²¹ fuu²¹ Arimatea 'in sii²¹ Sé³. Gango¹ 'ido tyani Pilato, ngami¹i cuerpo tya' Jesús. 'Ii jaain²¹ tsá² 'in tsa¹-tsi Jesús. ⁵⁹ Joon gaxía² cuerpo tya' Jesús joon gaciin¹³in coon²¹ 'mi² taa²¹ 'e tyá². ⁶⁰ 'In Sé³ do naty^u² to² 'e nalí¹ coon²¹ 'aan¹ tya'a tsa¹ xá¹ 'e tsa'ii²¹ mi júun²in pe gatan²mo Sé³ Jesús tsi 'aan¹ 'míi² do. Joon² mo ngayuui¹³ gataan¹in Jesús do joon gajni²o 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do coon¹³ coon²¹ cuun²¹² fee¹ 'áai¹. Joon gangaa¹³mo mo ngayuui¹³ do. ⁶¹ Pe do-o née¹i María Magdalena coon¹³ 'in María jaain²¹gi do co' do.

Ngalín² 'láa² nga'aa²a 'aan¹ tya' Jesús

⁶² Mo ngayuui¹³ jmíi²¹² 'e gatyaa¹ tsá² tyá² tya' 'e gatí² jmíi²¹² do 'in tsá² 'in ty^u² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsá² fariseos do ngalín² ngafee¹³i Pilato ⁶³ gajin²in:

—Tsa¹to² tyi', tíi¹²-tsii'i la gajin² 'in tajuui²¹ do la mo jiin¹gi ijiin¹in mi tí² 'ni¹ jmíi²¹² 'e gajúun²in. ⁶⁴ Ts^u 'wii¹³ joon siin¹u'un 'láa² tsa'áa² 'aan¹ do ca mi tsín¹ 'ni¹ jmíi²¹² tsi 'neei² tsalín² tsá² tya'a tsatyí¹ ni 'ido la 'woo¹ joon la joon ilí² jin²in 'e

gajjin¹ 'ido jee²¹² 'lɨ²¹². Tsɯ la joon 'e ilifee¹gi 'e tajuu²¹i lagi mo 'wiin²¹² do.

⁶⁵ Joon Pilato do gajin²in sɨ²¹i 'in tsá² do:

—Cwolín²naa' coon¹³ 'láa² joon cwoun'øø¹naa' 'aan¹ do jiin¹³ la cwéei¹.

⁶⁶ Joon ngalín²mo jon li roon¹on 'aan¹ do. Joon gajni¹i tyá² 'e 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Gataan¹an sello tya' cuun²¹² 'e sijnɨ¹ do joon gajaan¹an 'láa² i'áa¹a 'aan¹ do.

28

Mo gajjin¹ Jesús

¹ Joon mo gangí¹i jmɨ²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tya' 'in tsá² do, mo ti li jná² domingo, 'in María Magdalena coon¹³ 'in María catyaa² do ngalín² ngajóø² li roon¹on 'e 'aan¹ do. ² Joon gajøø²¹ 'wó² 'áai¹. Joon jaain²¹ ángel tya' Ña'ñɯ¹ 'gajgáa¹ i fu ñɯ'fú² joon gajjin¹in 'e cuun²¹² do 'e sijní¹ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Joon gacwó¹o ni cuun²¹² do. ³ Jɨ¹i 'áai¹ la jɨ¹ jí² cwaain'ná³. Joon siin¹³in taa²¹ la taa²¹ 'moo²¹. ⁴ Joon mo ganí² 'in 'láa² do lo gafoo¹i joongi gajlé¹i 'áai¹ joon gacɨ¹³i lawa'a 'lɨ²¹²mo coonti. ⁵ Joon 'in ángel do gajin²in sɨ²¹i 'in tsamí² do:

—Jo foo¹³naa'. Ñí²oo 'e 'naa²¹naa' Jesús 'in gateen¹in tsá² taa' crúu¹³. ⁶ Pe jo 'yuui²gi lo, nigajjin¹o jiin¹³ la nigajin²in. Ñilín²naa', jóø²duu' li gaí². ⁷ Cwoliin¹naa' la jmoonoo cwojmaa²aa' tsá² tya'a júu³ 'e nigajjin¹o 'ido. Joon itsáa¹a 'ido nifugi lagi 'ii fu Galilea. Joon do-o iní²in. Jiin¹³ joon 'e 'ná¹ fuu²¹²uu 'naa'.

⁸ Joon ngalíin¹ mo 'in tsamí² do la jmoonó, 'goo²¹ 'áai¹ joongi jløø¹³i. Ngaliin¹ cwiin¹ in ngajmaa^{1a} júu³ tsá² tya' Jesús. ⁹ Joon la jee²¹² taa²ⁱ fu¹ 'in tsamí² do gajnéi¹ Jesús li ngaliin¹ joon gafee¹ⁱ 'ido 'ii. Joon gangatyéen¹ in li siin¹² Jesús joon gasoon¹ on tíi² Jesús gaun'goo^{21o} 'áai¹. ¹⁰ Joon gajin² Jesús sii²¹ⁱ 'ii:

—Jo foo¹³ naa', cwojmáa^{2aa} tsaruu²¹ na júu³ 'e 'ná¹ tsalíin² Galilea joon do-o iní² in jna.

Gatyaa¹ 'láa² júu³ xiiala nigalí²

¹¹ La jee²¹² ngaliin¹ 'in tsamí² do joon 'in 'láa² 'in 'oo¹ 'aan¹ tya' Jesús ngalíin² in jaain²¹ gáa¹ⁱ ngajmaa^{13a} 'in tyu² to² untsá² júu³ jilaa² 'e nigalí². ¹² Joon 'in tyu² to² do-gi ngalíin² ngafee¹³ⁱ tsacøøi¹³ isíin¹ in røø²¹. Joon gacwo^{2-o} 'in 'láa² do cuu² 'áai¹ ¹³ joon gajin² in sii²¹ⁱ 'in 'láa² do:

—'Naa' foo^{2oo}: “E tsá² tya' Jesús gangatyíi¹ⁱ i cuerpo tya' Jesús la 'woo¹ la jee²¹² nigacwuu^{2taa'a}.” ¹⁴ Joon wa mi liñi¹ gobernador 'e nigacwuu^{2moo}, jna'oo'o tyaa^{21a} 'a júu³ coon¹³ on tsu joon jo jngaa¹²ⁱ 'naa'.

¹⁵ Joon 'in 'láa² do ga'ii²¹ mo 'e cuu² gacwo¹ 'in tyu² to² do joon ngaliin¹ mo joon gajmaa^{1a} jiiin¹³ la júu³ gasíi²ⁱ coon¹³ 'in tyu² to² do. Joon 'in tsá² Israel ca jmíi²¹² no jo^{1o} líi²ⁱ jiiin¹³ la júu³ tajuu²¹ gatyá¹ 'láa² do.

Gasiin¹ in Jesús tsá² tya'a wa tsalíin² tsacwo¹ júu³ tyú² tya'a la 'uijuncwii²¹

¹⁶ Joon 'in dyajaaain²¹ tsá² tya' Jesús ngalíin² fu Galilea fu yuui¹³ moo²¹ jiiin¹³ la nigajin² Jesús.

17 Joon mo gangaai¹ Jesús gaun'goo²¹o 'ido 'áai¹. Pe 'inlíi¹³ gacu²xu-tsi líi²i jon'on ñí² ti 'i 'ino. 18 Joon gangatyéen¹in Jesús li téein² tsá² tya'a joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Nigacwo¹o Dios jna jilaa²¹ 'ii²¹ 'e sá² ñu'fú² coon¹³ 'ii²¹ 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. 19 Tsu 'wii¹³ joon cwolín²naa' la 'ui juncwii²¹ cwo'ne²naa' tsá² 'e lín² tsá² tyia. Cwosáa¹naa' 'ido jmi²¹ coon¹³ 'e sii²¹ Ñu¹u' joongi coon¹³ 'e sii²¹ Joon¹on joongi coon¹³ 'e sii²¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. 20 Joon 'ee²ee' 'ido 'e jmaa¹a nuu¹³u jilaa²¹ to² 'e nigatyu¹uu 'naa'. Joon niñii²¹oo' 'e ngíi³ jna coon¹³ 'naa' la coon²¹ jmi²¹² ca mi tyéi¹ juncwii²¹. Amén.

Juu³ ty² 'e gafaa^{'21} Dios tya' tsá²
New Testament in Chinantec, Quiotepec
(MX:chq:Chinantec, Quiotepec)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Quiotepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Quiotepec [chq], Mexico

Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Quiotepec

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

3808f8d2-c323-5477-a114-0f18fe74613e